

T. Igor Csaba

HÁROM ÉVIG KIRÁLY

T. Igor Csaba

Három évig király

TARTALOM

Első rész

Két király egy országban

A fatörzs

Macskamese és ami még történt

A beteg király udvarában

Az első három év

A második három év

Második rész

A harmadik három év

Egyetem Vigyázóváron

A koronát elrabolják, de elvész

Kutatási eredmények – megrendelve

Veronica

Lesipuskás

Emlegetik a Hegyközt

A Nap megállt Gibeon fölött

Az anya, a lány és az apja

Akiből végül paraszt lett

A Hartvik Legenda és egyéb események

Ördögi igazságok

Utószó

Első rész
Két király egy országban

A fatörzs

Először távolról, halkán, aztán mind közelebből és ennek megfelelően erősödve hallatszottak a kiáltások.

– Húzd! Húzd! Húzd!

Általában két kiáltás között egy nagyobb lélegzetvételnyi szünetet tartott a kiáltozó. Aztán feltűnt a társaság is, amelyet biztatott. Vagy tíz jól megtermett férfi volt, együttesen húztak egy hatalmas fatörzset. A fatörzs hossza akkora volt, hogy ha nyolc felnőtt férfi végigfeküdt volna rajta hosszában, akkor mind a nyolc kényelmesen elfért volna, még egy kis helyet is hagyva a végeken. Mai szóhasználatnál mondva, az a fatörzs legalább húsz méter hosszú lehetett, vagy inkább még több. Mert a két végén hegyesre volt faragva. Ámbár a hegye a faragásnak nem a közepén volt, hanem közelebb az egyik oldalához. A kerülete pedig? Erről eszembe jut az a régi, gyerekkorombeli eset, amikor Szatmárhegyen mi, fiatalok, elmentünk a nagyapánk vezetésével a háromszáz éves nyárfához. Akkor megpróbáltuk körülölelni, de nyolcan – hét gyerek és a nagyapánk – nem értük körül. Hát valami olyasféle lehetett ez a fatörzs is. Lehet, hogy szintén pont nyárfa volt.

Mint mondtam tehát, tíz férfi húzta, beleakasztott óriási kampós szegek és kötelek segítségével. Rajtuk kívül még ketten voltak. Az egyik a kiabáló, a csoportot vezető férfi, egy közép-termetű, de roppant széles vállú ember, aki általában nem vett részt közvetlenül a húzásban, csak akkor téve oda a vállát a közös munkához, amikor úgy látszott, hogy szükség van a beavatkozásra.

Volt még egy fiatalember. Neki az volt a dolga, hogy hengeresre faragott dorongokat dugdosson a roppant faóriás alá, lehetőleg mindig éppen akkor, amikor szükség volt rá. A dorongok is jókorák voltak. Azt tette tehát, hogy a fatörzs hátuljánál leste, mikor szabadul ki egy-egy dorong, s futott vele az elejéhez. Odaérve pedig a helyére dugta. Ez, ha talán nem volt éppen olyan nehéz, mint maga a vontatás, de nagyon felelősségteljes munka volt. Ha nem ért oda idejében a doronggal, kapott nyakleveseket.

Közben kiértek az erdőből. Az útra. Rá kellett kanyarodni. Akkor látszott meg, hogy van segítség is. A legszélső fákhoz kötve jókora, szelíd, szőrös lovacsák álldogáltak várakozva. Jobb híján harapdálták a jóízű májusi füvet. Hát nem az egész a férfiakra volt bízva. Alighanem az lehetett az elgondolás, hogy bent az erdőben lehetőleg kíméljék a lovakat, mert egyenetlen volt a talaj, mert megcsúszhattak, s aki a rönk alá csúszik, annak a legkevesebb, hogy lába törik. Már pedig a ló drága portéka. A betanított ló még drágább.

Hát befogták a lovacskákat. Onnét kezdve a férfiak felpillantottak, s törölgették az arcukról a verejtéket. Úgy sem volt már messze a táboruk.

Egy helyen aztán az erdő egy sarkát kerülte meg az út. Ott gyermekek futottak eléjük nagy lelkendezve. Három kisfiú, olyan tíz–tizenkét évesek, meg egy kislány.

– Apa! Megjött apa! – kiabáltak. És igyekeztek felcsimpaszkodni egyik-másik férfi nyakába. Furcsán ejtették a szót. Az egyik úgy mondta: oba, a másik meg úgy, hogy aba. De persze azért apa volt mindegyik. Csak az egyik gyerek, az amelyik obát mondott, besenyő volt, a másik pedig amelyik abát, eszékely.

A széles vállú férfiú kitárta nekik a karját. Ekkor látszott, hogy nemcsak a válla széles, hanem a karjai is igen hosszúak. Egyszerre ölelte magához az összes gyereket. Aztán szégyellősen elmosolyodott s a többiekre nézett. Mintha mondta volna nekik, hogy „bocsássatok meg pajtások, nem tudtam nekik ellenállni!”

A gyerekek viasszaszaladtak. Most hallatszott, hogy a kanyar után kiabálják nagyjából ugyanazt.

Asszonyi hangok is hallatszottak. Azok is jókedvűen.

Az asszonyok – főztek. Húst és valami tarhonyának kinéző apró dolgot. Igaz, már estefelé volt, s a férfiak éhesek lehettek az egész napi munka után.

Az ölelkezés után kifogták a lovakat, s a tábor mellé vitték őket védett helyre. Mert van ám csikasz, farkas, de néha a mándruc is elkóborol egész a táborhely közelébe. Az, amit akkoriban kezdtek el hiúznak nevezni.

Ebben az Úr ezerharminchatos évében azon a tájon már elég sok ember lakott. Különböző félék-fajták. A legtöbbjük földműves volt vagy halász, de akadtak katonák is. Vagy mindenféle mesterek. Ám az olyan mesterség, mint amit az éppen megismert táborbeliek űztek, ritkaságszámba ment.

Aznapi este azonban még nem nyúltak a nagy fához. Ahhoz reggeli világosság és pihent erő kellett.

Nyugodt, jókedvű volt mindegyik. Az asszonyok, nem mindegyik férfinak volt felesége, ki-ki a saját ura mellett, a gyerekektől körülugrálva.

Ekkor kezdtek el a kutyák ugatni. De úgy ám, mintha legalábbis medvét orrontottak volna. Vagy az előbb emlegetett mándrucot. Ámbár az óvatos fenevad, mindig szélle szembe jő és takarásban, nem is lehet észrevenni, csak amikor már nagyon közel van.

Hát kiderült, hogy nem éppen vadállat az érkező. Ellenkezőleg! Embertől is a szelídebbik fajta. Vagyis asszony. Igaz, nem volt egyedül. Egy fiút hozott magával. Igaz, a fiú magas volt és erős, de csak gyermek még, látszott a vonásain, meg azon, hogy a bajusza nem serkedt.

Ahogy az az asszony kilépett az erdő fái közül, ahogy közeledett, a kutyák abbahagyták az ugatást. Alighanem rájöttek, hogy a jövevény nem lehet veszélyes.

Az asszony nem látszott ágrólszakadt koldusnak. Ellenkezőleg, jóféle ruhák voltak rajta. A fiún is. Éppen ezért hatott különösnek az, hogy szemmel láthatólag sem csomag nem volt náluk, sem szolgál nem kísérte őket.

„No, nem az én dolgom!” döntötte el a telep vezetője, a széles vállú, hosszú karokkal megáldott férfiú. És még azt is hozzágondolta, hogy „lehet talán olyan értékek vannak a birtokában, amik nem láthatók, vagy nincsenek is vele”.

De nem kérdezett rá ilyesmire, inkább beljebb invitálta a jövevényeket a táborukba. Azok – látva a hatalmas fatörzset – nem is lehetett nem látni, akkora volt, alighanem rájöttek, hogy nem rablótanyára, hanem kézműves emberek közé vezette őket a sors, nyugodtan közelebb jöttek.

– Légy üdvözlve, asszonyom, a táborunkban. Gyere közelebb és telepedjete le! – nem istenhozottal fogadta, mert nem lehetett tudni, hogy milyen hiten vannak a jövevények. Nem is lett volna illendő azt tudakolni. A magyar király országában sokféle ember van, sokféle hiten. Egyesek úrnak számítanak, másokat megtűrnek (még), de nem különösebben szeretnek a hatalmasságok, ismét másokat le sem igen engednek letelepedni, örök vándorokká kényszerítve őket.

„Hátha ez az asszony a gyerekével szintén hozzájuk tartozik?”

A két újonnan jött tehát letelepedett. Kicsit távolabb a tűztől, ez lehetett tartózkodás jele tőlük, akár egy kis félelem, de az is lehet, hogy csak a tiszteletet akarták megadni azoknak, akik a körükbe invitálták őket.

A fiatal legény, aki délután a dorongokat dugdosta a nagy fatörzs alá, most száraz, vagy legalábbis nem nagyon nedves ágakat tett a tűzre, s piszkálta is, amíg az fellángolt. A tábor vezetője egyetértően bólogatott.

Most már látszott az arcuk is a jövevényeknek. Az anya, mert akár biztosra is vehették volna, hogy egy család tagjai, olyan se fiatal, se középkorú nem volt, inkább valahol a kettő között. Szép arca volt. A fiú... hasonlított.

Enni kezdtek, a jövevényeknek is adtak, a vándorokkal való bánás szabályai szerint. Csak azután szólalt meg a tábor első emberének látszó férfi (az is volt).

– Kérlek, asszonyom, beszélj! Mondd el, ki vagy és hogyan találtál éppen ide a mi táborunkba, munkás emberek táborába?

Akkor a jövevény elmondta, hogy ő bizony elég messziről indult el, és nem éppen szórakozásból.

– A napnyugati gyepükön van egy nagyobbacska falu. Inkább csak volt, mert azóta biztosan lerombolták. Valami rabló, zsivány horda rontott ránk, éj idején, olyanok, akik arrafelé még vannak és félelmetesek is tudnak lenni, ha többen összebeszélnek egy nagyobb zsákmány reményében. Az uram bíró volt ott a faluban. Komoly, megállapodott ember, minekutána a fiatalkorát harcokban, s a király mellett töltötte. De a falubeliek sem voltak szegény emberek. Az uram jól gazdálkodott, nemcsak vagyonnal, de emberekkel is. Pedig amikor odaérkezett, jószerivel alig lézengett emberi lélek arrafelé. Akkoriban még sokkal több zsivány volt arrafelé, mint manapság. De lassan elindult valami életnek nevezhető. Tíz év után már szép kis falunk volt. Én akkor még gyermekleányka voltam, szemem az erős férfiakon, s főképpen azon az egyen, aki mindezt végigvitte. Mivel pedig ő is látta, hogy hogy nézek rá, hát rövidesen el is vett feleségül. Boldogan éltünk néhány évig, de a sok ingyenélő, nem dolgozó, akik az erdők mélyén húzódtak meg, nem nézte jó szemmel a gyarapodásunkat. Csak az alkalmat lesték, hogy minket eltegyenek láb alól. Az alkalom az ősz végén jött el, amikor megtudtuk, hogy beteg a király. Mert addig félték tőle.

– A király három éve beteg – szólt közbe a férfi.

– Igen, most már tudom, de hozzánk nehezen jutnak el a hírek. Ott, az erdők között nem nagyon járt senki. Aki mégis, az vagy tőlünk félt, vagy mi féltünk tőle. De úgy látszik, a rablók hamarabb megtudták... Talán jobb lett volna, ha mi is hírhozókat küldünk legalább néha, a sűrűbben lakott vidékekre. De késő bánat.

Hát egy éjszakán, amikor mindenki az igazak álmát aludta, ránk csaptak. A férfiak valamennyire megpróbáltak ellenállni, de a gazok sokan voltak. És meglepték a falut. Akkor kiáltotta még a férjem, amikor már nagyon szorongatták, hogy fussak a gyermekkel, meneküljek ha lehet, s próbáljak megkeresni egy vitézt, néki társát fiatalkorából, ő majd segít. Akkor elfutottam, de nem nagyon messzire. Az erdőbe én is. És megvártam, hogy eltakarodjanak azok a disznók. Harmadnap szerencsém akadt. Visszamentem a falu romjai közé és megkerestem a kis ládikánkat. Szerencsére nem találták meg. Hát abból kivettem, ami benne volt, s belevarrtam a ruhámba. Azt használtam, hogy eljussak ideáig.

A férfi elgondolkozott. Majd:

– De ahogy értettem, napnyugat felől jöttetek. És az úton folyókon is át kellett menjetek...

Az asszony megértette a ki nem mondott kérdést, mert a fia felé fordult, s hallgatott. Végül is csak annyit mondott:

– Átvitt a révész. De ne kérdezd! Talán majd máskor.

– Jó, nem kérdezem. De azt mondtad, hogy valakit keresned kell errefelé. Ki lenne az?

– Egy vitéz. Úgy hívják, Hosszukúti. Besenyő név. A férjem ismerte. Remélem, hogy jól. És segíteni is fog rajtunk.

Most a férfin volt a sor a hallgatásra. Aztán, amikor már jól megrágta a hallottakat, ezt kérdezte:

– Milyen faluból jöttetek?

– Úgy hívták, Talla. A falut.

Bólogatás. Aztán:

– És a férjed neve? Nem titok?

– Nem titok. Úgy hívták, Bokony fia András.

– Akkor ő is besenyő kellett legyen.

– Az is volt. Az én nevem pedig Harangod.

– És fiatal korában a francok megfogták és elhurcolták. Fogságba.

– Nem őt, hanem az apját. De aztán szabadult. Egy nőt is hozott magával onnét. Iréne volt a neve. És aztán megszületett az uram.

A tűz körül ülők hallgattak. Érezték, hogy valami történik, de nem tudták, hogy mi. És nem akarták megzavarni. Azt, ami történik.

Aztán megint a férfi szólt.

– És az az... apósod... olyan magas, testes, nagyhajú ember volt. A haját befonva viselte. Három varkocsba.

– Igen. És már egészen ősz volt. De nagy haj volt. Csak ősz.

– Régebben fekete volt... nagyon fekete.

– Igen. Így hallottam én is. Ismerted talán?

De a férfi mást mondott, nem a kérdésre válaszolt. Azt mondta:

– Volt még egy barátja. Hosszú, vékony, szőke. Úgy hívták, Desznyó.

– Volt. Meghalt. A francok ölték meg. Akkor.

Az asszony megint megkérdezte, pedig akkor már teljesen fölöslegesen.

– Ismerted?

A férfi megint másra felelt.

– Akkor hát, kedves asszonyom, Harangocska – ez az „asszonyom” már egész másképp volt mondva, olyan tisztelettel, amelyet csak a királynők kapnak, aminthogy valóban a szó, hogy „asszony”, régen királynőt, úrnőt jelentett – ez a te vándorlásod itt véget ért. Mert az, akit kerestél, Hosszukúti János, ugyan már rég nem vitéz, hanem csolnaképítő mester, én vagyok. Ezért hát érezd magad otthon közöttünk! Házam a te házad, ételem, italom a te ételed, italod!

A feszültség oldódott. A tűz körül újra megindult a beszélgetés.

De ekkor már sötét este is volt. Az emberek mozgolódni kezdtek, jelezve, hogy másnap sok lesz a munka.

– Gyertek, asszonyom, megmutatom nektek is a szállásokat! A sátor az enyém, senki nincs benne, én magam a másik felében leszek. Ha szükséges lesz, két pillanat alatt ott vagyok!

Hosszúkúti uram minden jel szerint nem is annyira szavakban, mondatokban, hanem sokkal inkább szimbólumokban gondolkozott. Ettől aztán olyan lett a beszédje is, hogy ha sokat beszél, jócskán elfáradt volna, aki hallgatja. De szerencsére nem beszélt sokat. És általában nyugodt, kevés beszédűnek tudták a munkatársai is. Ezért aztán tűzbe is mentek volna érte.

– Bocsáss meg, uram – mondta Harangocska (vagy régiesen „Harangod”) asszony, valószínűleg nem akart még aludni. A lelki megterhelés volt-e sok, s még sokáig is tartott hozzá, vagy valóban mondani akart valamit –, adósod vagyok még egy válasszal. Amit kérdeztél, arra.

Hát beinvitálta. A mécesest is meggyújtotta. Szép ügyes kicsi méceses volt, hajót formázott a teste. Valami párnák voltak ott, azokra letelepedtek.

– Nem mondhattam ott! Mindenki előtt. Meg a fiam is, Marci – halkan mondta, lesütött szemmel. – Ugye érted?

– El akarod mondani?

– El! – nagyon határozott volt. – Csak még nem biztos, hogy tudom is.

– Segítek, ha akarod. És ha tudok.

– Hát a révész. Addigra már elfogyott az a kis érték, amit a faluból megmentettem. Azt mondta, átvisz. Ha... érted?! De nekem át KELLETT jönni! Megkeresni Hosszúkút! Vagyis téged, uram.

A férfi csak hallgatta, nem szólt, de a kezeinek ökölbe záródásán, s azon, ahogy kifehéredtek az öklei, látni lehetett, hogy dolgozik benne a harag. Nagy sokára szólalt meg.

– Jól tetted, hogy ezt elmondtad! Azt a révészt én ismerem. Mást fogadott akkor, amikor a csolnakját kapta tőlem! De én azt is tudom, hogy ilyesmit szoktak csinálni. Nemcsak ő, csakhogy... most Te éntőlem kértél segítséget.

– Még nem kértem...

– Ez igaz. De azt mondtad „még”. És ebből tudom, hogy szándékosan állt. Ugye?

– Igen. De most már nem! Akkor amikor megérkeztünk, idegen voltál. Nem akarom, hogy bajod essen!

– HA! – ez a rövid kis kacchanás volt az egyetlen hang, amiben egy kis vidámságot lehetett felfedezni. De azt is csak, ha nagyon figyelt az ember. – Menj most aludni! Reggel még beszélünk.

– Nem tudnék! Itt maradhatok?

Több szó nem esett köztük akkor. És reggel, Harangocska asszony felébredve, meglepetten látta, hogy a férfi eltűnt mellőle az éjszaka folyamán.

Odakint már javában folyt a munka. Hosszúkúti... sehol. Ellenben meglepetéssel látta, hogy Márton fia is ott tevékenykedik a többiekkel. Azaz, hogy egyelőre még csak kérdezgeti a szerszámok nevét, meg azt, hogy melyiket mire lehet használni? De némelyiket már a kezébe is vette, s próbálkozott vele. Ott volt az a fiatal legény, aki az úton a dorongokat dugdosta a fatörzs alá, az magyarázott neki, nagy szívesen. Hogy a szerszámok nyelét ők maguk faragják ki maguknak. A vasát? Hát azok jó messziről kerülnek. Mert el kell menni a tárkányokhoz. Egy falura való van belőlük. Mind tárkány. A királynak is dolgoznak. Aztán mi elmondjuk nekik, hogy milyet akarunk, ők pedig megcsinálják. Nagyon ügyesek ebben. A tárkányok.

– A mester? Ő már hajnalban ellovagolt! Azt mondta, estére jön haza. Későn.

Hát folyt a munka. Úgy látszott, jól össze vannak szokva, mert nem volt semmi fennakadás.

Aztán megjött a mester is. Még nem is volt különösebben késő. Intett az embereknek, hogy jól van, folytassák csak! De az arcán látszott, valami van a begyében. Harangocska is kérdőn nézett rá. De ő intett, hogy majd később. „Ha majd kettesben leszünk” gondolta az asszony. De nem így lett.

– Voltam a folyónál! – így mondta, keltául, hogy Dna. – Dolgom volt a révésszel. De nincs már. Halott. Megölték valakik. Még kínozták is. Úgy néz ki, hogy sokan voltak. A csolnakja sem volt sehol. Vagy elsodorta a víz, vagy nem tudtak vele bánni. Gondolom, ezt el kellett mondjam, hogy felkészüljünk. Mert nem tudom, merre mehettek a gyilkosok.

Harangocskának aztán későn, a medvebőrön mondta el a többit.

– Nem lett volna értelme megverni. Úgyis meghalt. Inkább vigasztaltam. Amennyire tudtam.

Az asszony helyeslően bólogatott. Aztán úgy is maradt, lehajtott fejjel a vitéze vállán.

A csónak – olyan nagy, hogy az inkább már hajó, csak ők másképp mondták – őszre készült el.

– Még kettő kell! Annyit kértek.

– Kik?

– Azok, akik megveszik. Nem a mi dolgunk.

Hát hoztak az erdőből még két fatörzset. Azok már kisebbek voltak. Ekkor már a talai Márton is rendesen közöttük dolgozott. Úgy tűnt, nagyon érdekli a mesterség.

És Harangocskának is rendeződött az élete. Mert tél elején papot hívtak és ezzel a világ előtt is Hosszúkúti uramnak a felesége lett. De ekkor már faházakat emeltek maguknak, s abban éjszakáztak, mert hideg volt és a napok is rövidebbek lettek.

Úgy múlt el fölöttük a tél hidege, hogy alig vették észre. A tavasz első jelére pedig kijöttek a házacskákból, s el az erdőbe. Fáért. Meg is találták a megfelelőt, haza is húzták, s elkezdtek rajta kopácsolni. Azt pedig, amelyik kész volt, szárították, de nem egyszerre, durván, hanem fokozatosan, néha még locsolták is, máskor meg kengették valamivel, amit csak Hosszúkúti tudott kikeverni növényekből, koromból és még egynéhány valamiből, ami az ő titka volt.

– Mert máskülönben hamar megrepedezik a csolnak! – mondta Marcinak. Akit különben is szívesen tanítgatott a mesterség fortélyaira. – Látod? Én is így tanultam meg Faragótól.

– Az meg ki volt?

– Amit a neve mond. Faragó. Mint a családjában mindenki. Attila ideje óta. A nevük, s a mesterségük ugyanaz volt. Mesélik, hogy az első, aki ilyen névvel élt, megölték. Nem sokkal a nagykirály halála után. Ámde akkor már volt egy fia, akinek átadta a tudását. A fia ott maradt abban a városban, ahol Attila élt és meghalt. Az apa költözött el. Azzal az asszonnyal, aki akkor a felesége volt. Aztán egyszer csak az az asszony egyedül jött elő a vándorlásból. Kérdik, mi van a férjével. Csak annyit mondott rá, hogy meghalt. Megölték. Kik? Valami emberek. Hol? Egy folyó partján. Aztán elmentek arra a folyópartra, valóban ott volt a férj csontváza. Mellette semmi. Se zsák, se ló, csak a csont. Még az se biztos, hogy azok az ő csontjai voltak. Ott is hagyták. Csak egy kőrakást állítottak mellé Öregisten számára. Hogy ne haragudjon meg. De még talán az is fölösleges volt, mert lehet, hogy az a halott nem volt sem szkíta, sem hun. De mégis... így illett.

– És semmi nem maradt? – ezt Harangocska (újabbán úgy is nevezték, hogy Harangod, eszé-kelyül) kérdezte.

– Nem. Pedig sokan, akik ismerték, úgy tudták, hogy nem volt szegény ember. De ha akarjátok, este még mesélek róla.

Akarták.

Macskamese és ami még történt

– Akkor tehát most elmondom a történetét. Most van itt az ideje, mert már sötét van, dolgozni már nem lehet, de ahogy látom, aludni még nem akartok. Hát miről meséljek?

– Arról az asszonyról! Hogy kiféle volt, vagy lehetett?

– No, róla nem sokat lehet tudni. Mondták akkoriban, legalábbis így mesélik, hogy gót lett volna és az a Faragó a kercsi vásáron vette, rabszolgának. Aztán, hogy megszerette, felszabadította és az ágyasává tette. Később el is vette feleségül.

– Gyermekeik nem voltak?

– Neki nem. De volt akkor már Faragónak két nagy fia. Ezt nem is kellett volna mondjam, ti is rájöhattetek volna ha gondolkoztok, mert ha nem lettek volna, ki örökölte volna a mesterséget? Hogy aztán, sok emberöltő után, a késői utódok engem is megtanítsanak rá. No hát, azok a fiak eléggé görbén néztek az új asszonyra, ahogy az már rendesen lenni szokott. Pedig nem tett ellenük semmit, sőt nagyon is meghúzta magát. Igazából csak akkor kezdett el élni, amikor kettesben maradtak a férjével a medvebőrön. És így ment ez valami két vagy három évig. Akkor látta az a Faragó, hogy talán jobb lesz, ha odább áll az asszonyával. Lehet, hogy mondtak neki valamit a fiai az asszony ellen. Lehet, hogy többet is. Ki tudhatja azt már? Elég annyi, hogy elindultak. Hogy aztán – így tervezték – majd letelepednek valahol és ott folytatják a mesterséget. Mert nemcsak csolnakot tudott az csinálni, de sok minden egyebet is. Kicsit és nagyot. Nagyon ügyes keze volt. Fiatal korában katona is volt, lám még ebben is hasonlítunk, és sokfelé járkált a nagykirállyal. Egészen addig, amíg meg nem ölték. Mert mesebeszéd ám az, hogy orrvérzésben halt meg! Abban tán nem is lehet meghalni. De ám kiderült később, hogy az az utolsó feleség egy gót királylány volt, valami papnőnek készült, és volt neki már előbb egy másik férje is, akit megölték. Azért is ment hozzá Attilához, hogy bosszút álljon a gyilkosokon. De valami félrecsúszhatott, én nem tudom mi, elég az hozzá, hogy ő ölte meg a nagykirályt. És Faragó ezt tudta. Persze... sokan tudták akkoriban, csak aztán később elfelejtődött. A nyugati papok a krónikáikkal még jól rá is segítettek arra a felejtésre. De ez csak annyiban tartozik ide, hogy az eset és az ami utána következett, szintén hozzájárult ahhoz, hogy Faragó vándorútra keljen. Volt neki valami gondolata azzal, de azt már nem tudom, hogy mi. Mert az út folyamán megölték valami rablók.

– Volt mit rabolni tőle?

– Volt bizony! Gazdag ember volt. És bár a műhelyt mindenestől a fiainak hagyta, a vagyona egy részét pénzzé tette – nem tudom, milyen pénz járta akkoriban, talán római – és azon vett egy arany szobrot. Tudjátok, ő maga szkíta volt, az a szobor pedig, amely egy életnagyságú, vagy tán egy kicsit nagyobb is, egy macskát ábrázolt egyiptomi módra, ülve, szintén egy szkítáé volt. Most jut eszembe, hogy éppen Mani püspöktől maradt a szobor arra a szkítára. Mert a püspök is az volt. Szkíta. De ez nem lényeges. Hát öröklődött az a szobor abban a családban sok nemzedéken át, míg végül rájöttek, hogy nagyon veszélyes kétféleképpen is, és eladták. Faragó pedig megvette.

– Hogy érted azt, hogy veszélyes?

– Azt egyrészt úgy, hogy nagyon értékes volt és akármi rablók megölhették érte. Másrészt pedig nem is lehetett még eladni sem, mert túl nagy volt. És ráadásul az egyiptomiak is fenték rá a fogukat. Hogy visszaszerezzék. Ki tudja, hogy mit képzeltek? Talán azt, hogy a régi dicsőség is visszatér vele! Mert szent volt náluk az a szobor. Hát ez lett volna a „másrészt”! Mert az egyiptomiak is ölteni tudtak volna érte. Most, hogy elmondom ezt a történetet, rémlik fel nekem, hogy mennyi „egyiptomi” szerepel benne! Mert a nagykirályt is egyiptomi módon ölte meg az az utolsó felesége. Na hát Faragó megvette és – mesterember volt, jól vágott az esze –, hogy ne legyen feltűnő, nagy titokban befestette feketére. De úgy, hogy le se lehetett kaparni. Még ha megkaparták is, valami szürke vas-szín jött elő a festék alól. Nem is kellett senkinek, még a feleségének sem, aki, mikor előkerült, a macska nélkül került elő. Nem tudott arról senki, még a fiai sem. Nem is keresték. De hát miért is keresték volna, mikor megvolt mindenük? Minden alatt értem főképpen azt, hogy jó és szép mesterséget hagyott rájuk az apjuk. Éltek is vele elég hosszú ideig. Még azután is, hogy a mostohaanyjuk meglett – biz eléggé lerongyolódott állapotban, no hát mint olyan valaki, aki hónapokig az erdőkben bolyongott, s vadállatok ellen kellett védekezzen –, hát még azután is csendben megültek a helyükön, éltek a maguk nyugodt, de biztos mindennapi életét.

Mondom... megültek. Valami két év telt el, s az asszony egy bizonytalan betegségbe esett. Olyan volt az, hogy kívülről nem látszott semmiféle jel rajta, de egy idő múlva elkezdett mindenféle rémeket látni. Olyat, amit rajta kívül senki más nem látott. Valami gyermekeket mondott, hogy látta, egy kisfiút és egy kislányt. A kisfiúnak kétfelé volt vágva a feje, de érdekes módon mégis élt. Csak nagyon haragos volt. Nem mindig, de sokszor. A kislány pedig macskával játszott. És ő tudta, hogy az az ő férjének a macskája volt. Csakhogy a látomásában a macska aranyból volt. Amiről ő nem tudhatott. És mégis azt látta. Aztán a leánykának gyermeke született.

– Olyan kicsi leánykának? Hát milyen idős volt az a leány?

– Nem tudom. Látomásban minden lehetséges. Az is, hogy egy gyermekleány egyik pillanatban kismacskával játszik, a másik pillanatban meg kisgyermeke van. De olyan gyermek, aki nincs is! Aztán meg máskor apáca volt az a leány valami zárdában.

– S ott is vele volt az a macska?

– Nem. Addigra elment.

– Elmeeeeent? Egy szobormacska?

– Igen. Én sem értem, de így hallottam. De... tudjátok, sok idő múlt el már azóta, sokszor kellett mesélni, míg hozzám ért, lehet, hogy valakik kihagytak belőle részeket. Sose néztem utána. Most sem tudom, hogy miért mesélem éppen ezt, de valahogy érzem, hogy ennek a történetnek valamiképpen szerepe lesz az eljövendőkből. Ami a ti jövőtök lesz. Én csak mondom, de nem értem. Annyi biztos, hogy az az asszony mind betegebb lett. Enni nem evett, hiába kérlelték a jószívű fiak, míg egyszer csak úgy látták, hogy elérkezett a vég. Akkor elküldtek Oroszlámosra egy papért.

– Oroszlámosra?

– Nekem így mondták. Pedig tudom, hogy Oroszlámos akkor még nem is létezhetett. De így mondták, hát én is így kell mondjam! Ki tudja, minek lesz majd később jelentősége a történetből? Hát úgy mondták nekem, így mondom én is.

Egy sötétítő függöny mögött volt az az asszony, mert jártányi ereje akkor már nem volt. Hát jött a pap, hogy szokás szerint meggyóntassa és feloldozza. De nem lett abból feloldozás. Mert egy fertályóra után a pap úgy rohant ki onnét, mint aki szarvas ördögöt lát. Még a függönyt is majdnem elvitte magával. Pedig jó nehéz bőrfüggöny volt. És csak mind azt mondta az a pap, hogy „szörnyű!”, meg hogy „rettenetes”, meg „hihetetlen”! És elrohant.

Akkor a férfiak bementek oda a függöny mögé. És amit láttak, azt nem merték elmondani senkinek. Csak nagyon sok idő múlva, amikor már úgyis mindegy volt. De hát akkor sok minden elveszett a történetből. Annyit lehet tudni, hogy az asszony anyaszült meztelen volt ott a medvebőrön. A szemei pedig tágra nyitva.

Hát akkor utána kötötték egy lónak, mert kézzel hozzányúlni nem mertek. És úgy vitték ki a folyópartra, s be a vízbe.

– Még élt?

– Dehogyan! Meg volt halva. Aztán jóval később visszatért az a pap, amikor már nem félt annyira, s elmondta, hogy gyilkos volt az a nő. Megölte a férjét. De még annak előtte másokat is...

– Azért a macskáért?

– Nem hiszem. A macskáról nem esett több szó. Mint ahogy nem esik ma sem, itt nálunk. Este van, ideje pihenni, mert holnap nem leszünk emberek! Ha könnyen végzünk, holnap folytatjuk. Ha még érdekel titeket...

De a sors úgy határozott, hogy másnap nem tudták folytatni. Vendégek jöttek hozzájuk, magas tisztséget viselő férfiak. Hosszúkúti uram nem győzte őket kiszolgálni. Persze egyelőre csak meghajlásokkal, s szavakkal. Azért lassan kiderült, hogy az egyik közülük, komoly, sőt néha komor férfiú, nem más, mint az ország nagyura, a comes palati, Sámuel úr. Hát ő rendelte azokat a csolnakokat.

– Készen lesznek?

– Készen VANNAK! Hogy is gondolod nagyúr, hogy nem teszek minden mást félre, amikor Te rendelsz tőlem? Úgy van, ahogy kérted! Egy nagy és két kisebb.

A nagyúr valahova messzire nézett. Vagy csak úgy gondolták. Mert egy idő után megszólalt, s olyasmit mondott, amit csak a mester értett meg:

– Emlékszel? Akkor. Régen. Akkor négy hajó volt... amikor elmentetek. Túl az Igfon erdőn...

– Emlékszem, nagyuram. Akkor azon az úton meghalt egyikünk. Nemvaló. Kicsi gyerekek, elárvelt asszony maradtak utána. De az Ajtonyfiak megélték.

– Igen... Ajtony. Sokszor mondtam Istvánnak. Azóta is. Hogy kár volt az árulónak pártját fogni! Mert aki árulónak fogja pártját, azt magát is elárulják nem sok idő múlva...

A mester bólogatott és csak azután kérdezett.

– Még él Csanád?

– Még él. Öreg, kivert fogú oroszlán. De mi van a gyula két fiával?

– Ők is élnek. Jól vannak. Egy-egy falu viseli a nevüket Erdőelvéen.

– Akkor jó volt a jóslatod! De te mindig is jó voltál az ilyesmiben. Nem is értem, hogy miért élsz itt, mindentől és mindenkitől távol? Mint Keresztelő János a pusztában.

– És ráadásul valóban János az én nevem is!

– Lám! Tehát miért?

– Azért, hogy a képes beszédnél maradjak, mert még nem jött el az a megváltó, akire várok.

– És legalább tudod, hogy ki az?

– Tudom, nagyuram! De még nagyon korai volna megnevezni.

– Akkor, barátom, tartsd meg a titkodat! Nem kérdezem tőled. De a két férfiúra szükségem van. Ide kéne hozd őket!

– Bonyhát és Bulyát? Nem lesz abból baj? Száműzve vannak!

– Nem lesz semmi bajuk! Senki sem emlékszik már azokra a régi időkre. A király pedig... – itt a nagyúr lemondón legyintett a kezével – a király beteg. Nagyon beteg. Senki se tudja, hogy mennyit élhet még! Hát éppen ezért volna olyan nagy szükségem a megbízható emberekre. Mert változik a világ, változik minden. És én szeretném, ha legalább az ország megmaradna! Erre nincs valami jóslatod?

– De van, uram.

– Akkor mondd! Ne kelljen minden szót úgy kihúzni belőled!

– Márpedig, nagyuram, én semmit nem mondhatok erről. Ha megkínoztatsz, akkor sem. Mert még nincs itt az ideje. Csak a vigyázásnak. Hogy Te vigyázzál ott, ahol Te vagy, én pedig itt, ahol én vagyok. De Bonyhát és Bulyát elhozom. Mert ők is beletartoznak abba, ami történni fog. De ezt Te minden bizonnyal jobban tudod, mint én.

A nagyúr, palotagróf, comes palati, szomorúan lehajtotta a fejét.

– Tudom. De semmit sem tehetek. Azok az erők, amelyek ezeket mozgatják, nagyobbak, mint én. A királynál is nagyobbak.

Aztán a magas rangú vendégek elmentek. De nem addig, hogy szét ne néztek volna a férfiak között. Meg is akadt a nádor szeme a fiúcskán.

– Mi a neved, fiam?

– Marci – felelte az nagyon megilletődve. A mester felelt hát helyette illendően.

– Márton. Talai Márton. A feleségem kisleánya.

– Akkor hát Talai Márton, esztendőre várlak a királyi várban. Vitézt neveled belőled. Ne feledd! Mához esztendőre! Sámuel nagyurat keresd!

– Vitéz leszek? – kérdezte lehelet-vékonyan, amikor elcsendesedett a vidék.

– Még nem! Egyelőre a csolnak építést kell kitanulnod – felelte józanul a mester –, a többi majd elvállik.

Ám a macska meséje azon az estén már nem folytatódott. Mindenki a saját gondolataival volt elfoglalva, és különben is, Hosszúkúti uram úgy vélte, hogy már minden fontosat elmondott, ami abban a történetben elmondható volt.

Másnap az emberek kiválasztásával voltak elfoglalva. Hogy ki menjen a két száműzöttért Erdélyországba. A mester nem ment velük.

– Elegen lesztek ti így, ahogy vagytok, tizenketten! Minden hajóra hat ember. És még a gyulafiaknak is hely kell. Biztos, nem egyedül jönnek. De lesznek szolgák, meg mindenféle csomag.

– Te miért nem jössz? – kérdezte Márton legény, akit szintén beválasztottak az utazók közé.

– Nekem itt van a helyem! Ti mentek és ti is kíséritek majd őket a nagyúrhoz. Valakinek itt is kell maradni, s vigyázni a rendet!

Valóban. Egész kis falu rendeződött a hajóépítő telep köré az időközben elmúlt év folyamán.

A beteg király udvarában

Késő ősz volt már, talán november, amikor a két száműzött főúr megérkezett a palotába. Hosszú volt az útjuk Erdőelve közepétől Székesfehérvárig. És még akkor sem mehetek azonnal tiszteletüket tenni a királyné elé. Mindenekelőtt a nádorral kellett beszéljenek. Ez... valamiképpen... elővigyázatossági lépés is volt.

Bonyha és Bulya nyolc éve nem látták a palotát belülről. Azóta, hogy az apjuk halálával, amely a trónörökös halálának éve is volt, a király, akkor még ereje teljében levő, csak kicsit öregedő férfi volt, kiharcolta őket az országból. Sokan mentek akkor száműzetésbe. Lám, a Vazul fiak is. Még jó, hogy meghagyták a szemük világát. Az apjuk rosszabbul járt.

Most hát komoly változásokat tapasztalhattak.

Lám, a nádor is öregszik. Fehérbe változik lassan a szakála. Komolyan, szinte komoran járkel a palotában, illetve inkább annak az udvarán. Általában szótlanul.

A királyné asszonynak nagyon megnőtt a hatalma. Most őt védték az orosz testőrök. Persze, azok sem a régiek voltak, alig egy-kettőre emlékeztek, s akire igen, az is majdnem gyerek volt még akkor.

A két főúr egymásra nézett.

„Mi is így megöregedtünk?” s aztán bólintottak „igen!”

Pedig igazából nem voltak öregek. Nagyjából ennyi évet számolna Imre úr is, ha élne.

– A királynéhez csak a legnagyobb tisztelettel szabad közeledni! – intette őket a nagyúr.

Megint összenéztek. „Vajon ezt miért mondta? Nem lennénk elég tisztelettel? Hisz alig látjuk!”

A tél közeledett, mind összebb szorultak a palota lakói. Már nem lehetett naphosszat az udvarokon vagy a kertekben tartózkodni, mert mind hidegebb lett. Esősre is fordult az idő.

Hogy kisebb helyen kellett elférni, meglett a válasz is a ki nem mondott kérdésre. Bizony, most a királyné volt a legnagyobb hatalommal mindenki fölött. A beteg királyt még nem is látták.

– Voltaképpen mi baja van neki?

– A lába fáj. Néha jobban, néha kevésbé. Ezért felkelni sem tud az ágyból. És a királyné asszony nem is enged senkit a közelébe sem. Csak két orosz, akik azonban nem tudnak semmit, csak a saját nyelvüket.

Így helyes, gondolták a száműzetésből visszatértek. Védelmezni kell a beteg királyt! És Gizella úrnő a legjobban tudja, hogy mire van szüksége.

– De beszélni csak tud!...

– Azt tud, de alig lehet érteni valamit is abból. Azt hiszem, csak az úrnő érti. Akinek talán nem is ez az igazi neve. Hanem Elisabeth. A Gizella nevet akkor kapta, amikor a magyar udvarba hozták. Valamit jelent is a németek nyelvén. Kezes, vagy tús, vagy ilyesmi. Ők úgy mondják: Geisel. De ez nem a ti gondotok!

Mindezeket a nádortól tudták meg lassanként, különböző beszélgetések folyamán. Meg az oroszokról. Az orosz testőrséget még az uralkodása elején szervezte meg a király, a fia, akkor még fiai számára. Hogy aztán Ottó meghalt még kicsiny gyermek korában, Imre úr maradt az oroszok parancsnoka. Voltaképpen nem is igazán oroszok voltak azok, hanem valami viking leszármazottak. De hát olyanok valóban akadnak az oroszok között is, szép számmal. Ők a legharciasabbak, egyszersmind az urak is a szlávok fölött. Na, az ilyen családok második meg

harmadik fiaiból kerültek ki a testőrök. Akiknek a parancsnoka most, mint látjátok is, Péter úr!

A két gyulafi egyelőre helyeselte azt, amit az udvarban látott. Mert úgy van az rendjén, ahogy azt az úrnő elrendezte.

– Ezek szerint Péter úr lesz a király. Ha...

– Alighanem – mondta erre az ország nagyura. Elég savanyú képpel.

„Nétené! Csak nem ő akarna király lenni?” gondolta a két férfi. De hamar kiderült, hogy ilyesmiről szó sincs. Hanem inkább a Vazulfiakért korteskedett volna. Ha merné. De igen szigorú rend volt bevezetve, amely ellen még a nádor sem emelhetett szót. Sőt, annál inkább nem, mivelhogy neki is családja volt, Péter nevű fia meg több lánya is. Na és persze fokozatosan kiderült az is, hogy az ország második embere igazán komoly férfiú, aki tán az életét tette fel arra, hogy az országban rend legyen és nyugalom. Ezért volt komoly, sőt komor is néha, ezért járta a palotát, az udvart és a kertet szótlanul, csak akkor mondván valamit, ha javítanivalót észlelt. De még akkor is előbb a királynénak szólt, csak akkor cselekedve másként, ha nagyon sürgető volt a dolog. De még akkor is megbeszélte utóbb a királynéval.

A tél nagyon hidegnek ígérkezett. Fűtöttek ugyan a szolgák, ahogy csak tudtak, de igazán meleget nem voltak képesek varázsolni.

Bonyha és Bulya többször elgondolták, hogy mit szenvedhet a király a hidegtől, mikor még mozogni is alig tud.

Péterrel nem sokat találkoztak. Azt viszont látták, hogy szép fiatal – harminc év körüli, mint amennyi nagyjából Imre úr is lehetett, amikor olyan különös módon meghalt az Igfon erdőben egy vadászon – és csillogó, jó vitéz. Jól esett a szemnek, ha ránézett.

Ez... a királynén is jól látszott, mert eleget rajta felejtette a szemét. Persze nem volt abban a nézésben semmi, hiszen valóságos vénasszony volt az ifjúhoz képest. És hát az az igazság, hogy mindenki így nézte Péter urat. A mi száműzetésből visszatért uraink is, de még maga Sámuel úr is, a nádor. Hiszen valóban szép férfiú volt.

A tél közepén a király valóban rosszabbul lett. Akadozott a légzése, még kevesebbet mozgult, mint addig, s beszélni már nem tudott. A királyné három alkalommal is úgy hitte, hogy ez már a vég, s papot hivatott. De mindhárom alkalommal győzött az erős lélek a gyarló test fölött. Gizella úgy látta jónak, hogy állandóan tartson egy papot szolgálatban. Éjszakára persze valami alsóbbrendűt, de nappalra egy apátot.

Mégis a halál, bár várták már, csak nem jött. Sőt, tavasszal, amikor a kertben a virágok nyiladozni kezdtek, a király is erőre kapott. Az apát úr csodálta is, mert ilyet még nem látott. Meg is hagyta legott, hogy böjttel, pénteki nappal ne törődjenek, hanem táplálják az uralkodót egészséges ételekkel.

– Hátha csodát tesz az Úr a kedvéért, s valóban meggyógyul! – s forgatta a szemeit az ég felé.

Húsvét után már ott tartott, mint egy évnek előtte. Szavakat tudott kimondani, sőt mozgatta a kezét. A balt. Egyébként a családban majdnem minden férfi balog volt. Hát tudott beszélgetni Gizellával éppen úgy, mint hét év óta mindig. Másokkal is megpróbált beszélni. Péterrel egyszer, Sámuellel kétszer is. Megeskette őket, hogy gondját viselik Gizellának. Vagy értettek belőle valamit, vagy sem, de megesküdtek szívesen. Nyár elején fel is akart ülni. No, azt azért nem hagyták. Inkább feltámasztották a hátát párnákkal.

Augusztusban, főleg, hogy közeledett Boldogasszony napja, a szentségeket is magához akarta venni. Úgy sikerült, hogy éppen a szent napján áldozott meg. Ezt természetesen az apát úr

számolta ki, aki egyébként is állandóan mellette volt. Úgy is tűnt, hogy immár komolyabb dolgokra is rá lehet térni. Ennek olyan négy nap után jött el az ideje.

– Mert azért, királyom, a jövőre is kell gondolni – ezt Gizella királyné mondta, mint mindent akkor már. Különb is mindössze hárman voltak ő, a király, s az apát.

Az uralkodó helyeslése jelül lehunyta a szemét, majd megint kinyitotta. Ez is egyezményes jelük volt, hogy így jelez, amikor pedig valami nem tetsző dolog jutott a fülébe, a jobb keze mutatóujját mozgatta jobbra-balra. Mert tudott ugyan valami szavakat mondani, de azokat Gizella kivételével senki nem értette meg. Talán az apát egy kicsit.

– Az utódod az Péter lesz, ugye?

Ekkor történt a változás. Gyors volt és gyökeres. A halálosan beteg király felült az ágyon és... jobbra nem lévén képes... artikulátlannal ordítani kezdett.

– Aaaaaaa!

És visszahanyatlott. De most meg a jobb kezét emelte fel tiltakozón az ég felé. Úgy is maradt, felemelt kézzel.

A barát kereste, hogy mire is mutathat az uralkodó. Meg is talált egy kis képet a szemközti falon, egész kicsi volt, nem is pontosan abba az irányba esett, de egy asszonyt ábrázolt egy gyermekkel.

– A Szűzanya! – motyogta a pap, mint aki csodát lát. – A Szűzanyának ajánlotta az országot!!!!

De mivel nem volt egészen biztos abban, hogy jól látta azt, amit látott, a reverenda számtalan zsebeinek egyikéből előhúzott egy még kisebb képet. Ez már biztos és valóban a Szűzanyát ábrázolta. Odatartotta a nagybeteg király elé. A beteg pedig, a szentképet látva, valamennyire megnyugodott. A szeméből könnyek jöttek ki és a tiltóan felemelt karja is lehanyatlott. El is szenderedett.

Gizella akkor félrevonta a barátot. Ki a szobából, mintha nem akart, vagy nem mert volna egy helyiségben maradni a haldokló királlyal. S közben sebesen magyarázott a papnak. A pap eleinte minden szó vagy jel nélkül hallgatta, de egy idő után már figyelni is kezdett, sőt bólogatni. „Igen, így lesz az jó!”

A király ettől fogva már nem tért magához. Estére meghalt.

Valahogy elterjedt az udvarban az a hír is, hogy Szűz Máriára hagyta az országot.

A trónt pedig Péter örökölte.

A nádor csavargatta ugyan a fejét eleget, de egyszer csak eszébe jutott, hogy azért tekergeti, mivelhogy van neki még nyaka. Azután már nem tekergette. De még szótlanabb lett, még komorabb, s még szorgalmasabban vizslatta, hogy minden rendben megy-e az udvarban.

Reggel Bonyha úr így szólt Sámuel úrhoz:

– Lovast kéne küldeni, hogy elhívjuk Hosszúkútit! A csolnaképítőt.

De hiába szólt, mert Hosszúkúti János délre már az udvarban volt teljes életnagyságban. Talai Marcit is hozta magával. Akire egyébként alig lehetett ráismerni. Mert nem volt könnyű meglátni a magas, bajszos férfiúban az évvel azelőtti fejletlen gyermeket.

Az első három év

Márton eleinte csak úgy tengett-lengett az udvarban, már arra gondolt, hogy visszamegy a csolnaképitőkhöz, ott legalább van munkája, amikor egyszer csak hívatta a nádor. Nádort mondok, de akkoriban még palotagrófnak nevezték, német mintára. Egyébként sok minden német mintára történt, kivéve az olyasmit, amit a meghalt István királytól örökölték. Elég sok német volt az udvarban. De volt ott mindenféle náció. Az új királlyal – még mielőtt királlyá lett volna – jöttek a taljánok, mivel ő maga is onnan való volt. De voltak oroszok a testőrségben, bár a java annak is németet beszélt, csak egy kicsit másféle németet, mint azok, akik Henriktől jöttek, meg mindenféle alávetett népség, tótok, olyan félig német, félig szláv nyelvvel, meg valami lengyelfélék is.

És aztán ott voltak újabban megint nagyobb számban a székelyek meg a besenyők. Ezek harcosok voltak. Márton, maga is besenyő származék, jól meg tudta magát érteni velük. Ők úgy hívták: Bokony fia Márton. A többieknek általában Talai Márton volt, mert ez ragadt rajta azóta, hogy Hosszúkúti úrral, mostani mostohaapjával először találkozott.

– Te vagy a fiatal Talai – kezdte a nagyúr (mert így is nevezték, talán ebből alakulhatott jóval később a nádor).

– Én vagyok, nagyúr! – mondta szerényen, s várta, hogy mit akar tőle.

– Mármost... mihez kezdjek veled? Mit szeretnél?

– Uram, leginkább harcos szeretnék lenni – gondolta, hogy mint besenyő származékot, majd a hozzá hasonlók közé teszi. De nem így történt.

– Nos, akkor leginkább annak venném hasznát, ha az oroszok közé tennélek. És neked is az lenne leginkább hasznodra. Mert itt lennél a palotában, művelődhethnél bármiben, amire kedvet érzel magadban. Csak egy kikötésem van. Tedd is meg! Tanuljál! Mindent, amire úgy érzed, szükséged lesz! Érted?

Értette. És tudta azt is, hogy a nádor jól választott. Neki mindenesetre jó lesz. Csak egy bökkenő volt.

– De uram! A nyelvüket se értem!

– Nem baj! Megtanulod. Nem éppen arról volt szó éppen az előbb, hogy tanulni kell?

No, Marci legszívesebben a nyelvét harapta volna le. De hát Sámuel ilyen volt. Ha valamit mondott, mindig tudta előre azt is, hogy miért mondja. No, Márton fiatalúr meg olyan volt, mint az összes többi fiatal. Meggondolatlan. De látszott, hogy a nagyúr nem vette rossz néven. Felnőtt gyerekei voltak neki is, fia, meg vagy három lánya, csak tudnia kellett, milyenek az ifjak. Még annyit tett hozzá, hogy:

– Ne gondold ám, hogy mindjárt hadnagyot teszek belőled! – régiesen, csabánnak mondta, maga is máshonnan jött főúr lévén, aki úgy került rokonságba a meghalt királlyal, hogy a nőtestvérét vette feleségül. Akit Ilonának neveztek. Ezek voltak a divatos nevek a nők között akkoriban. Az Ilona, Erzsébet, Mária, újabban német mintára a Gizella vagy a Judit. – Leszel bizony pontosan olyan katona, mint a többiek! Aztán igyekezned kell, hogy feljebb jussál! Ami még nem is lesz könnyű, mert más dolgod is lesz. Írni tudsz?

– Tudok.

– Milyen írást?

– Leginkább a régi írást. De Hosszúkúti uram beszélt egy apát úrral, s az már az új írást is tanította nekem. De abból még nem sokat tudok.

– No! A régi írással ne nagyon dicsekedjél, mert azt itt nem szeretik. Hanem azért csak gyakorold szorgalmasan! Még jó hasznát veheted. Az újat pedig igyekezzél minél jobban megtanulni! Mert néha a király is kölcsönvesz majd téged. S akkor tudni kell! Írni is, meg olvasni is. Na, most mehatsz! Holnap reggel jelentkezel az oroszok csabánjánál! Mi, napkeletiek, tartsunk össze!

Ez olyan mondás volt, amelyet Márton élete végéig dédelgetett a gondolatában. Bár tudta ő jól, hogy éppenséggel napnyugat felől jöttek az édesanyjával, amikor a falujukat szétrombolták valami útszéli rablók, de tudta azt is, hogy ő Bokonyfia Bokonyt vallja apjának, aki besenyő, tehát valóban napkeleti ember. Hát ezt érte el nála a nádor azzal az egy odavetett mondatával. Tudta, attól kezdve bármit kér tőle a főúr, de még kérnie sem kell, bármire gondol is, azt ő teljesíteni fogja. Mert szerette ő Hosszukút is, de az apa, pláne egy ilyen apa... az azért mégis más.

Nemsokára aztán megtapasztalta azt is, hogy mit értett a főúr azon, hogy kölcsön fogják kérni. Akkoriban még kevesen tudtak írni meg olvasni, mindenki örömmel alkalmazott olyant, aki értett az ilyesmihez.

Egy este aztán csak azt mondta neki a kapitánya, hogy:

– Holnap reggel ne ide gyere, hanem a királyhoz! Egy pap fog ott várni, ő majd megmondja a továbbiakat.

Hát valóban az írással volt összefüggésben a dolog. Persze azért íródeák nem lett belőle, sőt az írása sem volt megfelelő ahhoz, hogy mondjuk okleveleket írjon, de olvasni tudott, hát ki tudta keresni az iratok közül azt, amire éppen szükség volt. A szolgálatot teljesítő papoknak nagy könnyebbség volt, mert a saját dolgukkal törődhettek, nem kellett még a kereséssel is töltsék az időt. Mivel pedig éppen egy olyan nap volt – vásáros nap –, amikor sok kérő, követelő ember fordult meg a palotában, jól jött a fiatal testőr segítsége.

– De azért mégsem tudok minden nap itt lenni, mert az oroszoknál is van dolog elég!

– Hát nem könnyebb itt lenni, mint lovakat csutakolni? – mert kezdőnek ez is a dolga volt.

– De igen, szívesen is végzem ezt a munkát, de én oda kértem magam a harcosok közé!

Megegyeztek hát, hogy minden héten egy napot a barátok között tölt, segíti őket, a többi napon mehet vissza a lófürdetőkhöz. Sehogy sem tudták megérteni, hogy lehet neki az jobb, mint a békés itteni munka?

Olyan nap is volt, amikor látta a királyt is. Szép, jó növésű fiatalember volt, azt mondták róla, hogy még felesége sincs. Márton szerint nem volt rajta semmi különös. Kicsit díszesebben volt öltözve, mint az urak többsége. Ennyi volt, ami megragadt benne. Nem is figyelt rá különösebben. Király, hát király! Annak is lennie kell valakinek. Az uralkodó pedig jött, megfogalmazott oklevelek vázlatát hozta, vagy birtokadományról szóló néhány szót, esetleg ítéletet valamely rabló, tolvaj, vagy egyéb gazember ellen. Akiket aztán később vagy megfogtak, s akkor végrehajtották rajtuk az ítéletet, vagy soha nem fogták meg, mert elfutott a rengeteg erdőbe, de ha úr volt, akkor talán külföldre is.

Márton jobban szeretett a katonák között tartózkodni, edzeni, lovagi készségeket tanulni. És ha a lovat kellett csutakolni, akkor csutakolni. Azt sem tartotta rangján alulinak.

Eleinte persze ugratták az oroszok, a nyelvüket sem tudta, persze hamar megtanult elég sok szót, sőt ugratták azért is, hogy nincs neki apja, de később valahonnan megtudták – lehet, hogy magától a nádortól, hiszen ő volt akkoriban az oroszok parancsnoka, trónörökös még nem lévén –, hogy ki is volt az ő apja, s milyen véget ért. Attól kezdve jobban megbecsülték.

Egyetlen bánata volt, Hosszúkúti uram, akit pedig már megszokott, mintha második apja lenne, egy rövid idő után eltűnt valahová, senki se tudta, hová, még a nagyúr sem.

Emiatt aztán szótlan lett és komoly, komolyabb, mint a korabeli ifjak. Viszont annál jobban igyekezett tanulni. A vitézek között és a barátok között is.

Aztán megjött a tél. Hideg lett, összébb húzódtak, aki tehetett, ki sem járt a házból. Az oroszok – már csak maradjunk meg ennél a szónál, ha egyszer Imre herceg ideje óta a krónikások is így emlegetik őket – szálláshelye a palota közvetlen közelében volt. A barátok kolostora meg éppenséggel benn a palotában, hiszen a király akármikor meg kellett találja őket, nappal vagy éjszaka.

Így hát a mi fiatalemberünk sokat látott és hallott. Akár akarta, akár nem.

A sok között aztán voltak viták, veszekedések, fiatalok egymásra találása, szóval valóban sok minden. Még egyszer Sámuel nagyúr is szóvá tette, hogy lehetséges az, hogy ő, mármint Márton, még nem gyúlt lángra egy szép kisasszony vagy akár fiatalasszony iránt?

Márton csak vonogatta a vállát.

– De hát nincs is olyan női lélek, aki tetszene neked?

– Az éppen volna – bizonytalankodott a fiú.

– Na és? Te is tetszel neki?

– Nem tudom.

– Hogy-hogy nem tudod?

– Még nem kérdeztem tőle.

– Hát kérdezd meg! Vagy olyan messze van, hogy esztendőben egyszer, ha látod?

– Nem, nem. Ő... közel van.

– Akkor hát kérdezd meg! Végre is, katona volnál!

Ebben maradtak. A főúr mintha talán attól félt volna, nehogy Márton valami nemtelen vonzalomba bonyolódott légyen, amivel esetleg szégyent hozna a testületre. Hogy megtudta, létezik leányka, aki után Márton epekedik, ha távolról is, ha némán is, nem kérdezett tovább. A legény sem erőltette a beszélgetést, nem is lett volna illendő.

Más alkalommal őrségben volt a fiú és veszekedést hallott. Nő vitázott egy férfival, valami olyasmin, hogy a nőnek tán sérelme volt a férfi iránt, talán elhanyagolta, talán elvett tőle valamit, amit jog szerint megtehetett ugyan, de tán figyelembe kellett volna vegye, hogy végül is ő, mármint a nő, tette azzá, akivé lett. És így tovább.

Nem érdekelte a dolog, arrább sétált. Csak akkor lepődött meg, amikor néhány perccel ezután meglátta – nem lehetett eltéveszteni –, hogy ki távozik a helyiségből. Nem volt biz az más, mint az özvegy királyné, Gizella.

„Ejha” gondolta magában „vajon mi osztanivalója lehetett az özvegynek? És kivel?”

Ezt is megtudta hamar. Mert nemsokára éppen a király távozott ugyanonnan. Ha lehet a csodálkozástól nagyra nyitni szemet, hát a mi Mártonunk akkor azt tette.

„Ej, de hát akármilyen lehet oka annak a sértődésnek!”

Hanem szólni nem szólt erről az incidensről. Soha senkinek. Pedig talán sok minden másként alakult volna a későbbiek folyamán, ha akkor azt a véletlenül meghallott beszélgetést elmondja a nádornak. Jobb híján persze, mert Hosszukúti uram még mindig nem került elő.

Tavaszi elején, akkor, amikor a vizek megindultak, s a világot akarták ellepni, megint akadt valami gondolkoznivaló. Mert beszélni kezdték az emberek, hogy tán valami próféta, látnok, vagy jóvendőmondó él valahol a várostól délre, egy, a vizek által közrefogott szigeten, s jósolgat a népnek.

Olyanféle emberek persze mindig akadtak, rendszerint sültbolond volt egytől egyig, de azt mondták sokan, akik már találkoztak vele, hogy ez talán külön a többinél. Mert akik eddig a véleményét kérték, azoknál mind bevált, amit nekik mondott. Vagy legalábbis nagyon valószínű volt, hogy később be fog teljesedni.

Máskor, egy alkalommal amikor éppen a barátoknál szolgált, megint jött a király. Ezúttal nem egyedül. Egy nagy, vastag ember volt vele, akiről azt mondta, hogy az Budo úr és hogy amit mond, azt teljesíteni kell.

No, az a Budo úr, a valódi neve alighanem Bodó lehetett, mert német volt az istenadta, úgy nézett ki a vastagságával a vékony és elegáns király mellett, mintha bivalyt tettek volna egy agár mellé. De az esze az vágott, mint a borotvakés. Azért is jött az urával, mert valami perpatvaros ügy annyira összebonyolódott, hogy a király, de még a képzett barátok sem voltak képesek kibogozni.

No, ez a Budo egykettőre elválasztotta az ocsút a búzától. Csak az nem tetszett Mártonnak, hogy irgalmatlanul nagy büntetéseket mért a kicsiny bűnökért is. „Na, így nem sokáig marad ember az országban, ha mások is így fogják irtani a népet!” gondolta. És amellet olyan felsőbbbbségesen, olyan fennhéjázóan viselkedett a királlyal, mintha nem is az ország ura, hanem neki az öccse lett volna.

Ilyen, s ehhez hasonló még előfordultak néhányszor, amitől aztán a fiatal testőr mind kevésbé szeretett a palotában lenni, és annál jobban megkedvelte az orosz testőrök társaságát. Ott minden egyértelmű volt, minden világos. Igyekezett is elhúzódní a palotai szolgálat alól, amikor tehetett.

– Nem lesz ez így jó, Márton fiam – intette a nádor, amikor rájött (mert jó szeme volt ám neki, edzett szeme, egyből meglátott annál komolyabb ravaszságokat is) a turpisságra.

– De ha nem szeretek ott lenni! – tekerte a nyakát a kényelmetlenség miatt.

– Ez éppen olyan szolgálat, mint a másik! – förmedt rá a nagyúr. – Még csak az hiányzana, hogy rájöjjön valaki! A királyi parancs megtagadása! Aztán tarthatom érted a hátamat! De azonkívül is... szégyen!

Ekkor aztán végleg nem tudta eldönteni a fiatalember, hogy miért törődik vele annyira az ország második embere? Mert azt elképzelte, hogy nem a szeretet miatt. De akkor miért?

Egyelőre azonban jobb híján továbbra is bejárt a palotába, amikor parancs volt rá. A dolgát is igyekezett minél jobban elvégezni, ha már szükséges. És közben tanult. Mindent, amit lehetett. Mert annyit már sejtett, hogy valami terve lehet vele a nádornak.

A királyt különben is valami emberfölötti lénynek tekintette, mert csak nem lehet az véletlen, hogy éppen őt választották a királyságra egy évnek előtte. Annál inkább bosszantotta az a szóbeszéd, amely a nép, sőt néha már a nemesség között is kezdett lábra kapni, s amely szerint a király, de főleg a tanácsosai nem felelnek meg a várakozásnak, amelyet támasztottak velük szemben. Alighanem látszott is rajta a tanácsalanság, mert a nádor is meglátta, s meg is kérdezte az okát.

Akkor ő elmondta őszintén, hogy miket hall, tapasztal a nép között járva.

– No, fiam, látod? Hát ezért vagy te a palotában! Hogy tartsd nyitva a szemed, s a füled! Mert nekem mindezt tudnom kell! Ambár... most már talán túl sokat is tudok minderről. Holnap más dolgod lesz. Kimégy arra a szigetre, ahol a nép szerint az a próféta él. Megnézed jól és beszámolsz! Aztán, ha érdemes rá, akkor majd én is meglátogatom. Mert... tudd meg, hogy mindazokat, amiket te elmondasz nekem, én magam is látom. Csakhogy egyelőre még nem tudom, mitévő legyek!

De nem mindig volt idő ilyen eseményekkel foglalkozni. Egyre inkább meglátszott, hogy „zajlik az élet”. Május elején híre jött, hogy valami lovas martalócok betörték a nyugati gyepűkre. Márton gyermekkorában már egyszer átélt valami hasonlót, akkor az egész falujukat lerombolták, az édesapja ott is lelte halálát. Ők ketten pedig az anyjával valahogy a kertek alatt menekültek el.

Az akkori király már évek óta beteg volt, elszokott a nép az ilyen incidensek megtorlásától. Most azonban más volt a helyzet. Fiatal volt a király és egészséges. Az emberek bizakodók voltak.

Két nappal azután, hogy ezt Fehérváron meghallották, Sámuel nagyúr magához hívatta az ifjút.

A nagyúrnak jó kőháza volt a városban, közel a palotához. Előtte udvar, mögötte kert, jókora.

Ahogy a lovát az arra szolgáló oszlopok egyikéhez kötötte, egy fiatal leányka jött ki a házból. Nagyjából azonos korú lehetett a fiatal „orosszal”. A leányt ismerte már látásból. Tetszett is neki már egy ideje, de beszélni még nem beszélt vele. Most éppen eléje jött ki, hogy fogadja.

„Belső szolgálólány?” mert eléggé jó ruhába volt öltözve.

– Te vagy a testőr, akit várunk?

Az igenlő válasza „fogadjisten” következett, majd invitálás.

Aztán a leány eltűnt valahová a ház egy ismeretlen részébe, csak a szívfájdalmat hagyta ott emlékül. „De hiszen fogunk mi még találkozni, ha a Sámuel úr háznépéhez tartozol!”

Abból az irányból, amelybe a leány távozott, női beszéd és nevetés hallatszott. Márton tudta, hogy a nádornak népes családja van, Ilona felesége, fia – szintén Péter volt a neve, mint a királyé – és három leánya van. „No, ez a szolgáló most alighanem beszámol arról, hogy milyen is vagyok”.

De már jött is elő a nagyúr a másik szobából. Az egy nagy szoba volt, úgy nézett ki, hogy ott szokott dolgozni, gondolkozni is az ország második embere. És alighanem a kevésbé előkelő vendégeket is ott szokta fogadni, mert ímhol őt is oda invitálta.

– No, miután tudom már, hogy valamikor régen egyszer már láttál ilyesmit, legjobb lesz, ha azon kezded, hogy elbeszéled, hogyan történt az. Akkor régen! És persze, hogy könnyebb legyen a beszéd, tölts magadnak abból a kulacsból! Nekem is!

Márton tehát elbeszélte, amennyire tudta. Rég volt ugyan, meg igyekezett is elfelejteni, de nagyjából sikerült felidézni a tragikus eseményt. A nádor csak ült és hallgatta.

– Kik lehettek? – kérdezte végül, amikor a fiatalember már nem tudott többre emlékezni.

– Akkor nem tudtam, nem tudhattam, de mostanra már úgy gondolom, hogy egy határgrof, alighanem Adalbert emberei lehettek.

A nagyúr hümmögött. Majd:

– A mostani esetben majdnem bizonyos, hogy Adalbertről van szó. Akkor... de hisz mindegy is. No, igazából azt szeretném tudni, hogy szerinted milyen legyen a válaszunk minderre?

– Nagyuram, ha engem kérdezel, szerintem valami ugyanolyan erejű válasz lehetne. De semmiképpen nem nagyobb annál. Mert akkor ők majd megint felül akarnak kerekedni, mi ismét és a nép szenvedne.

– Én is ilyesféleképpen gondolom. No, majd ugyanezt mondom holnap a királynak is. Persze kérdés az is, hogy Budo úrnak is mi lesz a véleménye. Meg a többi tanácsosnak.

Itt a nagyúr sóhajtott egyet, amit Márton nem tudott mire vélni. Aztán még kérdezett egyet s más, fegyverekről, harci taktikáról, ami szükséges lehet, majd elengedte.

A testőr igyekezett jól körülnézni kifelé menet, de az a lány akkor már nem jött elő.

Vajúdtak a dolgok. Péter király alighanem háborúra készülődhetett, mert katonát kért minden irányból.

– Pedig nem is lenne szükség annyi katonára, hogy az Adalbert részéről esett sértést megtorolja – mondta Mártonnak a nagyúr, amikor volt egy néhány nyugodt perce.

Az ifjú időközben szépen lépegetett felfelé a ranglétrán, ekkor már hadnagy volt az „oroszoknál”. Akiknek a legnagyobb része ekkor már nem is tudott oroszul. Mivelhogy mindenhol verbuválták őket. A fiatal hadnagy azonban arra az időre már elég jól megtanulta a nyelvüket. Persze az orosz nyelvet, nem azt a keveréket, amelyet abban az időben már beszéltek.

A nyelvtudás elég jó segítségére volt, mert a nyár folyamán, amikor Bretiszláv cseh királyhoz kellett küldöttséget indítani, abban ő is benne volt.

Hogy miért éppen Bretiszlávhoz? Ez a király ötlete volt, nagy barátságba keveredett a két uralkodó, csak Budo tudhatta, hogy mi okból. Mert Budo mindenütt ott volt, pusmogtak is a népek eléggé, hogy mindenféle idegennel tölti az országot: némettel, taljással. Aztán persze a katonák úgy viselkedtek, mint minden katona békeidőben. Feldúlták az urak birtokait, raboltak, erőszakoskodtak.

Ám mindez az elégedetlenség egyelőre csak a hamu alatt parázslott, és ráadásul volt még egy másik, ezzel ellentétes, szintén nem elhanyagolható vélemény. Azok, akik szerették és dicsérték a királyt, hogy „lám, visszahozza a nemzet ősi erényét és harccal szerzi meg azt, amire mindenki vágyik”.

De a harc egyelőre sehol sem volt. Csak a katonák. Akik viszont hol ezt, hol azt az udvarházat gyújtották fel, vittek el magukkal lányt, feleséget, aranyat. Vagyis mindent, amit csak találtak.

Az urak ekkor már ordítottak. Hogy milyen király az, kinek a királya, hogy a saját népét sarcolja? Miért nem hallgat a tanácsosaira?

Akkor már válaszolt a király:

– Nincs szükségem nekem ilyen pusmogó, tétova tanácsosokra! Aki mától fogva ellenem szegül, az ne tekintse magát a tanácsosomnak attól a naptól fogva!

És úgy is tett. Hol egyik, hol a másik úr panaszkodott, hogy a király ajtót mutatott neki a tanácsaiért cserébe. És hogy kit nevezett helyette? „Hol egy olaszt, hol egy németet!” járt szájról szájra az, ami már egyre inkább köztudomásúvá vált.

Egyre világosabb lett, hogy senki nincs biztonságban sem a királytól, sem főként a katonáitól.

Ősszel aztán, október havának közepén, egy hideg, esős napon csak hívatta Mártont a nádor.

– Na, rajtam is betelt! – kezdte a beszédet a legközepén. – Mától fogva nem vagyok a király tanácsosa!

– De azért még mindig te vagy Magyarország nagyura!...

– Az igen. Azt nem lehetett elvenni. István király végzéséhez és rokonságához nem mert hozzányúlni. De sajnos, egyebekben semmi sem biztos. És senki sincs biztonságban. Éppen ezért hívattalak. Szükségünk van egy megbízható emberre! Aki hűséges hozzánk és harcolni is tud, ha kell! Akire az asszonyokat rábízhatom, ha úgy fordul a szerencse! Rád gondoltam.

– Parancsolj velem, nagyuram! Akármikor!

– Na, nem éppen most. Egyelőre még egyéb dolgaid lesznek. Ha a király hadat indít Adalbert ellen (tudja a Mirigy, miért van az, hogy mindenki éppen a sógorán kezdi a háborúskodást), vagy én azt hiszem, hogy igazából Henrik ellen fog az menni, a harmadik ellen ezen a néven, akkor ott te is ott kell legyél. Három hadsereg lesz, az egyiknek te leszel az alvezére. Vagyis a csabánja. Vállalod?

– Persze, hogy vállalom! Tudod, hogy Neked mindent!

– Jó! A dolgod egyszerű lesz és rettentő nehéz. Visszatartani! Mindenáron visszatartani az embereket az esztelen vérontástól. A más vérét ám ontsák, ahogy nekik tetszik, de a mi saját katonáink élete sokkal többet ér annál. Hulljon csak nyugodtan a talján meg a német, ahogy csak éppen akar, de a magyar katonákat hazavárják. És persze jó, ha azt is tudod, hogy mindezt nagyon szörmentében kell véghezvinni! Mert, ha a király megsejti, a fejed rámehet. Mert te nem vagy országos hatalom, hanem Bokonyfia Talai Márton. Ezt ne feledd soha! Ugyanis téged is visszavárnak. Én várlak vissza. Meg még valaki.

„Az a leány!” villant Mártonnak az agyába. És hogy „még erről is tud?”

De nem így volt, mert a nagyúr már folytatta is:

– Az a prófétáló ember ott a seregélyesi dombok között. Tudod, ki az?

Márton úrfi ezúttal nagyon hülye képet vághatott, mert a nádor elnevette magát.

– Hát Hosszukúti! A mostohaapád! Már elfelejtetted?

– Hát ő az, akit prófétának tartanak a népek? Dehogyan felejtettem el! Csak nem tudtam!

– Na! Hát most tudod. Régi jó emberem ő nekem. Bonyhát és Bulyát is ő hozta vissza! Hát úgy igyekezzél visszajönni!

A tél akkoriban utazásra és hadviselésre egyaránt megfelelő időszak volt. Nem volt sem nagy meleg, hogy járványok pusztítsanak, sem a vizek nem voltak nagyok, ellenkezőleg! Akik nem féltek a fázástól, igen jól tudtak közlekedni. Az íjak húrja sem ereszkedett meg a nedves időben, mint tavasszal, vagy ősszel. Henrik császár, aki úgy látszik, kényelmes lehetett, onnan kapta az áldást, ahonnan nem várta.

Így esett, hogy tél közepére nemcsak Adalbert területét dúlták fel – ez volt a válasz az azelőtt évi dúlásra –, hanem a császár területét is összevissza kóborolták. Tél végén pedig diadallal tértek meg a harcból.

Nosza, volt öröm a háborús pártiak között. „Lám megmondtuk, hogy minden jóra fordul!” De nem fordult jóra semmi. A katonák, hazaérkezve, pontosan ott folytatták, ahol ős végén abbahagyták. Raboltak, fosztogattak ahol csak tudtak. S tették mindezt egy jól vívott háború önérzetével. Még csak nem is volt mit a szemükre vetni.

„Belőlünk éltek, mit akartok hát?”

Ez azonban akkor már rég nem volt igaz. A háborús zsákmány csak kisebbik része volt a nép élésére szolgáló javaknak. A legnagyobb részét már otthoni uradalmakban termelték meg. És erre meglehetősen hamar rá is jöttek.

Tavaszi vége felé ráadásul az is nyilvánvalóvá vált, hogy a háborúságnak még egyáltalán nincs vége. Pedig a nép – értve ezalatt a kisebb urakat, nem azokat, akiknek uradalma határát át sem lehetett tekinteni – már jobban szeretne volna békén élvezni a megtermelt javakat.

Zúgolódtak hát, morogtak, egyre hangosabban. Pedig már panaszkodni sem igazán volt kinek. A király beváltotta annak idején tett fenyegetését és valóban lecserélte a tanácsosai közül mindazokat, akik ellent mertek mondani a követeléseire.

Később megint követség ment cseh Bretisláv udvarába. A szomszéd ország királyának valami követelése volt a császáron, vagy talán csak sérelme, mindenesetre megegyezés született, hogy megsegítik őt a császár elleni háborújában.

– Ezt azért már valóban nem kellene! – mondta a nádor, aki időközben otthagya az udvart és családjával együtt Győrbe költözött. – Meglásd, most az özvegy királyné következik! – Most már ő is moroghatott kedvére, mert igen távol került a hatalomtól.

De hiába morgott, nem hallgatott rá senki. Mint erdőben az öreg, fogatlan oroszlánnak, annyi volt a becsülete az udvarban.

Annál nagyobb becsülete volt Budo úrnak. Lám, szárnyalt a hírneve neki.

És nyár elejére katonák jelentek meg Gizella királyné háza körül, s megkérték, egyelőre tisztelettel, hogy lenne szíves Veszprém várába költözni. Eleinte méltatlankodott, de annyi katonának az ő méltatlankodása nagyjából annyi volt, mint kismadár csicsérgése a tigris előtt.

Gizella hát elment, ha nem is jószántából. Sőt! Péter még azt is tudtára adta, hogy a vagyonának nagyobbik részét ezentúl ő veszi át és ő fogja kezelni.

– Tudod, asszonyom, a vagyonodnak az a része az országé, tehát a kezelése nem rád, hanem rám tartozik. És különben is, te tudod a legjobban, hogy a háború sokba kerül! Eleget hadakozott a te boldogult férjed még életében! Amikor még mozogni tudott.

No, ez csúnya, alattomos vágás volt. Emlékeztetni a királynét arra, hogy István királynak élete utolsó hét évében jártányi ereje sem volt, nemhogy hadat viselhessen.

– Igaz ugyan, igaz, de azért mégiscsak neki volt a legnagyobb része abban, hogy Péterből király lett a végén. Mert kinek is lett volna? Istvánnak, akinek a végén vagy meg lehetett érteni a szavát, vagy sem?

Ezt persze már Sámuel nagyúr mondta Veszprém várában, ahol tavasz vége óta Márton is szinte állandó lakó lett. Most már saját birtoka volt neki a közelben, abból, ami a téli háború zsákmányából neki jutott. Nem valami nagy uraság volt biz az, de önállóságot jelentett.

Különben is megváltozott az élete a fiatal katonának. Most már tudta azt is, hogy Péternek valóban sógora volt Adalbert örgróf. – Fene tudja, hogy igazából felesége volt-e neki, vagy csak valami ágyasként tartja azt az asszonyt – tette hozzá Sámuel –, én nem voltam a lakodal-mukon!

És megtudta azt is, hogy az a leányka, akiért úgy rajongott, bizony nem szolgálólány hanem éppenséggel a lánya a nádornak, Ilona a neve az édesanyja után, és ilyenformán mérhetetlen magasságban van hozzá képest. Talán a legjobb lenne egyszerűen elfelejteni. De ki tud a szívnek parancsolni? És az a lány is, mintha tudna az ő tépelődéséről, mindig akkor került eléje, amikor egy picit meggyengült volna a rajongása. És közvetlen volt és kedves, vagyis, amit Márton nem tudott, honnan is tudta volna, egyszerű katonaember lévén, hogy a női

arzenál összes létező fegyverét bevetette annak érdekében, hogy a legényt minél jobban magához kösse. Már amiket ismert.

Ilona akkor tizenhat éves volt, viruló szépség és nagyon tudta, hogy mit akar. Egyébként keményen volt nevelve, ami azt jelentette, hogy lőtt, lovagolt, vívott, mint egy fiatal férfi, csak a nagyon nehéz fegyverekkel nem tudott jól bánni, olyanokkal, mint például a görög pajzs vagy a szöges buzogány. Vagy mondhattam volna a csatabárdot is.

És tudta azt is, hogy amit tesz, miért teszi. De ennek egy kis története volt.

A nyári hadjárat, amelyet Bretiszláv cseh uralkodó kérésére indítottak, vagy inkább a cseh királyt segítették három sereggel, főképpen katonai sikerrel járt. Amúgy... érdekes hadviselés volt az, mert mélyen behatoltak ugyan a Henrik területére, de mintha valami puha, de ellenálló közegbe furakodtak volna, minél mélyebbre értek, annál nehezebbé vált az előnyomulás. Meg is unták egy idő után, s visszatértek a hazájukba.

De mégis, az annalesek ezt a hadjáratot győzelemnek írják le.

A cseh királynak mindenesetre kedvező volt az eredmény, mert jó békét sikerült neki kötni.

Ebben a hadjáratban Márton már valóságos vezetője volt annak a töménynek, amelyben a téli hadjárat folyamán még csak második ember volt. Isten tudja, hová lett a korábbi felettese, lehet, hogy meghalt időközben valami sebben, de mindenesetre Péter király Mártont tette meg az utódjának. Megbecsülte benne a jó katonát, ezt később szó szerint is kijelentette.

Mindez azonban közvetlen eredménnyel, vagyis jó hadizsákmánnyal a katonák számára nem járt. A németek egyszerűen kipusztítottak mindent maguk mögött visszavonulás közben, még a népet is elvezényelték valahova. Századok múlva egy nagy orosz hadvezér ismételte meg ugyanazt a bravúrt.

Hadizsákmány tehát alig volt, sok katonának nem is jutott. Mártonnal viszont az történt, hogy két ütközet között egyszer csak odavezettek hozzá egy fiatal nőt. Hogy az az ő hadizsákmánya.

Anna volt a neve a nőnek és úgy látszott, nagyon örül annak, hogy egy főtiszthez vezették. Attól fogva el nem mozdult volna a Márton közeléből, semmi pénzért. Amikor pedig a hadjárat véget ért, nem igazán tartott sokáig, amint elérték a céljukat, haza is vonultak, az az Anna nevű nő is vele ment, minden felszólítás nélkül. Még ha szándékosan el akarta volna is veszíteni, akkor sem sikerült volna.

Azt azért sehogy sem sikerült kitudni, hogy milyen néphez tartozik Anna. Ugyan a németeknél találták meg, de ugyanúgy lehetett volna görög is vagy lengyel, ő maga pedig nem nyilatkozott. Még amikor kérdezte Márton, akkor is kitért a válasz elől.

„Valami bűnös lenne? És így akar vezekelni? Vagy talán előkelőbb annál, amit mutat, s arra vár, hogy majd kiválsák?”

Ő maga bármikor, amikor kérdezték, azt válaszolta, hogy „rab vagyok!” Vagy azt, hogy „hadizsákmány”. Márton, hazaérve, még megkérdezgette egy párszor, de látva, hogy nem lehet vele zöldágra vergődni, nem erőltette sokáig.

– De mégis! Mit szeretnél?

– Én? Uram! Veled maradni!

– Hazamenni nem akarsz?

– Nem!

– És ha kiváltanak?

– Nem fognak kiváltani!

Annyiban hagyták. Egyelőre. Anna éldegélt csendesen, a szolgálknak fenntartott faházikóban, további információ híján nem adhatott neki külön lakást, mert azonnal irigykedni kezdtek volna a többi szolgál, ami meghasonlást idézett volna elő a háznép között.

De nem telt el sok idő, maga Anna kezdeményezett beszélgetést, még hozzá eléggé a lényegre törően.

– Uram, nincs neked ágyasod? Kiszolgálhatnám!

Márton elmosolyodott.

– Nincs nekem! Amint látod is. Még fiatal vagyok. És katona. Mással kell törődnöm.

Ez mind igaz volt, csak éppen a lényegét nem mondta. Hogy volna ám valaki, akit sokszor lát, beszélget is vele sokszor, és mindannyiszor a szíve sajog meg, amikor elbúcsúznak. De az a lány... szóval aligha lesz valaha is az ő párja.

Anna akkor nem folytatta. Végezte a dolgát szótlanul, vagyis inkább kevés szóval, oda-oda-sandítva Márton felé. Aztán két nap múlva csak kibukott belőle. Hogy miért éppen akkor?

Híre járt az udvarban és Győrbe is eljutott, hogy Péter király most meg a lengyelek ellen kívánja megsegíteni Bretiszlávot. Így tehát készülődjön mindenki, aki katona, mert megint lehetőség nyílik a hadakozást gyakorolni!

Hát a készülődést látva Anna egyszer csak torkában dobogó szívvel ugyan, de megint megszólította Márton urat.

– Uram!

– Mondjad, Anna!

De a nő elhallgatott. Majd, amikor már a fiatalember már éppen azon volt, hogy hátat fordít és inkább a dolgaival, készülődéssel törődik, akkor folytatta félve. Egyelőre csak annyit, hogy:

– Itt nem lehet! Hallhatják.

– Akkor gyere be hozzám, s ott mondjad!

Ilyesmi egyébként akármikor megtörtént. Hogy egy szolga, bármelyikük, ha valamit nem mert kinn a ház előtt elmondani, behívta magához, ahol rendszerint meg is oldódott a nyelve. És a gondja is, amivel hozzáfordult. Elvégre a hatalmat azért kapja az ember, hogy alkalma legyen másokon segíteni vele.

– Uram, csak azt akarom mondani... de kérlek, ne bántódj meg és ne küldj el magadtól...

Hallgatás.

– De mondjad már, te asszony!

– Csak annyit, hogy...

– Mennyit?

– Uram, te tudd meg, hogy én már valóban asszony voltam. Férjem volt, katona. Éppen mint te.

– Értem. És gondolom, meghalt. És gondolom, hogy mi öltük meg.

– Uram, nem ti, hanem te. Személyesen!

– Ezt sajnálom, Anna! De látod, ilyen a harc! Lehetne most éppen fordítva is. Hogy ő marad és én haltam volna meg. Mondom, sajnálom!

– Ne sajnáld, uram, egy picit se! Durva volt nagyon erős volt és kegyetlen. Nem úgy bánt velem, ahogy mások az asszonyukkal. Még akiknek kettő van, azok is. Mert láttam, hogy az hogy megy normálisan. És tapasztaltam azt, hogy én hogy élek.

Márton egy kicsit megütközött ezen a vallomáson. Nem tetszett neki. Egyáltalán. Kicsit szigorúbb lett a hangja is.

– Hallod-e, te asszony! Ha most elkezdesz nekem hálálkozni azért, amiért csatában véletlenül megöltem a férjedet, akiről azt se tudtam, hogy kicsoda és nem is akartam tudni és most sem akarom, akkor rövid úton elérheted azt, ami ellen nemrég még kézzel-lábbal kapálóztál. Vagyis elküldelek! Hát mégis mi dolog ez? Akárhogyan, de mégis csak a hites férjed volt! Nem szeretem az ilyen beszédet! Ha csak ezt akartad mondani, akkor mehetsz is! Egyelőre ki a konyhába! Aztán meg majd meglátjuk! Tőled függ! De azt tudd, hogy én az ilyen beszédet a házamban nem tűröm!

Annánál eltörött a mécses. De nagyon. Mint a záporosó. Csak egy idő után tudta mondani nagy hüppögve, hogy:

– De én nem! ... De én végig hűséges voltam hozzá! És most is csak azért... csak, hogy biztos legyél abban, hogy engem senki nem fog most már kiváltani! Mert nincs aki kiváltson! A férjem rokonai gyűlölnek, mert idegen vagyok nekik! Az én rokonaim meg... azok nagyon messze vannak. És lehet, hogy már nem is élnek. De ha mégis... ha már így alakult ez a kegyetlen élet... hogy támasz nélkül maradtam... akkor én szívesen lennék a te ágyasod! Nem kérek semmit, hidd el – hadarta, nehogy a férfi félreértse –, csak annyit, hogy ne küldj el magadtól! Hogy legyek valakié. Hogy tartozzak valakihez! És a legszívesebben Hozzád! Mert látom, hogy jó ember vagy. És nem fogsz mindennap megverni! És nem fogsz kilödni éjszakára, miután... miután...

Nem tudta folytatni. De Mártonnak ennyi is elég volt.

„Hát erről van szó” hiszen tudta, hogy mi sorsa szokott lenni az ilyen elhajtott, hadizsákmány nőknek. Eleinte, amíg szépek és fiatalok, még csak elviselik valahogy az életet a katonák között, mindig más ágyában. De aztán jön az öregkor, a megcsúnyulás, hosszú betegségek és korai halál. Tehát ettől fél ez a nő. Biztosan többször látott már hasonló történeteket. Maga Márton is látott már olyat elégszer. Akkor nem gondolkozott el azon, hogy mi oka is lehet annak. Most telibe kapta. És megrendítette, amit hallott. Egy ideig nem is tudott szóhoz jutni. Elég hosszú ideig. Annyira, hogy a nő már arra gondolt, most beváltja a fenyegetését. „És jaj, akkor mi várja!” de aztán Márton egész mást mondott.

– Anna! Kedvesem! Erre nem gondoltam. Ezt nem gondoltam végig eddig. Még soha! És valóban, ha velem akarsz élni, ha méltónak tartasz arra, akkor... akkor bocsáss meg, hogy az előbb úgy rád ripakodtam!

Anna egy kis sikkantással odarepült, mint madárfióka, aki éppen most tanulja a repülést, és úgy is maradt. Rácsimpaszkodva.

– De biztos, hogy éppen velem akarsz maradni? Nem mással? Mégiscsak a férjed gyilkosa vagyok, ha csatában történt is...

– Éppen azért, uram, éppen azért! Mert becsületes harc volt, senki nem kifogásolhat semmit! És te tudom, látom, hogy jó ember vagy! És megtartasz magad mellett. Akkor is, amikor már öreg leszek és csúnya!

Attól fogva Annának bent volt a helye éjszakánként. Dolgozni persze dolgozott azután is, mint eddig, mert dolgozni mindenkinek kell. De az emberek elfogadták, hogy Mártonhoz tartozik. Senki nem nézett rá ferde szemmel.

Ez volt az előzménye annak a beszélgetésnek, amely nem sokkal utóbb folyt le Ilona és Márton vitéz között. Találkozni pedig éppen úgy véletlenül találkoztak, mint addig is, bármikor. És véletlen is csak éppen annyira volt.

A beszélgetés még a lengyel had előtt esett. Ahová ugyan Márton magától ment el, Péter királyt segíteni. Kezdett ugyanis belelátni a király gondolataiba. És ott nem látott gonosz-ságot, csak tapasztalatlanságot. „Hátha még jó király válik belőle?”

A nádor is biztatta.

– Igen, jól teszed, ha elmész! Segítsd az országot, amiben tudod! És persze tudod, visszavárunk!

Maga Márton leginkább azért ment, mert gondolkozni akart. Otthon nemigen tudott a mindennapok dolgától. Meg aztán Anna is állandóan mellette volt, leste a kívánságát. És Ilonával is akármikor találkozhatott. Találkozott is. Éppen az elindulása előtti napon. Jól volt időzítve.

– Na, téged is keresni kell a régi barátoknak, ha beszélni akar veled! – kezdte.

Márton kezdte ugyan mondani, hogy de hiszen éppen egy napja, hogy beszélt a nagyúrral, de Ilona annál sokkal inkább nő volt, hogy az ilyesmit akár egyetlen pillanatra is figyelembe vegye. Így, végül letett a folytatásról, inkább megkérdezte, hogy mondani akar-e valamit neki a kislány, vagy egyszerűen csak kedve támadt beszélgetni?

– Persze, hogy csak beszélgetni akarok! Miért, mást gondoltál?

No, mondhatta volna erre a mi Marcink, hogy volt neki gondolata, nagyon is volt, de jobbnak látta egyelőre hallgatni. Lám, mi jön ki az egézből? Ki is jött vagy két perc után.

– Hallom... ágyasod van! Az az... Anna!

Érdekes, hogy az ilyen hírek milyen gyorsan terjednek háztól házig, kis udvarháztól nagyig!

– No igen. Van. Azt mondják, férfinak kell legyen olyan.

– Ez igaz! De te nem férfi vagy, hanem fiú!

Márton elnevette magát. Ám belül lesben állt a titkos őrzőangyala, hogy vajon mi fog következni és hogy azt hogyan fogja kivédeni?

– És mégis! Éppen az az... Anna? Zsákmányból?

Na, erre kész volt a felelet.

– Neki van a legnagyobb szüksége segítségre!

Ez igaz volt, mindenki tudta. Persze attól még Ilonának nem volt elég. De nem folytatta az ugratást, inkább elköszönt, csak búcsúzóul tette hozzá, hogy:

– De hiszen jössz te még haza, s akkor majd beszélünk!

Hát igazán szüksége volt a haddal menni, hogy végre kigondolkozza magát. Mert ekkorra már világosan, mint a Nap, állt előtte a bizonyosság, hogy Ilona akar tőle valamit. És azt is tudta, hogy mit. De még azt nem sejtette, hogy hogyan.

Az a „jössz te még haza”, amit a lány mondott, minden tekintetben igaz volt. Bár végül is a lengyel hadjáratba nem ment el, a királynak nem volt szüksége arra a töményre, amit ő vezetett, ám ugyanakkor egy másik háború is körvonalazódni látszott. Annak előtte azonban váratlanul hívatta őt a király.

„No, a Döbröc vegye hasznát, vajon mit vétettem el?” futott át rajta, mert akkor már legtöbbször olyan esetekben hívatott valakit Péter király, amikor az a valaki rossz fát tett a tűzre.

Anna is valami ilyesfélét gondolhatott, csak ő szelídebben fejezte ki magát.

De nem volt mit tenni, lóra kellett ülni és menni. Ha otthon marad, rosszabb. Akkor érte jöhetnek, amitől mentsen meg Öregisten!

De végül is vaklármának bizonyult a családi aggodalom. A király ugyanis a véleményére volt kíváncsi, méghozzá egy nagyon fontos és ugyanolyan kellemetlen ügyben.

– Neked tudnod kell, mert te a Sámuel barátja vagy, és biztos csepegtetett valami bölcsességet a fejedbe abból a sokból, amit ő tud.

Márton azt mondta, hogy talán jobb lett volna magát Sámuelet meghívni az udvarba, és első kézből megtudni azt, amit, mint most, ő csak tolmácsolni tud, s esetleg azt is rosszul. No, harapta volna is le a nyelvét legszívesebben rögtön azután, hogy kimondta, de ha egyszer már kint volt, mit tehetett? Akkor már olyan híre volt a királynak a nép között, hogy a legkisebb kritikát sem tűri. Még azt sem, amit ki sem mondtak igazából.

De a király nem volt haragos, csak nagyon szomorú.

– A katonákról van szó, olyanokról, amilyen te is vagy. – Márton akkor már egy ideje kivált az oroszok, vagyis a testőrség kötelékéből, állítva maga helyett két megbízható vitézét. Ennek a kiválásnak az oka az volt, hogy nagyon megváltozott a testőrség az utóbbi időben. Igazi orosz már csak alig lehetett találni, mint említettem, Márton annak idején, kezdő korában még a nyelvüket is megtanulta, hanem volt mostanában közöttük mindenféle náció, de a legtöbb az olasz meg a német. Jó katonák voltak, szó se róla, de maga a testület már nem volt a régi. Szerencsére a parancsnokuk még mindig a nádor volt, mivel trónörökös még mindig nem volt.

– Ha tehát a katonát nem foglalkoztatom, vagyis nem tartom szigorúan parancs alatt, akkor mit fog tenni? – folytatta Péter király. – Nem mást, mint dűlja, rabolja az országot, kínozza a népet, elveszi a másét. Látod te is, egészen biztosan. De ha meg parancs alatt tartom, vagyis háborúról háborúra vezetem őket, amit mint látod, teszek is, akkor előbb-utóbb kifogynak az országból a fegyverfogható férfiak. Kifogynak a fiatalok, s nagyon hamar utána maga a nép is megfogyatkozik. Mit tegyek, szerinted?

– Felséges királyom, ez egy olyan gond, amiben egyként benne van a világon minden király és egyéb uralkodó. Mindegyik másképp próbálja megoldani, mind a maga módján, s egy sem tökéletes. Neked, uram, úgy látom, ez a megoldás jutott osztályrészedül. Ezt kell hát folytassad, s ha változtatni akarsz, azt nagyon finoman, nagyon szőrméntében kell megtenni, mert különben a népnek az a része fog ellened fordulni, amely ma szeret. Sajnálom, de nem látok más kiutat!

És állt egyenesen, mint a cövek.

A király oldalra ingatta a fejét, mint aki nem éppen ezt várta egy katonától, de még mindig nem látszott haragosnak.

Így hát elindították a görög háborút. Az pedig úgy esett, hogy egy Delián Péter nevű úr, a bolgárok közül, lázadást kezdett a bizánci császár ellen. Akkor már egy ideje a császár

tartománya volt a bolgárok földje. Nem is szerették, egyáltalán. A király, hát olyan igen is, meg nem is ígéretet tett annak a Deliánnak, hogy majd megsegíti, de ő sem gondolta azt véres komolyan. Most, hogy látta, úgysem tehet mást, mégiscsak elindított egy töményt a görögök földje felé. Ez volt az a tömény, nagyjából eszékelyekből és kangar besenyőkből állt, amelyet Talai Márton vezetett.

Ám időközben otthon más események is történtek. Azokról Márton nem tudhatott. Ezek közül az egyiknek az volt a lényege, hogy a lengyelek között belháború ütötte fel a fejét. A régi hit hívei, akiket akkor már pogánynak neveztek, lázadtak fel törvényes királyuk ellen. Húzódt az a harc egy ideig, mint parázs alatt a hamu, aztán egyszer csak fellángolt.

Ugyanaz időben viszont, Bretiszláv, a csehek uralkodója rendes háborút viselt a lengyelek ellen. A koronaherceg, Kázmér pedig két oldalról szorongatva, azt találta ki, hogy éppen a magyar királyhoz menekül. Úgy is tett. Persze, hogy Bretiszlávnak az volt az első dolga, üzent Péter királynak, adná ki neki a hozzá menekült Kázmért. De legalábbis tartsa magánál, fogságban. Péter azonban felháborodott a szemtelenségen, s visszaüzent, hogy nem porkolábja ő Kázmér hercegnek, hogy bezárva tartsa, főleg, miután éppen hozzá tudott menekülni. És valóban, ahogy Lengyelországban lohadni kezdett a pogánylázadás lángja, hazaeresztette a bujdosó herceget, menjen békével, tegyen rendet, ha tud, az országában!

Így persze vége lett a cseh barátságnak. Pedig talán jól jött volna az még a későbbiekben.

De volt ám más kellemetlenség is, méghozzá bent az országban. Méghozzá az, hogy az urak egyre jobban ordítoztak Péter ellen. Most meg Gizellát sajnálták, hogy be van zárva Veszprém várába, holott akkor, amikor nagy volt és hatalmas, éppen ő volt a céltáblája az ordítózusoknak. És nem ám az olyan kis urak káromkodtak az udvarházaikban, mint amilyen Márton is volt, hanem éppen az országnagyok. Végtere is Sámuel nagyúr volt kénytelen lóra ülni saját úri személyében, s meglátogatni az özvegy királynét a várában. Persze... szó sem volt bezárásról, mert a jövedelmei ugyan valóban nagyot csökkentek, de ő maga személye szerint szabad volt. Mindössze annyi volt a megkötés, hogy üljön nyugodtan a fenekén és ne üssön pártot a felkent király ellen. De hát azt másnak is tilos volt.

De volt ám egyéb is. Mert Hosszukúti uram is alighanem megbolondult. Ugyanis alig tette ki a lábát a nádor Győr várából, legott megint elkezdett prófétálni. Meg se lehetett állítani. Csak amikor Sámuel visszatért Veszprémből, s megmondta neki, hogy szó sincs rabságról, az özvegy királyné köszöni szépen, jól van, akkor csendesült meg. De nem teljesen. Az egészben az volt a legkellemetlenebb, hogy nemcsak a Péter király végét jövendölte, de azt is hirdette, hogy ő már megtalálta azt az embert, aki a leginkább méltó arra, hogy a helyére kerüljön. Persze, hogy a nádorra gondolt.

– Barátom, ha nem hagyod abba hamarosan, akkor mindkettőnknek a fejét veszik. És még igazuk is lesz!

No, akkor egy kissé megjuhászodott a prófétáló ember. Mert úgy nevezték a nép között. Nem úgy, hogy próféta, hanem csak prófétáló ember. A nép józanságának még akkor, olyan időben is megvolt valami maradéka.

És ilyen előzmények után robbant a hír a görög háborúba küldött töményről.

Az történt ugyanis, hogy a görög császár nem úgy fogadta az ellene küldött hadsereget, mint Henrik. Szó sem volt a puha, vagy rugalmas ellenállásról. Hanem állt a görög határ, mint a kőszikla, bármit próbálhatott a magyar sereg, azon megingást nem lehetett észrevenni. Pedig próbálkoztak eleget, sokféle módon. Pedig komoly, tapasztalt katonák voltak. Mégis szégyent vallottak. Valahányszor nekimentek a védőknek, úgy pattantak le róluk, mint bolond politikus a csukott ajtóról.

Ráadásul a telet is hiába várták, az sem volt olyan, mint otthon. Inkább valami csúszós, latyakos sár tette harcképtelenné a magyar lovakat. Elestek, lábukat törték, semmi remény nem volt az igazi harcra. Mind emellett olyan harci gépeik voltak a görögöknek, amelyenekről addig nekik elképzelésük sem volt.

Bőven tavasz volt már, amikor abbahagyták, s reményvesztetten hazakullogtak. Sok volt a halott, a sebesült. Magát Mártont is, sok sebből vérezve, úgy hozták haza, hogy már csak meghalni lesz képes.

A Delián-féle lázadás természetesen hamvába halt.

Otthon pedig? A lázadás fogadta őket, a pártütés. Az urak el akarták kergetni a királyt, Budot megölni, új királyt tenni.

Hosszúkúti megint visszatért a seregélyesi dombok közé, ott hirdette a véget.

Minden forrongott.

Márton ezalatt minderről alig tudott valamit. Félig öntudatlanul feküdt otthonában, Anna pedig kipróbálta rajta az egész ápolási tudományát.

A végkifejlet nyáron következett el.

Péter megunta azt, hogy egy közrendű ember állandóan ellene lázítson. Katonákat küldött, akik megfogták Hosszúkútit és lenyakazták. Ott állt a feje három napig, kiállítva a palota előtt egy állványon. Mellette két marcona férfi állt állig felfegyverkezve, készen arra, hogy ha valaki a valahai csolnaképítőt gúnyolni merné, azt azonnal megtorolják. Bonyha és Bulya voltak az a két ember.

Mondják, hogy Judit asszony volt a Péter király rossz szelleme. Aki, nem tudták, hogy igazából feleség volt-e, vagy ágyas? Vagy nem is volt.

De azt is mondják, hogy Budo volt az a rossz szellem.

Ám Péter királyt már mindez nem érdekelte. Ő köszönte szépen, de jobbnak látta ott hagyni csapat-papot, s menekülésre fogni a dolgot. Nem találva jobbat, mint a régi ellenséget, Henrik császárt.

A második három év

– Megöltük Budót! – ez ordítás volt, ahogy előadták. Felkiáltójellel nem is lehet azt érzékelteni, hogy mennyire az volt.

A nádor, akkor még nádor, csak ült a helyén türelmesen, s várta, hogy mikor végez az az ember az ordítózással. Az pedig csak mondta:

– Vége van a veszett kutyának! Az ország megrontójának! Írmagja sem maradt! Az apraja sem embernek való már!

De már erre figyelni kezdett a helyben ülő férfi. Hogy mit is beszél ez a másik? Méltó társa az igazi veszett ebnek.

Nagyon fenyegető képe lehetett a nagyúrnak, mert az előbb még vígan kiabáló egy kissé csendesebb lett. Halkabban ordított már és kifelé a szobából. Valakit hívogatva, talán mint erősítést.

– Gyere csak, öreg! Hozzad őket!

Hát jött is egy afféle rongyos ruhás öregember, akit első látásra kutyapecérnek lehetett nézni, mint utóbb kiderült, valami olyasmi is volt, és kézen vezetett két jajgató, visító kicsit. Két gyermek volt, két fiúcska, lehettek olyan öt-hét évesek. Csak botorkáltak, mint aki nem lát, amint, hogy hamar megvilágosodott, hogy valóban úgy is van. De ám nehezen, mert a kisfiúk minden érintésre felvisítottak keservesen. Akkor látta meg a nádor, hogy azért, mert valóban nincs nekik szemük. Irtóztató fájdalmat kellett nekik kiállni minden lépésnél, minden érintésnél.

A nagyúr iszonyatos haragra gerjedt. Felállt a székről, amin ült és most már ő kezdett el ordítani, de úgy ám, hogy azzal nem versenyezhetett az előbbeni.

– Takarodjatok a szemem elől lelketlen gazemberek! Híz, Döbröc meg Manó cimborái! Belzebúb, Lucifer barátai! Kifelé azonnal tisztességes ember házából, mert katonákkal vettetlek ki benneteket lándzsahegyen! Hát erre vitt rá titeket a lélek? Ártatlan gyermekeket gyilkolászni? Szerencsétlenné tenni egy életre? Na megálljatok, kaptok ti még ezért! Utolérlek titeket, ha addig élek is!

Majd még hozzátette:

– A gyermekek maradnak, hogy a kórság vetne fel titeket! A láz találjon bennetek tanyát!

Iszkolt is kifelé a két megrettent gazember, s csak nézték mentükben, hogy vajon nem szárad-e le máris a kezük vagy a lábuk? Ennyi átok hatására az sem volt számukra elképzelhetetlen. Hogyisne! Mikor ők azt hitték, hogy jókedvet találnak a nagyúrnál, s íme, így megcsúfolta őket.

A két gyermek ott maradt, mint két elhagyott rongycsomó. Hiszen tudta Sámuel, hogy kik lehetnek. Hogy a Budo két szerencsétlen kisfia. Nem sok köze volt hozzájuk azelőtt, de tudott arról, hogy léteznek.

Aztán megpróbált olyan halkán kiáltani egy segítségért, amilyen halkán csak tudott, hogy a két szerencsétlen gyermek ne ijedjen meg még jobban. Persze mindegy volt azoknak. Félték már magától a létezésétől is. Így aztán a hangja csak valami dörmögéssé lett. A mélyebb hang az egész családban öröklődött. Még a nőknél is. Nem lett azért tőle kevésbé nőies, csak érdekesebb.

Bejött egy fiatal nő. Annak megparancsolta, hogy tegyenek a gyermekek szeme helyére tiszta kötést és próbálják megnyugtatni őket, ha még lehet.

No, de azokat alighanem meghalni hozták oda! Aminthogy úgy is lett. Harmadnapra meghaltak a kiállott kegyetlen szenvedések miatt. Előbb a nagyobb, azután a kisebbik. Úgy látszik, hogy a kicsi gyermek tovább bírta a kínokat. Ámde sokkal többet is szenvedett.

Akkor a nagyúr tisztességgel eltemettette őket. Papot hivatott hozzájuk az ő vallásuk szerintit és úgy adta meg nekik az utolsó tisztességet.

Minderről Márton nem tudott semmit. Ő még akkor is, tavasz óta abban a félig öntudatlan állapotban volt, ahogy a hadjárat után hazahozták. Csak nagy ritkán pillantott fel a párnák közül, magára találva a végtelenben tett utazásai közben. És mindannyiszor el is csodálkozott.

Aztán egyszer csak végleg magához tért. Úgy kellett legyen, mert kért valamit.

– Anna! Kérlek adj egy kis vizet! Nagyon ki van a szám száradva! Alig tudok beszélni! Hallod, ugye?

De a válasz valamilyen más hangon érkezett. Női hang volt az is, de mélyebb, mint az Annáé. Hogy:

– Itt van a víz, kedvesem! Igyál!

Akkor már kénytelen volt felnézni. Hát valóban nem Anna volt ott, hanem Ilona.

– Hát valóban te vagy az, kisasszonyom?

– Én hát! Ki lenne? Na idd meg! Jót tesz!

Megitta.

– Annát hova tetted?

– Elküldtem. Ki a konyhába! Ahová való! Nem kell neki itt lenni! Most én akarok itt lenni!

– Voltál még itt?

– Hogyne! Az utolsó két hétben minden nap. De csak most kerültél beszélhetős állapotba. Úgy látom, meg is gyógyulsz! Várj! Megmelegítlek!

És valóban bebújt mellé a párnákra. Ott fészkelődött egy ideig, aztán egyszer csak Márton azt vette észre, hogy nincs a leányon egyáltalán semmi ruha. Úgy feküdt ott mellette, szorosan, hogy valóban melegítse. Pedig nem volt hideg. Ellenkezőleg. A vitéz inkább meleget érzett. Meg még valamit, ami megmozdult. És amit szégyellt. El is akart fordulni, de a lány nem hagyta.

– Mi az? Nem akarsz engem látni? Pedig fogsz! Még sokszor! Na! Ilyen vagyok! – valóban, feltérdelt az ágyon, hogy láthatóvá lett, milyen. Nem volt azon a testen semmi hiba. Persze, Márton most még jobban kívánta. Akkor a leány visszafeküdt mellé és azt mondta: – Így ni! Éppen ezt akartam. És ilyennek akartam! Most rád fekszem, mert te még nehezen mozogsz! Azt... mondják... a táltosok,... hogy ez jót tesz! A férfiaknak.

Egy kicsit elsikkantotta magát, amikor érezte a behatolást, de azt is igyekezett elnyomni, minél jobban, nehogy véletlenül meghallja valami nem jószándékú fül.

Azután már csak szerették egymást, nagy csendesen. Egy hosszabb félóra telhetett el így, majd csak feküdtek nagy megelégedettségben. Majd Ilona megint feltérdelt.

– Hogy lássál! Elég szép vagyok neked?

– Nagyon! De kisasszonyom! Te vérzel!

Valóban volt ott egy pár csepp vér.

– Na! Nagy vitéz! Még ennyit sem tudsz? Ennek így kell lenni ilyenkor.

– De hiszen...

– De hiszen akkor még nem voltam férfival! Ezt akartad mondani? Igen! Neked tartogattam magam! Nem tetszik?

– De! Nagyon! Szeretlek érte! De nem lesz ebből baj?

– Mi lenne? Minden nőnek ez a sorsa! Többen azt mondják, hogy fáj is, de én csak azt éreztem, hogy nagyon szeretlek. Mind jobban! Ahogy elképzeltem már több éve. És mindig csak veled!

– Jó, de mi lesz ezután?

– Semmi! Mi lenne? Már beszéltem a sári klostromban a nővérekkel, megvan a helyem közöttük! Vagy azt hiszed, hogy én férjhez akarnék menni valaki máshoz? EZ UTÁN?

Mindketten elgondolkoztak. Azért Márton csak megkérdezte:

– Apád tudja, hogy itt vagy?

– Aligha! Fontosabb dolga akadt – a leány kinézett az ablakon. A szemközti ágafosztott fára egy napóra volt felszegezve, azt nézte és nevetett: – Azt hiszem, éppen most teszik királlyá!

– Koronázzák? És Péter?

– Elmenekült. Az urak pedig apámat választották meg. Te pont ilyesmiről akarsz velem beszélni? MOOOOST?

– Bocsáss meg! Igazad van. De!... Akkor most amit én tettem, az felségsértés, ugye? Mert királykisasszony vagy!

– Igen. Ha megtudja valaki! Ezért úgy igyekezz, hogy meg legyek veled elégedve! Mert különben szétkürtölöm! És akkor levágják neked... nevetett! Úgyse hagynám!

Aztán csak csendesen beszélgettek, mindenféléről, ami rendszerint csak a szerelmeseket szokta érdekelni. Estefelé aztán, amikor a leány már búcsúzott, azért Márton még megkérte:

– Kérlek, kisasszonyom, hogy Annával ne bánjál túlságosan szigorúan! Eleget szenvedett.

Ilona megint nevetett.

– Dehogyan bánok! Jól megértjük egymást! Ne félj, nem nyakazom le! Csak téged. Ha rajtam, és természetesen Annán kívül még másra is szemet vetnél! HIHI! Ő az ágyasod. Megegyeztetek, s ezzel megmentetted a rosszabb sorsból. Szeretlek érte! Ó! Mi sokat beszélgettünk egymással, amíg te beteg voltál! De a párod... én vagyok. És az is maradok örökké! Érted?

Márton értette.

Ilona aztán elment és bejött Anna!

– Jól érezte magát az én uram? – kérdezte. És nem látszott rajta semmiféle neheztelés. Hogy aztán magában mit gondolt hozzá, azt nem közölte senkivel. Talán valami olyasmit, hogy: „Nem baj, no! Azért mégis csak én vagyok itt neked állandóan!”

Nem volt tévedés, vagy a krónikások hazudozása, Sámuel úr valóban nehezen tért magához a megkínzott gyermekek látványa után. Pedig látott ő már ilyesmit, fiatal korában, amikor az Vazul úron esett meg. Ám de akkor egész más dologról volt szó. A királyi méltóság viselésére akarták alkalmatlanná tenni, amely ténykedés, ha nem is az egész ország, de elég sok emberének érdekében állt. Például úgy, hogy senki sem akart igazán egy újabb polgárháborút – akkor még belháborúnak nevezték –, mint amilyen nem is olyan rég Koppány úr leveretéséig folyt. Koppány leverésében a fiatal Sámuel is részt vett annak idején, tudta tehát, hogy az milyen rossz az országnak.

De ez? Budo soha nem volt király, nem is mutatott egyetlen jel sem arra, hogy valamikor is az lehetne egyikük. Nem volt tehát más az, mint oktalan kínzás olyanok sérelmére, akik ártatlanok voltak mindenben. Mert gyermekek voltak. Rágta is magát a nagyúr eleget. Hej! Hogy hiányzott neki akkor a fiatal Talai Márton! De az ifjú vitéz betegen feküdt otthon a görögök-nél kapott sebeiben, azt se lehetett tudni, hogy megél-e valaha?

Ki tudhatná ezt? Talán Ilona? Mert az látta, hogy a legkisebbik leánya mennyire ragaszkodik a vitézhez. Hívatta hát:

– Meglátogattad már vagy egyszer azt a te barátodat?

– Meglátogattam.

– És milyen állapotban van?

A leány szomorúnak látszott.

- Nincs magánál, apám!
- Ejnye! Legalább jól bánnak vele?
- Igen! Úgy látom, hogy az ágyasa, az az Anna, szereti. És ért is az ápoláshoz.

De valami érdekes módon ettől még jobban elszomorodott. Pedig inkább örülnie kellett volna rajta.

„Ki érti ezeket a nőket?” dörögött az apa.

A két szerencsétlen kisgyermek látása után könnyen elképzelhető, hogy nem sok jókedve maradt a nagyúrnak. Így aztán, amikor az országnagyok egyszer meglátogatták – valóságos küldöttség volt, öten voltak – nem is igen figyelt arra, hogy mit mondanak. Annyit mindenestre megjegyzett, hogy Fehérvárra hívják, gyűlésbe.

„Hát ott meg mit akarnak?” persze valószínűleg az ország további sorsát akarják megtárgyalni most, hogy Péter megszökött. De, hogy neki mi köze van mindehhez, azt nem tudta, vagy inkább nem akarta tudni. Végezzék el nélküle! Ő különben is kegyvesztett, mit tudna tenni? Amellett meg mindent megkapott már, amit ember megkapott, amit meg lehetett kapni. Nagyúr, az ország második embere, még István kegyelméből, annál lejjebb nem merik tenni, mert felborítanák a rendet, feljebb meg nem lehet, mert olyan csak egy lehetséges, de nem neki, mert ő nem Árpád vére.

Hát megvendégelte őket tisztességgel, két napig, ők meg gyözködték, hogy de csak menjen velük! Annyira, hogy végül csak beadta a derekát.

– Na, egye meg a Híz, ha már olyan nagyon nekiveselkedtetek, akkor megyek. De nagy dolgot tőlem ne várjatok! Csak a családdal intézzem el a dolgot, jönnek vagy maradnak?

De ez is könnyen megoldódott, mert Ilona egyből kijelentette, hogy ő marad. No, ez legalább érthető volt, meg akarta várni, hogy mi lesz az ifjú Talaival! Él vagy hal? Ezt Sámuel sem bánta, mert kedvelte a fiatalembert, meg bízott is benne. Hát maradjon a leány! Legalább vigyáz a házra. De ha már ő marad, akkor Mária is maradni akart. Erzsébet akkor már asszony volt, nem volt otthon. És Péter is azt mondta, hogy jobb, ha marad. Ez sem volt baj.

– Jó, de akkor vigyázzatok anyátokra! Hamar hazajövök úgyis! Nem sokáig bírnak ott ki engemet! – és nevetett hozzá. Pedig ritka volt nála a nevetés. De hát ez a családnak szólt.

A főurak gyűlését valóban hamar elvégezték, csak az eredménye nem az lett, amit ő gondolt. Az történt ugyanis, hogy őt találták a legalkalmasabbnak, s meg is választották királynak. Nem örült annak egy cseppet sem.

– De urak! Gondoljátok meg jól! Én nem tudok ahhoz semmit sem! Nem is arra voltam nevelve! Eddigi egész életemben mindig csak az volt a dolgom, hogy rendet tegyek, ha valami elromlott, de uralkodni? Nem nekem való az!

De mondták, éppen neki való, mert most pontosan az a legfontosabb, hogy rend legyen az országban. Meg azon kívül is!

Hát elfogadta. De igen fanyalgott hozzá. Az urak meg éppenséggel azt gondolták, látván, hogy ha ennyire nem kell neki, akkor majd annál könnyebben vezetik majd az orránál fogva.

Nem úgy lett.

Azonban egyelőre a koronázás után azonnal hazament. Még lovas futárt is küldött haza előtte, hogy ne legyen meglepetés. Nem is lett, mert mindenki tudott már mindent. Hiszen Ilona –

nem hiába volt leány is, legkisebb is – már akkor kihallgatta, hogy miről beszélnek az urak egymás közt, amikor először ott voltak.

És ezért mondta azt az öntudatlanságból éppen magához térő vitéznek, hogy az apját éppen akkor koronázzák. Nem is tévedett sokat. Az ugyan pedig a Péter koronája volt, amit futtában ottfelejtett. És amire az emberek általában azt szokták mondani, hogy nem jót jelent. De az a korona. A Korona, amit István a maga idejében a római pápától kapott vissza (egyesekek úgy mondták, hogy megkapta, nem pedig visszakapta), éppen nem volt a kezük ügyében. Majd később, Géza vagy László idejében fogják újra megtalálni, eléggé különleges körülmények között. Mintha a Koronának lelke és tudata volna, s csak Árpád ivadékának akart volna a fejére kerülni! De mindez a későbbi idők története, amit ekkor még nem tudtak, vagy, ami még valószínűbb, nem is akartak tudni.

Márton, hogy akkor először feleszmélt, és méghozzá nagyon kellemes körülmények között, utána már nagyon gyorsan erősödött vissza azzá, aki a sebesülése előtt is volt. Nem is csoda, egészséges volt és fiatal, és ráadásul két nő is kényeztette. Hogyne erősödött volna.

Amikor Sámuel, mint király, hazatért, már fent járt. Ugyan igaz, hogy hol Anna, hol Ilona támogatta, sőt megesett, hogy mindketten egyszerre, de mégiscsak érezni lehetett, hogy újra ember lesz belőle.

De a király is akkorát mosolygott, amikor hármukat meglátta, hogy ha füle nem lett volna, biztos körülmosolyogta volna a fejét. Talán álmában sem gondolt arra, hogy igazából mi rejtőzik a három fiatal barátságában. Bár az is megfordulhatott a fejében, hogy íme, csak lesz egy valamilyen támasza a legkisebb lányának is. Hallgatag ember lévén, nem közölte a gondolatait senkivel. De elég sokat megélt és látott, valóban gondolhatott arra, hogy ilyen bizonytalan időkben, mint ami éppen lám az országot érte, jó, ha egy nőnek támasza van. Főleg, ha az a nő olyan mint Ilona, hogy senkitől sem fél, hogy egyszerűen nem tudja, mi az a félelem.

De egyelőre viszont éppen fordítva volt. Vagyis a két nő támogatta a fiatalembert.

Hevenyészve királyi kihallgatást is megrendeztek. Erre a második napon került sor. Persze, mindez még Fehérváron. Ahhoz képest, hogy szinte senki nem tudott róla előre, elég sok ember gyűlt össze. Az országnagyok hagyták, hadd gyűljenek, mert tudták, hogy az újonnan koronázott királynak most nagy szüksége van a népszerűsége. Hát volt is mindenféle ember. Persze a legtöbben a Péter király idején és általa elszenvedett sérelmeket sorolták. Azok közül volt, amit jóvá lehetett tenni, volt, amit nem, és volt olyan, ami nem is volt sérelem a valóságban, csak az elszenvedője érezte sérelemnek.

Vagyis... minden úgy zajlott le, ahogy az általában szokott. Egy ember azonban kilógott a többi közül. Magas, sovány férfi volt. Mikor a nevét kérdezték, azt mondta, hogy ő Bótafia. És hogy egyedül szeretne a királlyal beszélni.

– Azt nem lehet! – mondták neki.

– Akkor elmegyek – válaszolta és indult is.

A király észrevette és intett neki. Az ember megállt.

– Gyere idebb! Mi a bajod?

Megismételte, hogy azt csak egyedül neki mondhatja el.

– Lásd, barátom, Bótafia, azt hiszem, ezt mondtad – bólintás –, ezt itt most nem lehet, még én sem tehetem. Mert ez nyilvános kihallgatás. De ha van türelmed várni, akkor holnap már hazamegyek Győrbe, ha tudod, hol van, mert a családommal is törődnie kell valakinek. Akkor

elkísérhetsz, senki nem lesz velem, csak a legközelebbi szolgálaim. Az úton elmondhatod, akár előttük, akár csak nekem, mint egy papnak mondanád. Jó lesz így?

– Jó lesz, uram király!

Így is történt. Az az ember már reggel korán az ajtó előtt volt. Kérdezték, ott is aludt a küszöbön, mint egy nagy kutya.

Jókora bűnt követhetett el ez az ember, gondolta Sámuel, a most alighanem vezekelni akar. Kiderült, hogy úgy is volt.

– Uram, mennyire megbízhatók a szolgálaid? – kezdte az úton.

Sámuel elgondolkozott.

– Az én szolgálaim. Azt tudják, amit én tudok. És kell is tudják, mert a sok dolgomban kell a segítség!

Az ember akkor elmondta, hogy ő bűnös ember – lám, jól gondoltam – és azt a régi bűnét akarja levezekelni. Már többször próbálta volna, de mindig elkergették.

– De hát mit követtél el?

– Embert öltem.

– Ez valóban csúnya dolog, de lásd, ez mindnyájunkkal megeshet. Hisz férfiak vagyunk, csatába is megyünk, ha kell, és ott el sem lehet kerülni. Te ölsz, vagy téged ölnek. Papnak gyóntad már?

– Gyóntam. De nem elégített ki. Mert menekülő embert öltem meg, nem egyedül, az apámmal együtt, aljas céllal. Meg akartam gazdagodni. És végül csak árvákat, s özvegyet hagytam magam után. S a gazdagság elenyészett. Azóta vándorlok faluról falura, keresem a megbékélést, de nem találom!

Lassan kiviláglott, hogy még István király idejében, Ajtony vezér megöletése után a bosszúálló Csanád elől menekültek három hajóval, a Maros vizén felfelé, több család is. Akkor távozott vissza Erdőelvére Bonyha és Bulya is. Akik csak nemrég jöttek vissza. És akkor, a folyón felfelé menekülven, volt velük még egy ember, levágott orral, mivelhogy Ajtony vezért segítette, de azóta családja is lett, meg egy faluban lett bíró, meg kicsi fiai is voltak, kettő, no hát ezt az embert ölték meg ketten az apjával. Hátulról szúrták meg. És elvették a vagyonából mindazt, ami hirtelen hozzáférhető volt. Meg a csolnakját is elkötötték.

– De nem volt áldás azon a kincsen! Minduntalan adni kellett belőle, hogy el ne áruljanak! És amikor már semmi nem volt belőle, még akkor is azt hitték, hogy van még. És valaki megölte az apámat azért a kincsért. Ami nincs is! Azóta csak járok és gondolkodom. Hogy hogyan tegyem jóvá! Uram! Az én életem nem értékes. Szeretném valami nemes célért áldozni! Ha lehet, te érted! Ha elfogadod!

A király akkor jól megnézte. Középkorú embert látott, akinek az arcára mély ráncokat vésett az önmarcangolás. De nem látszott gazembernek. Elhatározta, hogy megpróbálja. Mit veszíthet?

Még sokáig beszélgettek akkor és reggelre Bótafia eltűnt. Nyom nélkül. De a királyon nem látszott, hogy meglepte volna a dolgok ilyen alakulása.

Néhány nappal a király hazatérése után látszott, hogy Márton vitéz is egyre jobban erőre kap. Már nem volt szüksége arra, hogy két nő támogassa, sőt egy sem. Igaz, hogy Ilona nem is támogathatta volna már. Mert nagyjából egy héttel az apja hazatérte után hosszú, komoly beszélgetése volt a királlyal, majd másnapra eltűnt.

– Elutazott – válaszolt Sámuel Mártonnak a ki sem mondott kérdésre. De azt nem mondta, hogy hova. Ugyan a vitéz anélkül is sejtette. De Anna boldog volt. Repkedett, mint egy madárka.

Ám nem az Ilona sorsa volt az egyetlen, amit a fiatal vitéznek meg akart említeni.

– Mert még van két dolog! Az egyik, hogy hazafelé jövet betértem Veszprém várába. Találkoztam Gizellával. Mondtam neki, hogy a fogságának vége! És hogy mihelyt tudom, a vagyonának azt a részét is visszaszolgáltatom, amit Péter elvett tőle az ország részére. De sajnos arra még várnia kell egy darabig. És ő is mondott nekem néhány dolgot, amit mind meg kell majd valósítsak, ha azt akarom, hogy sokáig király maradjak, s az ország is békében éljen. Megígértem neki, hogy megvalósítom. Amennyiben tőlem telik. Az első ezek közül, hogy követséget küldök Henrikhez. No, rád gondoltam. Annak a követségnek te leszel a vezetője. Nem lesztek sokan, hogy ha ott tart titeket, nem legyen országos veszteség. De nem is lehetek túl kevesen sem, mert akkor Henrik esetleg komolytalannak gondolja azt a követséget. Öt férfit gondoltam. És persze mindenki egy vagy két szolgálóval. Mered vállalni?

– Vállalom, felség – mert amióta újdonsült király lett Sámuelből, Márton egy kissé zavarban volt. Hogy a régi, jól megszokott „nagyuram”-at vagy „uram”-at mondta, hol pedig a most kijáró „felség”-et.

– No csak vigyázz! Mert Henriktől sok minden kitelik! Meg is ölethet titeket! Vagy ott tart sokáig. Akkor is vállalsz?

– Akkor is!

– Jó! Akkor figyelj! Pap is lesz veletek, aki írást visz. És ő el is olvassa! Ez nem a te gondod. De az már igen, hogy figyelj! Hogy az a pap valóban azt mondja-e, ami az írásban van? Ami írást én neked megmutatok, mielőtt elindultok. Tudom, hogy tudsz olvasni, mert erről már szó volt. No! És akkor még a másik. Fel fog keresni téged egy ember. Nem mondom, ki. Most nem. De este, lefekvés előtt majd keress fel az ágyasházamban. Akkor még mondok néhány dolgot, amiről ráismersz! Jól van így?

– Jól van, felség!

– Na! Holnapután indultok. Most meg menj haza, mert Anna már nagyon vár!

Még nézte egy darabig távozóban a kedves emberét. Lefogyott. Soha nem volt túlságosan izmos, de most vékony. Azonban nem úgy vékony, mint például Bótafia. A szenvedés, ami megpróbálta, inkább csak testi szenvedés volt, nem lelki, mint a régi gyilkos által végigélt.

„Ha főnemes lenne! De jó lenne!” Ilonára gondolt. De tudta, hogy nem lehet. Még akkor sem, ha a besenyő Bokony volt az apja. „Mert én király vagyok! Hát ilyen kegyetlen dolog királynak lenni? Hogy enne meg a Híz a királyi méltóságot!” és ezt tiszta szívéből gondolta.

Volt már szeptember közepe, mire elindultak. Nem sietett senki. A király sem noszogatta őket, mintha várt volna valamire, ők maguk is úgy gondolták, hogy jobb, ha még várnak az utazással.

A küldöttség tagjai közül egyeseknek nem tetszett, hogy egy alig húsz éves fiatalember vezesse őket. Vissza is léptek a nagy megfeszítéstől. Sámuel pedig hagyta. Így a rendelkezésre álló idő alatt sikerült neki a megbízhatatlanokat csupa olyan emberrel helyettesíteni, akik a saját régi emberei voltak. Ha viszont saját embere berzenkedett, azt hosszas rábeszéléssel, szép szóval meggyőzte.

Egy kellemetlen oldala azért mégis lett a késedelemnek. Az, hogy időközben vége lett a nyárnak, s véget nem érő eső kezdett el esni.

„Cubukkolhatunk a sárban!” gondolta Márton. Pedig neki volt a legkevesebb oka a méltatlankodásra. A hosszas várakozás ideje alatt ugyanis szépen megerősödött. Anna feltáplálta. De ő maga is igyekezett. Olyan étvágya lett, mint a farkasnak.

Persze a vége az lett, hogy valóban a sárban cubukkolnak. Két hétre számolták az utat, ugyanannyi vissza, és valóban, a követjárás ki is töltötte a rá szabott időt.

Henrikkel csak egyszer találkoztak. Először ugyanis mindent át kellett beszélni a kisebb potentátokkal – legtöbbjük valamiféle főpap volt – s csak amikor már nagyjából minden tisztázódott, akkor jelent meg köztük a császár, hogy mintegy ráüssön a képzeletbeli, de valóságos is, pecsétet a követjárás eredményére.

No, nem volt valami nagy sikerük. A császár kereken megmondta, hogy ő Pétert befogadta, s a hozzá tartozó urakat úgyszintén.

Főleg ez utóbbi volt kellemetlen nekik. Tudták, ezt Sámuel király világosan megmondta, hogy Péter egymagában nem számít, a befogadása szimpátia, vagy fordítva: ellenszenv kérdése. Ez ellen nem is kapálóztak különösebben. De hogy az elűzött király valóságos udvart tartson a császár védőernyője alatt... ez már valóban határozott pártfogást jelentett. Viszont a légkör sem fenyegető, sem ellenséges nem volt.

Így aztán azzal summázták a követjárást, hogy volt ugyan eredménye, de nem sok. Nem is voltak túlságosan boldogok, hazamenet.

Mégis az emberek, a követség tagjai furcsállották, hogy nem sietnek visszafelé, minél gyorsabban megjelenteni Sámuel királynak, hogy mire számíthat.

Márton pedig, ezt igazán nem várták, néha még meg is állt egy-egy napra, mintha be akarna várni valakit.

„Így van?” tette fel a kérdést végül, talán az ötödik napon a küldöttség legtekintélyesebb tagja, főúr maga is, az országnagyok közül való.

– Igen, uram! Valóban várok valakit. Hogy kit? Annak az elmondására nem hatalmazott fel engem őfelsége. De amikor megjelenik, ő maga, akit várunk, fogja megmondani, hogy felfedhetjük-e a nevét és a szerepét.

No, akkor már tudták vagy sejtették, hogy Sámuelnek kéme van a császári udvarban. Nem is firtatták tovább, hiszen ez akkoriban rendes szokás volt ilyet tartani. És minél ismeretlenebb, annál jobb mindenkinek.

De igazából nem jött meg senki. Néha jelentkezett egy-egy lovász, vagy javasember, akinek a szolgálatait vagy elfogadta Márton, vagy sem. Egyszer még az ő saját szolgálója is eltűnt.

„Nafene” ahelyett, hogy jönné az, akit várunk, még a mi saját emberünk is elvész, mint hordóban a muslica!” és kezdték egyre kevesebbre becsülni a vezetőjüket. „No, majd beszámolnak ők is a királynak, amikor hazaérnek!”

Persze, afféle ide-oda csellengők mindig kísérik az ilyenfajta utazó csapatot, volt miben, illetve kiben válogatni. Fel is fogadott Márton vitéz hamar egy olyan hosszú, sovány, ráncos arcú férfiút. De aki előre megmondta, hogy csak a határig mehet velük. Miért? Két okból. Azért is, mert kötött ember, vagyis császári jobbj, de azért is, mert valami régi bűn nyomja a lelkét, s amiatt nem mer hazamenni, ítélettől félve.

– No, nem bánom, gyere velünk így, ahogy vagy! Majd a gyepű után csak szerzek magamnak másik szolgát!

Így is lett. Aztán, hogy miket, mikor és hogyan igazgatta Márton úr az ő újdonsült lovását, arra már a kutya sem volt kíváncsi. Pedig érdekes dolgokat hallott volna, ha valamelyikük hegyezni kezdi a fülét.

A gyeprüig még hátralevő négy nap folyamán aztán Bótafia, mert ő volt, szépen beszámolt Márton vitéznek mindenről, amit megtudni sikerült neki a császári udvarban. Hogy mennyi elérhető katonája van Henriknek, hol állomásoznak, kik és hogyan vigyáznak Péterre és főleg a vele együtt levő urak épségére, kik vezetik a csapattesteket és mennyi időre vannak a gyeprütől, ilyesmiket.

– És még van valami, uram! Fontos, szerintem a legfontosabb! De azt még nem tudom, hogy hogyan fontos. A pápa.

– A pápa?

– Igen uram. IX. Benedek. Én is csodálkoztam rajta eleinte, de most már azt gondolom, hogy bizony nagyon fontos nekünk az az ember. De íteld meg te magad! Először is fiatal ember. Nem hiszem, hogy nálad sokkal idősebb lenne! Azután: abban az évben, amikor is István király meghalt, a római nép felháborodva a főpaphoz nem méltó életen, amit folytatott, még meg is akart nőülni egyesek szerint, elűzte őt a Városból. De visszajött, Konrád császár hadának az erejével. Aztán, mint bizonyára tudod, Konrád egy év múltán meghalt. Helyette jött ez a mostani, Henrik. Ő aztán kemény ember. Mondják, hogy meg akarja szerezni Magyarországot. Mint ahogy már Csehországot meg is szerezte, hűbéressé téve Bretiszlávot. Azóta is betege ennek a herceg, csodálnám, ha meg nem halna hamarosan a szégyentől, vagy valami jól adagolt méregtől. Aztán Lengyelország következett, ahol Kázmért a trónra segítette. Ez mind tiszta és törvényes munka, de azóta a lengyelek mindent megtesznek neki, habár törvény szerint még nem hűbéresei. Most mi következünk Henriknél. Ezt tudjuk. De hogy miért van az a pápa mostanában állandóan az udvarban, holott Rómában is lenne neki dolga elég? Szóval, egy követ fűjnek, csak még azt nem tudom, hogy mit akarnak megtenni és mikor? Ezt mondd meg, uram, a királynak! És hogy talán a jövő ősszel, ebben az időben és ugyanitt, talán többet tudok mondani. Ha nem leszek itt pontosan, ne várj rám! Akkor gyere azután való év tavaszán, Húsvét utáni kedden! De te gyere személyesen, és ha lehet, egyedül!

A gyeprüt átlépve, Bótafia eltűnt. De hiszen megmondta előre, hogy nem mer Sámuel király szeme elé kerülni. Azonban... csodák csodája! Előkerült az elveszettnek hitt lovász. Azt mondta, valami rablók támadták meg, jól megverték (látszott is rajta a nyoma), alig tudott szabadulni tőlük. Mind azt firtatták, hogy hol és mikor kell a követjárásnak visszafelé jönnie. De végtére is nem mondott nekik egy szót sem.

Ebből persze egy szó sem volt igaz. A kék foltokat, amik állítólag a veréstől voltak, valami növénynek a levélvel festette magára a koma. Jajgatni pedig csak tud az ember gyermeke! Mindenről meg volt egyezve a gazdájával.

Így voltak megtanítva akkoriban a hűség szolgák.

Miután a fiatal Talai mindenről pontosan – igyekezete szerint pontosan – beszámolt a királynak arról, amit Bótafia neki elmondott, Sámuel elhatározta, hogy kipróbálja Henriknek azt a híresen nagy erejét. Egy hadjárat különben is ajánlatos volt, akármilyen eredményt is hozzon. Mert mindkét oldalról megnövekedett már a harcias tábor. Henriknek ürügye lett Magyarország lerohanására, hiszen Péter éppen hozzá menekült, sőt sok hívét is sikerült magával hoznia. Legott valóságos udvartartása alakult ki a császári udvaron belül.

Magyarországon viszont a régi dicsőséget emlegette fel a harcias párt minden lehető és lehetetlen alkalommal.

Mindazonáltal Sámuel nagyon jól tudta, hogy Henriknek nemcsak a területe sokkal nagyobb mint az övé, de a katonáinak a száma is. Akiket, ha sikerül idejében mozgósítani és a gyepűhöz közel vinni, elképzelni is rossz, hogy mi következett volna. Ajánlatos volt tehát az egész expedíciós tervet minél jobban és minél tovább titokban tartani. Ebben a titoktartásban odáig ment, hogy a Henrik embereit, azokat, akik állandóan nála tartózkodtak – mindig voltak ilyenek, nevezték őket mindenféle a diplomáciában szokásos néven, mint ahogyan teszik ma is, csak más neveket használnak – minden bevett és akár addig még nem is használt módokon, visszatartotta a hazatéréstől.

Ez persze haragot szült, de a király megkockáztatta, tudván, hogy amúgy is háború fog következni. Tél végén aztán meg is indult, három sereggel. Amiből aztán az lett, hogy az a sereg, amelynél a király személyesen is jelen volt, sőt ő maga vezette azt, lévén éppen az a főszereg, fényes győzelmet aratott. A legészakibb sereg viszont kikapott a harcias Adalbert gróftól. Azt az Adalbertet már volt alkalmunk megismerni, éppen Péterrel kapcsolatban. Időközben tehetséges hadvezérré nőtte ki magát.

Annak a vereségnek a következtében, illetve azt meghallva, a kettő közötti harmadik sereg foglyai fellázadtak és mindannyian megszöktek. De az egésznek az eredménye mégis a magyarok győelmét jelentette, mert rendkívül nagy területet pusztítottak végig, foglyokat pedig nemcsak a középső sereg ejtett, hanem a főszereg is.

Ez az egész egy kicsit letörte a Henrik harci kedvét. Amihez járult még egy valóban buta balszerencse is. Ősszel ugyanis megtámadta a Nyitrai Dukátust és el is foglalta. Az ám, csak éppen hogy az a terület nagyon gyéren lakott volt akkoriban, ellenálló katonája meg éppenséggel semmi. Sőt, olyan sem akadt, aki megadja magát. Henrik tehát odament, pozícióba ültetett egy éppen akkor Csehországban bujdosó Árpád-házi herceget, majd nem látva semmi értelmét ott is maradni, egyszerűen hazament. Az a herceg aztán rövid úton vette a kalapját és eltávozott. Ezúttal Lengyelországba. A testvérei pedig követték. Gondolom, hogy minél távolabb legyenek a Henrik nyomasztó udvarától.

– Melyik herceg lehetett? András? Béla? Levente? – tűnődött Sámuel, amikor tudomást szerzett az esetről. – Szívesen megjutalmaznám, ha itt lenne!

De senki sem tudott felelni a kérdésére.

Ilyen zaklatott volt az az ezernegyvenkettes év. Nem csoda, hogy azon év őszén senki sem ment el a Bótafiával való megegyezéssel találkozóra. Talán ő maga sem volt ott. Márton ugyan ezúttal nem vett részt a harcokban, mert megkérte a királyt, hadd látogassa meg az édesanyját. Amire kegyesen engedélyt is kapott.

Harangocska asszony akkoriban az udvarnál volt szolgálatban. Miután a férje, Hosszúkúti uram olyan tragikus halált halt, az asszony egyedül maradván, a király magához kérte és munkát, kenyeret adott neki. Amikor pedig Gizella királyné szabadult a fogságából, megkérte Sámuel, hogy küldene neki vagy három-négy megbízható asszonyt szolgálatra, mert lám, alig maradt bizalmi ember mellette.

Azoknak az asszonyoknak az egyike volt Harangocska is.

Márton tehát Veszprémbe ment, hogy találkozzon vele. Örültek egymásnak, el is csodálkozott az anya, hogy milyen ügyes harcos lett a fiából. És a sok mindennapi dolog megtárgyalása közben csak megsuttintotta neki azt is, hogy valaki a sári kolostorban még mindig gondol rá, nem felejtette el. Ellenkezőleg, várja az ő lovagját. Nem most azonnal ugyan, hanem majd akkor, amikor az események csendesebb, nyugodtabb irányt vesznek.

És következett ezernegyvenhárom.

Sámuel király abban az évben és a következőben is főleg törvényalkotással volt elfoglalva. Az István idejében és még azelőtti időkben érvényes törvényeket és szokásokat akarta visszahozni a köztudatba. Nagyon is látta, hogy az országot, ha egyáltalán lehetséges lesz, nem az idegenből jött lovagok, s főurak fogják erősebbé, gazdagabbá tenni, hanem a régi, adózásra kényszerített szabad parasztok. No jó, erősebb bizonyos fokig igen, de az is csak látszat erő. Mert idegenek lévén, akkor adnak majd hátat az ellenségnek, amikor a legnagyobb szükség volna a helytállásra.

Persze az érintett urak morgolódtak, sőt egy idő után már ordítottak is. Össze kellett hát hívni valamiféle tanácsot, hogy megegyezzenek. Ám ott is csak az ordítás folytatódott. Jól látszott, hogy ki az a három-négy lovag, aki a hangulatot kelti. Ezeket először szép szóval próbálta meggyőzni, de csak az egyiket sikerült. A másik három még akkor is ordított, amikor kettesben volt a királlyal. Sőt, amikor megint találkoztak egymással, nem átallozták együttesen fegyvert fogni a királyra. A testőrök fegyverezték le őket, nagy nehezen. Nem volt mit tenni, le kellett nyakaztatni őket. Meg kellett tanulni mindenkinek, hogy az uralkodóra nem szabad kardot vonni.

– Nem lesz ez jó, uram király – mondta neki Talai Márton –, mert mármost ezeknek a hason-szörű barátai ellened fogják fordítani a népedet! Nem egyszerre ugyan, hanem fokozatosan. Minden krónikás azt fogja írni rólad, hogy mind az ötvenet felkoncoltattad. Még az is megmondhatom, hogy az a Gerhardus lesz az első közöttük, aki püspök.

A király savanyú képpel szívogatta a fogát.

– Mind tudom én ezt, Márton fiam! De mit tehettem volna?

– A száműzetést. A patkány is visszatámad, ha a sarokba van szorítva és nem lát kiutat. Legalább egy látszólagos szabadulást megmutatni nekik.

– Na igen! Aztán futottak volna Henrikhez, az ő seregét erősíteni. De lehet azért, hogy neked van igazad. Kár, hogy nem lehetsz állandóan mellettem!

Mindez körülbelül két héttel húsvét előtt esett. Amikor is Márton engedélyt kért az udvar elhagyására. Meg is mondta, hogy Bótafiával kell találkozzon. Ha már ősszel elmulasztotta.

– Menj csak, ha kell! És hozzál nekem jobb híreket, mint amilyeneket mellettem látsz!

Azonban a jobb hírek még vártak magukra. Sőt, el is maradtak teljesen. Mert először is a kém nem volt ott a találkozó helyén és idejében. Pedig egész rendes kis épületet húzott fel valaki azon a helyen. Látva, hogy egymást érik a követjárások. Az ilyenféle pusztai pihenőhelyeket nevezték aztán egy fél évszázad múltán a százötven évig nálunk vendégeskedő oszmán török hadak úgy, hogy „csárdák”. Vagy, ha nagyobb volt, s jobban megépítve, akkor „karavánszeráj” lett a neve. Mindez azonban akkor még valahol az idő méhében volt. Amikor a történetünk játszódik, még csak pihenőhely volt a neve. És a legfontosabb része egy nagyjából derékon felül érő kőfal volt, amely embernek, lónak bizonyos mértékű védelmet adott a szél és az oldalról csapó eső ellen. Magában az épületben inkább csak ittak vagy ettek. Ha éppen volt mit.

Szóval várta Márton a kémet, de csak nem jött. Estig várta, s elhatározta, hogy másnap is marad, ha kell, sőt azután is.

És valóban, másnap estefelé már kicsit sötét volt az erdő, amikor jött ám egy lovas, vágatva, mint a szélvész. Aztán hamar meglátszott az is, hogy miért sietett úgy. Mert négyen is vágattak utána.

„No, ez bajba jutott! Segíteni kéne!” gondolta Marci és kapott is fel a lovára, vágatva arrafelé. Ámde akárhogy is sietett, a nyílvezzőnél nem lehetett gyorsabb. Mire odaért, a futót

nagyjából utol is érte már a végzete. Persze... ő volt az. Bótafia. A négy gazember az eredményt, s a vágató lovat látva, azonnal visszafordult és eltűnt az erdőben.

– Szegény cimbor! Veled aztán jól elbántak!

– Nem... fontos – válaszolt akadozva és vért köpdösve a kém. – A pápa!... Ravasz... Vigyázz... átok!!!

De többet már nem is mondott a földi életben. A régi gyilkos, Bótafia azonnali és teljes feloldozást nyert minden evilági bűne alól.

Így még kénytelenségből maradt Márton egy napig a helyszínen. A kémet, mert ő is harcos, el kellett temetni, megadni neki a tisztességet.

Aztán hajrá, haza!

– Szóval... „vigyázzátok a pápát!” Vajon mit kell vigyázzunk rajta? – tűnődött Sámuel – mert, hogy ravasz, azt tudjuk egy ideje. Kár, hogy nem volt képes többet mondani. De így is hasznos. Csak küldök még egy embert abba a császári udvarba! Tudod? Azt az urat, akit sikerült meggyőzni az ordítózó hazug véleményéről. Ő aztán mondhat rólam minden rosszat, hogy gyilkos vagyok, meg kegyetlen, de annak mindenesetre járjon utána, hogy miért kell vigyázzuk a pápát! Még az is lehet, hogy hasznunkra fordul az az ember!

(Nem lehetett tudni, kire gondol. A főúrra, vagy a pápára)?

Abban az évben már nem volt újabb hadjárat. Sem Sámuel, sem pedig Henrik részéről. Mintha megnyugodtak volna a kedélyek, békén hagyták egymást. De a király tudta, hogy nem éppen olyan egyszerű az egész. Mert Henrik még akár meg is nyugodhatott a megváltoztathatatlanban, de Péter nem. Ő annál sokkal jobb harcos volt.

Tehát készülődtek. Mindkét oldalon. Henrik például azzal, hogy mind több főurat igyekezett átcsábítani a Sámuel hűségéről. Ez nem is lehetett túlságosan nehéz. Elvégre a saját vagyonához, befolyásához mindenki ragaszkodik, amennyire tud. És ahhoz húz, aki azt neki biztonságossá teszi.

De a nagy robbanás még hátravolt. Valamit még tennie kellett Henriknek ahhoz, hogy a mérleget a saját oldalára billentse.

De a hír nem jött. Jött helyette egy másik, amely szerint a császár dűlőre akarja vinni a kettejük dolgát. És fel is szerelt már egy sereget, nem túl jelentőst, az igaz, mondván, csak azért, hogy ellenőrizze, vajon Sámuel betartja-e azokat, amikben megegyeztek. Mert sokat kért Henrik és sok mindent meg is ígért azokból a király, mert nem tehetett mást. De valahogy érezte mindamellett, hogy nemcsak erről van szó. Sereget is gyűjtött, majd elvonult azzal nyugatra, egy Ménfő nevű helyre. Jó volt az állás, mert Henriknek ahhoz, hogy megtámadja, át kellett kelnie a seregével a Dunán. Amit addig nem bírt megtenni. Azonban nem számított arra, hogy a császár oldalára állt urak között csak lesz olyan, aki átkelő helyet tud a sereg számára. És ezernegyvennégy nyarára valóban átkelt a császár mind az egész seregével.

Sámuel még mindig nyugodt volt.

– Nem hiszem én azt a támadást, ha látja Henrik, hogy milyen jó állásom van!

De az történt, hogy egyszer csak azt látta, kénytelen volt látni, hogy a serege egyre fogyatkozik. Mintha a katonák nagy része, a negyede körülbelül, megunta volna az egy helyben állást és hazament volna.

– Mi lelte ezeket?

De még mindig nyugodt volt. Amíg egyszer csak megérkezett egy ember, közrendű ember volt, semmi tisztsége nem volt neki, s csak egy szakadt pergament hozott, hogy azt adta neki egy főúr a Henrik táborából, szigorúan parancsolva, hogy azt a magyar király saját kezébe juttassa.

Amikor Sámuel széttekerte azt a pergament, azonnal rájött, hogy bizony tévedett, mindnyájan tévedtek annak idején, amikor a szegény Bótafia utolsó üzenetét értelmezték. Hívatta Mártont.

– Na, fiam, most akár le is üttethetném a fejed ezért a tévedésért. De hiába, én is ugyanazt értettem ki abból az üzenetből. Most már veszett fejsze nyele. Ez a csata elveszett. Alighanem az életem, s a családom is. De te még talán megmentheted Ilonát! Fuss, loholj a sári monostorba! Menekítsd ki onnan a legkisebb lányom és vidd el olyan messzire, amilyen messzire csak tudod!

– De hát mi történt, királyom?

– Csak annyi, hogy az a szerencsétlen kém nem azt mondta az utolsó szavaival, hogy „vigyázzátok”, hanem azt, hogy „Vigyázz! Átok!” mert azt készítette elő nekem Benedek pápa nagy csendben. Az egyházi átkot! És ezt már sokan tudják, csak énnekem nem volt, ki megmondja. Ezért széledt el a seregem negyede, és ezért fog, én úgy látom, a maradék nagy része is széteszolni, ha máskor nem, a csata idején!

– Elmenni? – kockáztatta meg Márton.

– Hova? Az átok elől? Nincs az a keresztény ország, ahol sereget tudnék gyűjteni. Itt csak harcolni lehet és meghalni becsülettel. De te! Te nem vagy átok alatt! Menj! Tedd meg nekem még ezt az utolsó szolgálatot. Vidd Ilonát! És vigyél mindenkit, akit csak szeretsz és el tudod érni! Anyádat, Annát... Gizellához gondolom, nem mernek nyúlni! Menj! Vidd! Ne várj semmire! Ha mégis jóra fordul, amit nem hiszek, még mindig megtalálhatsz. És akkor el is várom tőled, hogy megtalálj!

És Márton ment. Nehéz szívvel ugyan, de királyi parancs volt. Legalább kis részben jóvátenni azt az óriási tévedést.

A csata pedig elveszett. Minden úgy történt, ahogy a király megmondta. A sereg nagy része a harc idején hagyta el, s ő maga is menekülésre kellett fogja. Úgy ölték meg, menekülés közben.

Ugyanabban az évben, szeptemberben, a római nép másodszor is elűzte IX. Benedek pápát. Sebtiben meg is választották pápának III. Szilvesztert. A császár azonban most nem sietett olyan készségesen a pórul járt Benedek segítségére, mint első alkalommal. Mással volt elfoglalva. Pétert helyezte vissza királyi jogaiba. Sokba került az az országnak nagyon. Mert Péter király hűbért fogadott cserébe a császár számára.

És így is, még az az uralkodása sem volt tartós. Nem adatott újabb három év.

A hely – puszta volt. A természet ugyan buján vette vissza a hajdanvolt falu helyén azt, ami mindig is az övé volt, de nem volt ember, aki azt hasznára fordítsa. A néhány lovas, talán öten voltak szolgálkkal együtt, nem volt kitől megkérdezze, hol is vannak éppen.

Nagy nehezen aztán került ember is.

– Mi a neve ennek a folyócskának?

– Harangod.

Két utas, a kis csoport vezetője és egy idősebb asszony, egymásra nézett. Otthonosan. Mert otthon is voltak.

– Itt maradunk?

Ezt az asszony kérdezte.

– Nem. Továbbmegyünk. Ettől északra van egy másik folyó, nagyobb, mint ez, de kisebb a Marosnál. Akkor láttam, amikor a tárkányokhoz mentünk. Oda fogunk menni. Ott jó helyek vannak a letelepedésre. Az Idfon erdő mellett. Falvak is vannak.

– Miből fogunk élni? – ezt a két fiatal asszony közül az egyik kérdezte.

– Van nekünk vagyonunk. Az elég fog lenni a kezdethez. És azután majd az én munkámból. Elvégre csolnaképítő mester lennék! És faluk is vannak arra.

És másik két után valóban elérkeztek az Idfon erdő mellé. Ott egy nagyobb faluban megálltak. Házat építettek, s elkezdtek rendbe hozni az életüket.

– Kik vagytok ti, uram? – kérdezte a falu bírása.

– Talay Márton, királyi vitéz, a feleségével és az ágyasával. Meg még az anyám és két szolgánk.

– A vagyonotokból fogtok élni?

– Nem. Csolnaképítő mester is vagyok. Hosszukútinál tanultam. Most, hogy nem harcolok többé, visszatérek a mesterségemhez.

A bírós bologatott. „Hosszukúti? Tudok róla. Jó mester volt. Kár érte, hogy meghalt!”

Második rész
A harmadik három év

Egyetem Vigyázóváron

Az előadás a kisebbik terembe volt meghirdetve. Úgy látszik, az egyetem vezetősége attól tartott, hogy kevesen lesznek a hallgatók. Szó, mi szó, a meghívott professzor neve nagyon ismeretlenül hangzott a vigyázóvári diákok fülében. Még azt sem tudták, hogy milyen nyelven fog majd beszélni. Herbert von Talay. Ezzel a névvel még az is lehetséges, hogy német és egy szót sem tud se magyarul, se románul.

Hát igen! Most már van Vigyázóváron egyetem. Egyelőre csak egy kirendeltsége (fiókja, vagy hogy nevezik az ilyesmit?) egy magyarországi magánegyetemnek, s még arról sem lehet tudni, hogy meddig él majd. Mikor mondja azt a hatóság, hogy: „eddig és ne tovább!” Mert azért nálunk ilyesmi is megtörténhet.

Az a magánegyetem – a központja talán Miskolcon van, vagy hol – több szakkal indult, amiből Vigyázóvárra, valami általam nem ismert okból, az építészet és a biológia jött el.

No, ez a professzor az építészet történetéről vállalt egy féléves sorozatot. Egyébként maga is építész, korábban megfordult már Vigyázóváron, de erről a diákok többsége nem tudott.

Így most kellemes meglepetésnek hatott, hogy igen tiszta magyar nyelven tartotta az előadását. A korai magyarországi épített emlékekről beszélt, különös tekintettel a kerek templomokra, az akkoriban szokásos falazási módra, vagyis mindenre, ami a témába belefér. És persze néha el is kalandozott a szigorúan vett témájától, megvilágítva a környezeti hátteret, amelyben azok az épületek meg lettek valósítva.

Végül mégis csak volt érdeklődés, mert az a kis terem dugig megtelt, egy csomó pótszéket kellett behozni.

Amikor véget ért a szigorúan vett előadás és a diákok tetszésnyilvánítása is, kérdések következtek.

– Végül is, professzor úr, a két király közül melyiket nevezné inkább pozitívnak? Melyiket érezné közelebb saját magához? Felfogásban! – ezt egy csinos, huszonekét év körüli leány kérdezte.

– Fogas kérdés! Mindkettőt és egyiket sem. Azt lehet mondani, hogy Péter is és Sámuel is jót akart az országának. Csak más-más utakon. Az egyik, és itt Péterre gondolok, tele volt fiatalos lendülettel, de ugyanakkor jócskán mentes volt a gátlásoktól. Talán ezért volt az, hogy amikor világossá lett számára, hogy az akkor szokásos úton célját nem érheti el, idegen hatalomhoz fordult. Ő, gondolom, azt vallotta, hogy fejlődni kell! Fejlődni mindenáron. A másik pedig Sámuel, aki szintén az ország felvirágzását kívánta elérni, szigorúan csakis belső erőkre támaszkodva akarta azt megvalósítani. Még olyan erőkkel is szembeszállva, mint a pápai hatalom. IX. Benedekre gondolok. És végül mindketten halállal lakoltak. Mert Péternek a második uralkodása sem volt sikeres. Az még három évig se tartott. Császárnak adta hűbérbe az országát, amiért is fellázadtak ellene, megvakították és meg is halt. Bár azért vannak viták arról, hogy mikor halt meg. Egyesek szerint még élt egy pár évig, el is vette feleségül Bretisláv cseh herceg özvegyét. Úgy tudom, Schweinfurtti Judit volt a neve. Annyi mindenesetre biztosnak látszik, hogy Székesfehérváron halt meg és a pécsi katedrális altemplomában van eltemetve. De mindkét király felismerte azt, hogy csakis a kereszténység lehet az ország jövője. Egyik a feldebrői és az abasári monostort alapította, a másik pedig a pécsit. Ha volna még kérdés...

Az előbbi leány úgy látszik, nem bírt nyugodni, mert megint nekieredt egy kérdésnek.

– És a királyi jelvények? Koronázási kellékek, Szent Korona?

– Na ez megint érdekes kérdés. Ugyanis mindkét királyt tudomásom szerint ugyanazzal a koronával koronázták meg, de az nem a most ismert Szent Korona volt. Pedig a krónikák mind azt írják, hogy azt a koronát már István megkapta. Akinek a pápa, az akkori, elküldte vagy visszaküldte. Efelől viták vannak. Nem tudom, hogy mi történt a Szent Koronával István halála és I. Géza király trónra lépése között. Lehet, hogy ugyanaz az örkanonok őrizte, aki a Szent Jobbot is. De ez csak az én találgatásom. Ne jegyezzék! (Persze, annál inkább jegyezték.) No, végül is a két tárgyaló király, vagyis Péter és Sámuel, egymást követve jutott trónra, a másik menekülése után. Így történhetett meg, hogy hátrahagyták például a koronájukat. De tudtommal a lándzsát is. Mert azt adta át később Péter Henrik császárnak a hűbér zálogaként.

– De most hol vannak?

– Nem tudom.

Ebben a pillanatban csengett a tanár telefonja.

– Ha megengedik, felveszem! Ismerős! Rövid lesz!

És kiment egy kis előszobába. De valóban, két perc után már megint jelen volt. Csakhogy megváltozott arckifejezéssel. Addig joviális professzor, most feszülten figyelő kutatónak látszott. Egyenest a kérdezősködő lányhoz beszélt.

– Úgy látszik, van itt valami a levegőben! Hírt kaptam egy régi barátomtól. Kisasszony, ha ez a téma különösebben érdekli, a barátom a közeljövőben erre jön. Egyezzenek meg, s csatlakozzon a kutatásához. Amennyire tudom, nem lesz unalmas!

– De...

– Mi a gond? Van még kérdése?

– Csak annyi, hogy valami pápát is emlegetett az előbb, professzor úr...

– No igen. Abban az időben főleg IX. Benedek volt a pápa. Azért mondom, hogy főleg, mert volt olyan időszak, igaz, hogy rövid, amikor egyszerre három pápa is vitatta magának a tiarát. És persze mind ellenpápának nevezték a másik kettőt. Most már ugyan jól eltelt az idő, de felteszek maguknak egy CD-t. Egy verset. Ismert színész mondja el, a vers pedig nemrég meghalt öreg barátom műve. Aztán majd gondolkozzanak a következő előadásig!

Aztán feltette. A továbbiakban csak a színészt lehetett hallani:

Ellenpápák

*A történelemben már többször megesett,
hogy Szent Péter székébe orozva ültek,
akik hatalomtól megrészegültek,
s kiket erőszak vagy pénz odatett.*

*Istennek bizonynal terve volt velük.
Mert ha nem, semmiképp se hagyta volna.
Hisz elég lenne, ha csak fölējük hajolna.
Hisz Ő igazán tudja, hogy nem ott a helyük.*

*De Ő hagyja. Az erőszak távol áll tőle.
Gondolkodjon az ember, észt azért kapott,
S ha rontás éri, tanuljon belőle!*

*Ha képtelen, nem ér már holnapot.
Ne tűrje soká, kapjon hát erőre!
S tegye, amit az Isten reá szabott!*

*Búzaháza
2019. június 2.*

– No, viszontlátásra pénteken! Maga jöjjön velem!

Ez a lánynak szólt.

A koronát elrabolják, de elvész

„A Péter és Aba Sámuel-féle korona, amely, mint mondtam, nem azonos a magyar nép Szent Koronájával, a két király együttes, teljes uralkodásának idejére valahogy eltűnt. Illetve, egész pontosan, akkoriban talán nem is keresték, mert senki nem tudta, hogy mekkora értéket képvisel.”

Ezt Talay Herbert jelentette ki egy alkalommal és ha tévedett, lelke rajta! Ám nem hiszem, hogy tévedett volna. Elég lelkiismeretes ember volt, amikor kutatásról volt szó, bár ez nem tartozott a szigorúan vett szakterületéhez. Ám jelentkezzen az az ember, aki tud valamit a Koronáról abban a periódusban! Én meghajlok előtte és kész vagyok felülvizsgálni az álláspontomat!

Péter második uralkodása után aztán AZ a korona, amellyel őket koronázták, természetesen megmaradt. Valahol hányódhatott egy darabig, kincstárról kincstárba vándorolt, sok esetben nem is tudták, hogy mi lehet az.¹

Valószínűleg Henriknél is dekkolhatott, majd talán Mátyás király, sok más koronázási jelvénnel együtt, válthatta vissza. Még az is lehetséges, hogy ők maguk sem tudták, vagy ha tudták, nem tulajdonítottak neki nagy értéket, magyarán... nem figyeltek rá. Ennek is megvolt a magyarázata, majd megtudjuk, mi. De az akkori leltárakban valahogy nem szerepel, vagy legalábbis nem név szerint. Nem róhatjuk fel a nagy uralkodónak, s környezetének, hiszen egészen más volt az, amit mindenáron vissza akartak szerezni. Nem húzom az időt, mindenki tudja, hogy mit.

Valahogy mégis belekerült valami múzeumba, s elkezdte a vándorlását, míg végül is a Nemzeti Múzeum egyik raktárában kötött ki egy ládikában, amelynek neve sem volt, csak száma.

Az évek, sőt évszázadok is múltak közben, s Révay Péter óta csak kezdtük megsejteni, hogy a Szent Korona mekkora értéket képvisel. Természetesen nemcsak mint aranytárgy, hanem főképpen mint a nemzet egységét jelképező szimbólum. És hogy semmiképpen nem valószínű, hogy például a rajta szereplő zománcképeket a X.–XI.–XII. századi bizánci műhelyekben el tudták volna készíteni. Nem a gazdagság hiányzott hozzá, hanem a tudás merült feledésbe. Ezt is ékszerész állapította meg, márpedig ő csak konyít valamit az aranyhoz, s a zománcképekhez is.

¹ A történetnek ez a része ha nem is teljesen, de nagyrészt az írói fantázia terméke. Ne keresse senki kincskeresőként azokat a Péter korabeli jelvényeket, mert részint teljesen elkallódtak, részint ha megvannak, jó helyen vannak. (T. I. Cs.)

Egyáltalán nem valószínűtlen, hogy a Péter–Aba Sámuel koronával olyan sokat törődtek volna, ha tudták is légyen egyáltalán, hogy mi az.

A régi filozófusok úgy tartották, hogy a természet irtózik az űrtől. Ezzel, a „horror vacui”-nak nevezett fogalommal magyarázták a fizika sok, mára már könnyen magyarázható jelenségét, a barométertől a magdeburgi féltekéig. Én biza nem vagyok filozófus, de azt mindenesetre megfigyeltem, hogy ha a természetre nem is, de a társadalomra annál inkább érvényes ez az űrtől való irtózás. Aminek következtében, ahol akár az élettérben, akár a védelemben, de legfőképpen a hatalomban valamiféle folytonossági hiány keletkezik, a hiány környezetében létező csoportoknak az első logikus dolga az, hogy azt az ürességet megszüntessék. Vagyis... betöltsék.

1919 nyarán kifulladt a Magyar Tanácsköztársaság. Én ugyan tudom azt, hogy a történelmet általában a győztesek szokták írni, de bölcsen tudom azt is, hogy aki ma győztes, az nem biztos, hogy azonos azzal, aki hatvan év múlva győztes lesz. És így változik az, amit pedig felületesen szemlélve általában változtathatatatlannak képzelünk. A történelem. Vagy, ahogy valamikori osztályfőnököm, s egyben történelemtanárom panaszkodott, minden évben újra kell tanulja azt a történelmet, amelyről pedig úgy gondolta, hogy már jól tudja.

A fentebb felvázolt okból, és azért is, mert nem tartozik szorosan a történetünkhöz, én biz’ nem kezdem most sem a földig leszidni, sem az egekig magasztalni annak a kísérletnek a vezető embereit. Volt nekik hibájuk bőségesen, de talán nem voltak minden tekintetben éppen ördögök. Lám, például a sok hazaáruló között olyan is akadt, aki megpróbálta fegyverrel megvédeni vesztésre álló hazáját. És egy hamis ígéretre volt szükség az akkori francia miniszterelnök részéről, hogy azt a fegyveres védelmet beszüntesse és szétszélessze a kevés megmaradt katonát is.

Egészen természetes, hogy a közelben ugrásra készen állt szomszédok azonnal rávetették magukat a katonákra.

Annak az előbb említett évnek az augusztusának elején Budapesten éppen szabad rablásra készülődtek Mărdărescu tábornok katonái. És azok, akik azt a hamis ígéretet eleresztették, cinkos vigyorral nézték, hogy fosztják ki a védelem nélkül maradt ország fővárosát mindebből.

A múzeum előtt például nagy teherautók hosszú sora álldogált, várva, hogy felpakolják rájuk a hadizsákmányt, amely lám, az ölükbe hullott. Aligha lenne most az országnak múzeuma, ha akkor nem találtatik egyetlen bátor és becsületes ember, aki azt merete mondani a rengeteg katonának, hogy „elég!” Pedig nem volt nála egyéb fegyver, mint egyetlen lovaglópálca. Az, amellyel megmutatta a tömegnek, hogy merre van az ajtó. És ez nem kitaláció, nem írói fantázia, de vaskos történelmi tény. Talán ezért illene megtanulni minden magyar embernek a világon Harry Hill Bandholtz amerikai tábornok nevét!

Egy hadsereg és védelem nélkül maradt nép lerohanása nem új dolog a történelemben. Így szüntették meg a kirgizek a középkorban, pontosabban 840-ben az Ujgur Birodalmat. És még több hasonló esetet ismerünk.

Az ilyen akcióról a politikusok azt mondják, „a kedvező helyzet kihasználása”. Ha az utca embere találkozik ilyesmivel a saját életében, rendszerint azt mondja rá: „hullarablás”. Nekem nem tisztem eldönteni, hogy melyik nézetnek van igaza a kettő körül.

Az amerikai tábornok szigorú szavára az időközben rablóbandává vedlett hadsereg érdekes módon nem koncolta fel azonnal a helyszínen őt, és azt igazából én sem értem, hogy miért volt így, talán mégis csak katonák maradtak a lelkük mélyén, hanem lassan szedelőzködni

kezdett, a fegyelmezetlen banditák csapattá álltak össze és szép rendben elvonultak. Úgy látszik, mégiscsak katonák voltak. Valamikor. Végül már csak a tábornok maradt élő ember a téren és néhány lemaradozó.

Az egyiket odaintette magához. Nagydarab, kövérek, fiatal férfi volt egy ládikával a kezében, amit nem tudott hirtelen hova elrejteni.

– Hogy hívnak?

A férfi nem értette, de sejtette, hogy a nevét kérdezik tőle.

– Gheorghe!

– Jó! Mi van a ládikában? Nyisd ki!

A katona kinyitotta. A tábornok látta, hogy valami koronaféle abroncs van a ládában, szurokfeketére festve. Alkalmasint valami bohócnak, király bolondjának a megkülönböztető jele lehetett, gondolta magában, és intett.

– Mehetsz!

A katona igyekezett utolérni a többieket. Közben eszébe jutott, hogy az a láda már egy ideje nála van, s éppen eleget ugratták a többiek a tartalmáért. Hogy az biztosan annak a régi rokonának lehetett a koronája, akinek szintén Gheorghe volt a neve. Gheorghe Doja. Ő attól kezdve egyre jobban ragaszkodott ahhoz az értéktelen limlomhoz. Elképzelte, hogy valóban a Dózsa György égő vaskoronáját tartja magánál. Végül is valóban egy vaskoronának látszott. Hátha mégis rokonok voltak? Ha nem más, talán lelkileg!

Aztán valahogy mégis mindig lemaradt a többitől. Egyedül mendegélt kelet felé az úttalan úton. Volt ott út, de ő nem tudta, hol. Honnét is tudta volna? Pedig a többiek sem futottak hazafelé. Októberre, novemberre értek a Tiszához. Ahol meg is álltak.

Tanyák, majorházak maradtak el mögötte. Ő csak ment csendesen, elkerülve az emberlakta településeket. Vitte a Dózsa György koronáját a faládikában.

Aztán egyszer, estefelé, a sötétedő erdő mellett, egy lövés, egyetlen lövés hallatszott. Azután semmi.

Jószívű emberek véletlenül akadtak rá a holttestre. De közben már napok múltak. Ládika nem volt nála. Egyébként más sem. Sem karabély, sem pedig a hozzátartozó szurony. A halottat kegyeletből eltemették a temető árkába. Még egy imát is elmondtak a lelke üdvösségéért. Igaz, nem az ő vallása szerint valót, de az attól még jó volt és őszinte. Rá is fért...

Egy vonuló hadsereg, főképpen, ha teli van hadizsákmánnyal, s azt sem tudja, mit hova pakoljon, útjában sok mindent elhullajthat, amiről azt hiszi, már soha nem lesz rá szüksége. Aztán élelmes emberek összeszedik az ilyen elhagyott holmikat, s újra visszasegítik a tárgyak örök körforgásába. Vagy jobb lenne inkább vándorlást mondani.

Kutatási eredmények – megrendelve

– Úgy látom, az emberiség mindenáron öngyilkos akar lenni. Nem mintha kár lenne érte...

– A globális felmelegedésre gondolsz?

– Nem! Hanem azokra, akik telehisztériázzák vele a Földet!

A két megszólaló, férj és feleség, nagyjából harmincöt körüliek voltak. Talán egy kicsivel idősebbek. Ezt manapság amúgy is elég nehéz megállapítani, főleg a nők esetében. De a férfiak is, ha egészséges életet élnek, elég sokáig látszhatnak fiatalabbnak a naptári koruknál.

– És szerinted mit lehetne tenni ellene?

– Hmmmm! Nem is tudom – a nő kétkedve ingatta a fejét jobbra-balra. – Talán a felvilágosítás. De még annak is fordított eredménye lehetne. Ha egyáltalán eljutna a szélesebb tömegekhez. Szerintem nem jutna el.

– No igen. És még akkor is előbb be kéne bizonyítani, hogy az egészsnek a nagy része hisztériakeltés. Persze... biztos van rá valakiknek pénzügyi érdekük...

– Saját kutatóbázist kéne létrehozni... – álmodozott a nő.

– De legalábbis nemzetközi kéne legyen!

– És ne függjön olyan szervezettől, amelynek a vezetőit le lehet pénzelni! ENSZ, UNESCO, ki tudja Árva Gyermek Kutyafüle, stb., szóba sem jöhet!

– Akkor keresni kell egy nagyon gazdag embert!

– Vagy olyan országokat, amelyek elég gazdagok hozzá. És az érdekük is olyan, mint a miénk.

– Esetleg mindkettőt!

– Lehet, hogy fordítva fog elsülni!

– De akkor is megpróbáltuk!

– Írjuk le!

Leírták.

– Na, most lássuk! Ugyanarra gondoltunk?

Összehasonlították a két papírt. Elszontyolodtak.

– Sajnos, nem ugyanaz! De!

A nő felvillanyozódott:

– Mindkettő jó! De vajon elérhetők?

– Én a Gazdáért felelek! Valahol az amerikai Közép-Nyugaton él. És élvezzi az egyesített Cohen és Zilbermann vagyont. Ha jól utánabogarászok, megtalálom a címét is.

– Én pedig Laciért! Valahol csak lennie kell!

A beszélgetés akkor ennyiben maradt. Dolgozó emberek voltak, a munkájuk után kellett lássanak.

Mindez történt kétezertizenkettőben, vagy tán egy évvel korábban, vagy később. Aztán olyan események kezdtek el történni ezen az Európa nevű félszigeten, amelyek jószerivel elsodorták két akkor ifjú ember beszélgetését, meg annak esetleges következményeit is. Legalábbis, ami következményekről a mi kis társaságunk egyáltalán tudomást szerezhetett.

* * *

A nőt Ágnesnek hívták, a férfit Viorelnek. Ágnes nagydarab, eléggé csontos hölgy volt, de szép volt az arca. Viorel szintén magas volt, jóképű és tudásommal szelíd is. Olyan... lassú víz partot mos típus. Ilyen előzmények után borítékolni lehetett a végeredményt. A fiukat Dorinnak nevezték, a lányukat pedig Veronicának. Utóbbi gyermekkorában a valamelyik Széki doktor páciense volt, talán a fiatalé, aki szerint nem sok nála hisztisebb páciens lehet

elképzelni. De hát ez egy gyermek, alig tizenéves esetében akár a félelemnek is következménye lehet. Különbözik nem volt csúnya kislány, végül is apja, anyja szép emberpéldány volt.

Dorint most akár hagyhatjuk is, Veronica viszont érdekes ideálokat dédelgethetett. Vagyis kijelentette, hogy ő szőlész-borász akar lenni. Ez egymagában nem volt különös, mert Holló-hegyen is elég sok szőlő és bor termett. Ám a leányka tizennyolc éves korában megszökött egy Baranya Pisti nevű agrármérnökkel, s csak évek múltán került elő a híre a Vráncsából. Akkor már özvegyasszony volt és visszavette a leánykori nevét. Vagyis megint Stănescu Veronica volt a neve. Akkor már sikeres szőlőtermesztő volt ő maga is.

Mindez még a Ceausescu rendszer idejében kezdődött, a változás már ott érte a szőlőbirtokon, ahol dolgozott. Aminek egyenes következménye volt az is, hogy első dolga volt megvenni azt a területet, amit arra megfelelőnek talált.

Baranya Pisti néhány évvel, talán ötten vagy hatvan évvel a változás után halt meg. Csúnya halála volt, eltűnt hetekre, ez többször is megesett, végül már nem is keresték, úgyis hazajön. Végül felakasztva találták meg egy Anuca nevű másik szőlész gazdasszony présházájának az ajtókeretén. Anuca akkor éppen nem volt otthon, de talán, ha otthon van, akkor se tehetett volna semmit, hiszen az öngyilkosjelöltek általában nem fényes délből, munkaidőben szoktak véget vetni az életüknek.

Akkor már sűrűn voltak viták a házaspár otthonában, a kiszálló rendőrség is arra gyanakodott, hogy az lehetett az ok. Veronica azonban nem így látta. Temperamentumos nő volt, az tagadhatatlan, de szerintem Pisti nem ilyen sorsot érdemelt volna. És nem is sejtette, hogy olyasmire készül.

„Talán nem is ő tette! Talán valaki besegített neki! Nem olyan nehéz egy olyan vékonydongájú ember fejét a hurokba dugni, ha amúgy is részeg!” hajtogatta, de a rendőr, akkoriban még nem sok szavuk volt a rend őreinek, örültek, ha élni hagyják őket az emberek azok után, amiket műveltek az azelőtti huszonöt évben, csak ímmel-ámmal vette tudomásul, amiket elmondott.

Nem is volt nagy nyomozás. A fiatalasszony pedig élte tovább az életét, amely nem volt valami könnyű, miután egyedül maradt.

Én magam a vigyázóvári piacon találkoztam vele, véletlenül, egy őszen, amikor bornak való szőlőt vadásztam, s megakadt a szemem a szép fiatalasszonyon, akinek ráadásul jó minőségű szőlője is volt.

Mikor a vásárt nyélbe ütöttük, csak rám köszönt – magyarul. Hogy azt mondja: „Jó napot, tanár úr! Nem ismer meg?”

Persze nem olyan volt, hogy megismerjem. Meg is változott, megszépült, meg aztán a román osztályokban keveset tanítottam. Így aztán bemutatkozott, hogy ő Stănescu Veronica, a saját szőlőjét hozta egy kisteherautóval. Nem is szokott többet máskor sem, nem akar ő milliárdos lenni, de nehéz is megdolgozni még azt a kis darab földet is, amije van. Mert elmondta, hogy Pista is otthagya éppen, mikor már menni kezdett volna a dolog.

Úgy vittem haza a jól sikerült vásárlás után, mint valami trófeát. Klári is örült neki, ő ráadásul jobban is ismerte a családot. Sajnos gyászos hírt kellett közölnünk vele. Még nem tudta, hogy az édesapja meghalt. Nagyjából egy fél évvel azelőtt történhetett, talán egy kicsivel régebben. Veronica azóta nem járt a városban, s a szüleivel meg éppenséggel nem tartotta a kapcsolatot. Nem is látszott nagyon a megrázkódtatás rajta. Persze sajnálta – valami gyors fajtájú rák végzett Viorellel, mert nem lefogyott a végén, hanem meghízott –, de úgy nézett ki, hogy más dolgok foglalkoztatják, méghozzá úgy, hogy amellet alig van módja másra gondolni. El is mondta, ha már ott volt.

– Ez a... globális felmelegedés-hisztéria. Persze, én is látom, hogy változik valami, de inkább a következményeit. Mert már alig lehet szőlőből borból megélni. Nem is készíték bort. Nem éri meg. Amíg Pista élt, addig is ő készítette. De most... ha nagy áruháznak adom el, csak bagóért veszik meg. Apránként pedig nagyon macerás. Ember meg nincs, megbízható. Aki járkaljon. Hát ezek foglalkoztatnak. De sok mindent nem hiszek el az egészből. És mégis, jó lenne világosan látni. Akár én magam is hajlandó lennék elutazni, hogy megtudjam.

Elkértük a címét, szerencsére e-mail címe is volt neki, hogy majd utánanézzünk. Ott is altattuk a vendégszobában, ahogy a kedves ismerőseket szoktuk, ha jönnek. Így másnap reggel lehetősége volt még egyszer emlékeztetni minket, hogy megígértük azt a körülnézést.

Kalapos Laciról, a kalandos kedvű informatikusról tudtuk, hogy van valami kapcsolata egy csoporttal, amely ilyesmikkel foglalkozik. Persze – mint rendesen – nem volt otthon. Erzsébet, az édesanyja azt mondta, hogy tán a Duna-Deltában. Újabban oda jár. No, neki is az e-mail címére írtunk. Válaszolt is, hogy valóban ott van. Szívesen kapcsolatba lép a hölgygel és, ha arra való, segíti is. Ám az arravalóságról meg kell győződjön előbb. Nem tudtuk, hogy ez mit jelent, de gondoltuk, nagyon rosszat nem jelenthet. Bár tudtuk, hogy Laci, két válás után, valóban szereti a nőket. Persze ehhez semmi közünk nem volt. Aminthogy a Veronica életéhez sem. Megadtuk nekik egymás címét, s járjanak el úgy, ahogy nekik jó!

Később megtudtuk, hogy valóban megegyeztek. Több telefonálás és levelek váltása után még találkoztak is.

– De nagyon hamar nem fog menni! Nézze, Veronica, nekem most akadt egy munkám, amely valószínűleg eltart egész télen. De amúgy sem ajánlott télen menni oda, ahol valamit megtudhat.

– De legalább tudhatom, hogy kiket fogok ott találni?

– Persze. A Közép-Európai Kutatóbázist.

– Szóval nemzetközi?

– Igen. Eléggé.

– Honnan jöttek? Nagyjából!

– Nem tudok mindent. Közép Európából. Van köztük cseh, szlovák, lengyel és persze magyar. Kegyed lesz az első román.

– Én is mint kutató fogok szerepelni?

– Ha ért valamihez, akkor igen. Ha nem, akkor mint segítő. Ott mindenki dolgozik. De majd meglátja.

– És hol van az a bázis?

– Sokat akar tudni! Így... látatlanban. De ezt még megmondom. Grönlandon. Érti már, hogy miért csak tavasszal indulhatunk? Most szeptember vége van. Itt jó meleg, mert mint mondta, le is szüreteltek. De ott ilyenkor már tél van. Mire odaérek, minden be fog fagyni.

– Repülőgép – kockáztatta meg Veronica a kérdést, hátha nem fogják érte elküldeni. Hát el éppen nem küldték, de a leendő kísérője, talán főnöke is, eléggé összehúzta a szemöldökét. Pedig jóvágású férfi volt, tetszett is a nőnek. „Hogy nem tudott egy ilyent összeszedni már első alkalommal?” Ám a férfi, akinek, ezt már tudta, Kalapos László volt a neve, azért mégis válaszolt.

– Van repülőgép, utasszállító is, rendes járat, talán még jár is ilyenkor. Meg van nekünk is kettő. Csakhogy nekem valami olyan dolgot kell majd vinnem, amire esetleg ráfoghatják,

hogy megzavarja a repülőgép irányítását. Egy műszert, amire pedig nagy szükség van ott. Éppen ez az, amin nekem dolgozni kell a tél folyamán. Hát marad a hajó. Annak az irányítása teljesen a kapitány felelőssége. Vagy elviszi, vagy nem. Persze... én tudom, hogy el fogja vinni.

Megegyeztek tehát, hogy tavasszal, áprilisban, mondjuk tizenötödikén találkoznak a Duna-Deltában. Román területen, pontosan a Sulina ágon, Gorgova falunál, a jacht kikötőben. A hajó neve Szent Klára. El se lehet tévesztetni!

Veronica meg sem kérdezte, hogy miféle hajó az. Biztosan az is a kutatóké! És minden bizonnyal több embert is fog odaszállítani. Nem is beszélve az utánpótlásról. Élelem, üzemanyag, tüzelő...

Aztán lett meglepetés.

A hajó – szép volt. Sőt, nagyon szép. Veronica látta fiatal korában valami képen a késő-középkori spanyol hajókat, azokhoz hasonlított. Ahogy ott állt kikötve, kicsinek és védte-lennek látszott. És vitorlás hajó volt. Nem olyan, mint a mai jachtok, amelyeket gazdag emberek csináltatnak, adnak, vesznek, s dicsekednek vele. De nem volt nagyobb, legalábbis nem volt hosszabb egy négyszobás tömbház-lakásnál. Tán még kisebb is. És volt neki három árboca, nem túl magasak. Később az is kiderült, hogy melyik miért olyan, amilyen.

Ahogy ott nézdelődött, egyszer csak meglátta a férfit is. Eleinte persze nem ismerte meg. Ott úszkált, bugyborékol, forgolódott, sőt bukfacezett is a vízben, hogy Veronicának azonnal egy kis mondás jutott eszébe, amit még gyermekkorában hallott. Nem is gondolta volna, hogy még emlékszik rá.

A férfi is meglátta. Intett neki és néhány másodperc után már a hajón volt. Ott eltűnt egy pár percre, majd előbukkant, már polgári ruhában. Persze... olyanban, amely annak a meleg napnak megfelelt.

– Elnézést, nem tudtam, hogy itt van! Gondolom, elég nevetséges látványt nyújtottam!

Veronica mondta volna, hogy egyáltalán nem, sőt nagyon élvezte az izmos férfitest látványát (Istenem! Mi van velem?), de valamiért mégsem mondta. Talán szégyellte.

– Na, most már embernek nézek ki! Elnézést kérek, hogy úgy látott! Jöjjön fel! Jó lesz az a létra?

– Persze, hogy jó! Szőlész vagyok, meg gyümölcsfáim is vannak! Egyszer meglátogathatna! És... nem volt visszatetsző. A látvány. Egyáltalán.

– Köszönöm a kedvességet! Látom, felért. Mi jut eszébe a hajóról?

– Nem is tudom. Talán a Santa Maria.

– Majdnem eltalálta. De az jóval nagyobb volt. Nekem elég ez is. Ez a legkisebb Kolumbusz hajónak a mása. Nem tökéletes, mert egy pár dolog már jócskán idejét múlta. De nagy vonalakban azért megfelel az eredetinek.

– Értem. Tehát ez a Niña. Csak most más a neve. Tényleg! Honnét vette ezt a nevet?

László elnevelte magát.

– Akár hiszi, akár nem, de ez volt az eredeti neve. Vagyis: Santa Clara. A Niña becenév volt, amit az akkori kapitány után kapott. Aztán rajta ragadt. Én csak visszaadtam neki az eredeti nevét. Persze... lefordítottam az anyanyelvemre. Nem mondom, akadt egy kis gubanc így is.

– No igen. Úgy tudom, hogy Kiscsabinak a feleségét nevezik Klárinak.

László megint vigyorgott.

– Bizony. Szembe is néztem egy pillanatig a híres zöldszemű szörnnnyel, ami a barátom szeméből süttött rám. De aztán megmondtam neki, hogy tárgytalan a dolog, és megmondtam, hogy ez volt az eredeti neve. A hajónak. Nagyon jó kis hajó!

– Ezek szerint...

– Igen! Ezek szerint én vagyok a tulajdonos.

– És a kapitány hol van?

– Sajnos, kénytelen vagyok bevallani, hogy a kapitány is én vagyok. Sőt! A tervezés nagy részét is én végeztem. Legalábbis a modern rész tervezését. De... bocsánat! Én vacsorát ígértem. Ha nincs ellenére, menjünk, mert várnak! Beszélgetni úgy is tudunk. Van itt egy kis panzió, nagyon jól főznek. Ott is lakom, amióta kegyedet várom. Ma meg már úgysem hajóznak ki.

– Megszökött a matróz?

Ezt már vacsora közben kérdezte Veronica.

– Megint ki kell ábrándítsam. Nincs matróz. Legalábbis, most nincs. Velem kell beérnie. Vagy akár azt is mondhatnám, hogy kegyed lesz a matróz. De ez nem jelent többet, mint néha-néha egy kis segítséget. Általában egyedül is elboldogulok. A munka legnagyobb részét elvégzi az automatika. Gondolom, tudja, hogy informatikus vagyok. Összeállítottam már nehezebb és bonyolultabb rendszereket is, mint a kis Niña kormányzása. Ne féljen, éjszaka aludni fogunk. Ha valami váratlan nehézség akad, akkor jókor felkölt az automatika. Engem költ fel! Akár bána az illető, akár jéghegy. Ez utóbbiban minden valószínűség szerint lesz részünk. Mert az mindig van.

Időközben jól is laktak, s késő is lett.

– Azt hiszem jobb, ha ma már a hajón alszunk. Megmutatom a kabinját! Reggel, de nem túl későn, elindulunk. Azt hiszem, észre sem fogja venni.

– A ruhám!

– Már intézkedtem. Ha véletlenül valami elfelejtődött volna, Szabó úr megőrzi, míg visszaér.

És valóban. Másnap reggel, mialatt Kalapos kapitány elindult a hajóval, Veronica még vígan az igazak álmát aludta.

A közel egy hónapos út annyira eseménytelen volt, hogy még az első hét végén átélt kisebb vihart is kellemes változatosságnak érzékelték, amelynek pedig csak a vége kapta el őket. Dobálta is Veronicát úgy, mint ha dobozba tesznek diót, s jól megrázzák. Meg is ijedt a szőlész hölgy rendesen. De aztán rájött, hogy hogy akadályozhatja meg a nem kívánt ugrálást. Azontúl az első jelre kikötötte magát az erre szolgáló fedélzeti gyűrűkhöz. Vagy ahhoz, amely a kabinjában is volt.

Azt azonban mindketten remélték, hogy megérkezve, nagy ovációval fogadja őket a tudóscsoport. De nem így volt. Mindenki dolgozott, mint a megszállott, alig értek rá velük törődni. Még a kapitány is mintha megsértődött volna, hisz olyan műszert hozott nekik, amilyenből csak az az egy volt az egész világon.

Magát a műszert egyébként még ki is próbálták az út során, amikor közelebb értek a céljukhoz. Akkor hozta elő Kalapos László a jókora ládát a fedélközből, s kicsomagolva.

Kivett és a hajóorr egy kiálló részéhez erősített belőle egy csőszerű alkatrészt, méghozzá úgy, hogy a cső egyenesen előre mutasson.

Veronica csak nézte és mosolygott. Végül csak megkérdezte, hogy mi az?

– Nem glukkológép! – célzott László az ősrégi viccre. De aztán el is mondta tisztességgel: – Ennek a gépnek, amelyből ilyen minőségben tudtommal ez az egyetlen példány van a világon, eredetileg a geovizor nevet adtuk. Egy Szabó Máriusz nevű geológus ismerősöm elképzelése volt eredetileg. De akkor még nem volt olyan fejlett az elektronika, hogy meg lehetett volna valósítani. Később én készítettem belőle egy kezdetleges formát, amely várakozáson felül jól bevált. Ez már egy sokkal fejlettebb változata a Szabó-féle geovizornak. Ebből sincs másolat. A grönlandi jégtakaró alatt megbúvó titkok kiderítése a célunk vele. Most viszont arra akarom rávenni, hogy az utunkba kerülő úszó jéghegyeket mutassa meg nekünk, minél nagyobb távolságból, hogy kikerülhessük őket. Látja? Ott is van egy! De nem látszik veszélyesnek. Kicsi és nem is erre jön.

– És a feltaláló?

– Meghalt. Még mielőtt a gyakorlatban is megvalósíthattam volna. Lehet, hogy ez volt az egyetlen jócselekedet az életében. Ugyanis szekus volt. Tiszt, méghozzá! No, nyugodjék!

Hát... eleinte úgy látszott, hogy a teljesítményt nem méltányolják eléggé a többiek. Este aztán kiderült az is, hogy miért.

– Volt itt egy ember! Repülőgéppel jött. Olyan hindu neve van. Úgy hívják: Bartolomeu Kali. De európainak néz ki – mondta Marianne, a horvát biológus.

A kitekert név dacára László kitalálta, hogy kiről is van szó.

– A Gazda! A fő szponzorunk!

– Na, most egyáltalán nem úgy nézett ki, mintha az lenne. Igen szigorú volt – vette át a szót egy fiatalember, aki csak angolul volt hajlandó beszélni. Egyébként cseh volt és a magfizika volt a szűkebb szakterülete. Már kezdett neve is lenni a nemzetközi berkekben.

Mindez este, a közös vacsoránál derült ki.

– De hát mi kifogása lehetett a gazdának? – értetlenkedett a kapitány.

– Nem szólt ilyesmiről – vette át a szót ismét a biológusnő –, viszont azt mondta, hogy még július végéig van időnk itt kutatni. Augusztus elsején csomagolni kell, s még aznap eltűnni innen. Nincs apelláta, olyanok figyeltek fel ránk, akik veszélyesek, még ránézve is! Valami pénzemberek gyülekezetéről beszélt (majdnem bandát mondtam), akikhez képest még ő maga is kisfiú. Különben vissza fog jönni. Tán két nap múlva. Ha ismered, beszélhetsz vele.

– Beszélni beszélhetek, mert ismerem. De távolról. És csodát ne várjatok! A műszer itt van, holnap reggel elkezdjük a használatát!

Ezután a társalgás békésebb vizekre evezett. Kölcsönösen bemutatkoztak egymásnak, ez főleg Veronicára vonatkozott, és persze... ugratták Lacit, hogy milyen kellemes lehetett a hajóút kettesben. Az újonnan jöttek persze vették a lapot, de aztán kiderült, hogy még csak nem is tegeződnek. És akkor kezdődött csak az igazi ugratás. Ami persze azzal végződött, hogy mégiscsak meg kellett inni a pertut. Bár Marianne, a biológusnő elég savanyú képet vágott az obligát puszihoz. Úgy látszott, mintha valamilyen formában igényt tartott volna az informatikus-hajóskapitányra.

– És van neki valami erkölcsi, vagy törvényes joga ilyesmire? – kérdezte Veronica, amikor néhány percre kettesben maradtak.

Laci a vállát vonogatta.

– Én nem adtam neki ilyen jogot. Még célzás formájában sem.

Vagyis, mivel nagyjából mind fiatalok voltak, a kapitány volt a legidősebb köztük, elkezdtek észrevétlenül vagy kevésbé észrevétlenül valami erővonalak kialakulni köztük. Ami majdnem mindig megtörténik ott, ahol többen élnek összezárván, s ráadásul, a munkájuk folyamán egymásra is vannak utalva.

Másnap aztán úgyszólván elszéledtek, ki-kí a saját kutatása szerint, hozta-vitte őket a kis helikopter, mint addig is.

Harmadnapra valóban megérkezett a Gazda. Vagyis Káli Bertalan. Ő is elég savanyú képpel. Ám addig, az új földradar igénybevételenek köszönhetően, már valami konkrét eredményekről is be tudtak számolni neki.

– No szóval, tudományosék! Van melegedés, vagy nincs melegedés? – kezdte a kikérdezést.

– Van – felelték, nem valami jókedvvel, de az igazságnak megfelelően.

– Gondoltam – morgott a Gazda –, elvégre egy hazugság akkor tökéletes, ha van neki valamilyen igazságtartalma is.

Amely morgásból annyi mindenesetre világos lett számukra, hogy Káli Bertalan szokott Asimovot olvasni.

– Na de most következik a két dolláros kérdés! Van ehhez egyáltalán valami köze az embernek, vagy nincs? És mi a teendője ezzel kapcsolatban? Mert ez nagyon fontos egyeseknek. Vagyis... nekem egyféleképpen, de sokaknak éppen ellenkező módon. Szóval, erre mit tudtak mondani?

Most a lengyel szociológus vette át a szót:

– Voltaképpen van köze. Egyrészt úgy, hogy hagyja magát bolondítani mindenféle félig sem művelt, de befolyással rendelkező egyénektől, s annak a befolyásnak egyenes következményeképpen zuhanásszerűen csökken az emberiség legnagyobb közös kincse – az általános műveltség. Biztosan tudjátok. Szemetelés, óceánok vizének szennyezése, meg minden efféle. De ez csak olyan, mint Brennus kardja a több tonnányi hadisarchoz képest. És ez... nagyon úgy néz ki, mintha főképpen pedagógiai kérdés lenne. De... most jön a legfontosabb! Semmiképpen sem az a legfontosabb teendő, hogy például Afrika után most már Európát tegyék sivataggá egy népvándorlással. Mindezt most itt és nektek mondom, mint kollégáknak! Mert nem szeretnék szakmai öngyilkosságot elkövetni. Tudjátok! Lehet szél ellen vizelni, csak éppen nedves lesz tőle az ember. De hol van Veronica?

De a román szőlész hölgy, akit rövid idő alatt mind megszerettek, nem volt sehol. Sem Kalapos kapitány. Ő meg éppenséggel nagy észrevétlenül oldalgott el a beszélgetésről.

„No, akkor alighanem együtt tűntek el” gondolkodott el a biológusnő és még savanyúbb lett a képe. De sok ideje nem volt senkinek, hogy kérdéseket tegyen fel akár másnak, akár saját magának, mert a Gazda megint megköszönte a torkát és meg is szólalt.

– Na barátaim, mert csak remélni tudom, hogy valóban barátaimnak fogtok bizonyulni, akkor a következőket, de jól jegyezzétek meg, tehát a következőket csak egymás közt beszéljük meg! Tehát!!! véleményetek szerint, mi is lehet az igazi oka annak a jelenségnek, amiről olyan sokat beszélnek és még többet ijesztgetnek? De... ne feledjétek, hogy most egymás közt vagyunk! Vagyis őszinték lehetünk. Mindegyikünk érdeke! Tehát: hogy is van ez? Mitől lehet, ha nem emberi tevékenységtől? Ugyanis, gondoljátok meg! A legtöbb gazdag ember, banká-

rok, spekulánsok, tőzsdecsalók ellenérdekeltek. Azt hiszem, nagyjából egyedül vagyok a világon, aki a ti álláspontotokat is hirdetheti. De még én is csak módjával! Szóval?

A kutatók gondolkoztak. Egy darabig. Aztán:

– Azt hiszem, hogy voltaképpen két jelenségről van szó, amelyek egymásra erősítenek. Az egyik, a földköpeny felső részében, az asztenoszférában lejátszódó történések. Ezek ugyanazok, mint amelyek eddig is léteztek. Csak most éppen itt, Grönlandon, egy különleges helyzet állt elő. Egyrészt abból, hogy egyes helyeken, és ez éppen a sziget közepén levő, vastag jéggel fedett terület, éppen a jég súlya miatt meglehetősen mélyen be is nyomult az asztenoszférába. Még el is vékonyodott ott a kéreg. Hát ettől a kettős hatástól melegszik az egész sziget. És mivel itt alig van csapadék, hát a melegedés még ki is terjed a környező tengerek vizének a mozgásával. Így lesz a helyi hatásból általános hatás! – ezt eddig a vulkanológus mondta. Aztán a meteorológus folytatta:

– Igen. A másik hatás kozmikus jellegű. A naptevékenységre gondolok. Sok a napfolt, s ráadásul a központi csillagunk is mintha még rá is tett volna egy lapáttal.

– Mi a teendő? – kérdezett közbe a Gazda.

– Azt hiszem, hogy ki kell várni a végét! Volt már ilyen a Föld történetében. De hogy az ember cselekedte volna? Ne feledjük, a múlt század ötvenes éveiben, s részben a hatvanasok elején is, a nagy országok egyre-másra robbantgatták a kísérleti atombombákat, sőt! És mégis, a Föld meg se érezte. Még a rettegett nukleáris télnek is csak igen halvány jelei körvonalazódtak. Ami volt, az is inkább az elektromosság, elektromágnesség terén. Gyatlov incidens, és talán még voltak hasonlók, amikről nem tudunk. De minderről inkább Kalapos „kapitány” tudna mesélni! – jól megnyomta a kapitányt. Valahogy nem tarthatta komolynak az erdélyi milliomos hajózási tudományát. – De hol van Kalapos?

Körülnéztek. Senki sem látta. A beszélgetés elején még ott volt, aztán közben úgy látszik, valahogy eloldalgott.

– Talán a méréseket ment ellenőrizni azon a szuperradaron – mondta egy bátoratlan hang. Női. Alighanem Marianne. A Szabó-féle geovizornak szuperradar volt az utóbb megszokott neve a kutatók között.

– Az merre van? Messze? – kérdezte a Gazda.

– Nem! Közel. Alig valami két kilométerre! És van ösvény.

– Én elmennék! Legalább látnám azt a műszert működés közben. Ki jön velem?

Vagy hárman jelentkeztek.

De nem kellett egészen a műszerig menni, mert a keresett személy éppen jött velük szemben. És hozott valamit. Amiről később, amikor közelebb értek, kiderült, hogy az Veronica. Őlben.

– Gyertek! Segítsetek. Én már nagyon elfáradtam! – kiáltotta már messziről.

De sehogy sem boldogultak, így hát nem sok segítséget jelentett a hozzájárulásuk. Különben is már közel voltak a bázishoz.

– Mi történt? – kérdezte a vulkanológus már a bázison.

– Baj! Az történt! Meglőtték Veronicát.

– Ki volt? Inuit vadász? Véletlenül?

– Semmiképpen! Az egyrészt sokkal jobban célzott volna, s akkor Veronica már nem élne. Oka sem lett volna rá semmi. És a műszert sem törte volna össze. Itt valami más történik.

– Kezdődik! – suttogta a Gazda a bajusza alatt. De úgy hogy ne hallják. Hangosan csak azt kérdezte: – Meg tudod javítani?

– Igen, de csak otthon!

– Sajnálom! Szükség van/volna még rá?

– Alig. Akár össze is csomagolhattam volna. De Veronica...

– Hol érte a lövés?

– A bal vállán. Közepes vérzés. Nincs közvetlen életveszély. De segítség kellene!

A Gazda csak egy kicsit gondolkozott.

– Nos... azt hiszem, itt már mindent megtudtatok, amit lehetett. Legjobb lesz hazamenni, mert az események úgy látszik, felgyorsultak. Csak szomorú véletlen, hogy pont Veronica kapta ki elsőnek. De ne bízzuk el magunkat! Lenne még folytatása, ha itt maradnátok! Még hazafelé is legjobb lesz, ha együtt mentek. Tudjátok... a biztonság kedvéért!

Bólogattak. Majd Laci szólalt meg.

– Én mindenképpen Veronicával maradok! Én cipeltem ide, felelősséggel tartozom! – Veronica a helyzethez képest meglehetősen vidáman mosolygott.

– Jó! Akkor titeket kettőtöket beviszlek Nuukba a kórházba. Ott megnézik, mit lehet tenni aztán, ha szükséges, továbbvisszük Koppenhágába. Onnét, ha úgy gondolod, téged visszahozlak, hogy a Szent Klárát is elhozod. Szintén Dániába. Ha Veronica jobban lesz, azzal is mentek tovább. Ahogy nézem, jobb kezekben nem lehetne! Nektek – a többiek felé intett – rendelek egy gépet, amely majd hazavisz. Valószínűleg sokkal hamarabb otthon lesztek, mint mi. De vigyázzatok! Hivatalos közlemény NEM LESZ! Nem akarok tragédiát a csoportban! Most már látjátok, hogy mi a helyzet. Óriásiak az ellenérdekelt erők! Nagyobbak és gazdagabbak, mint én! Sokkal! De most már tudjuk a lényegét, s talán tudok valamit tenni, és élve is maradunk!

A végeredmény olyan lett, hogy Veronicát mégis Koppenhágába kellett vinni. Ott aztán kivették a lövedéket... nem tudni, hogy mit mondott a kórházban a Gazda, valószínűleg véletlen vadászbalesetet, mert nem firtatták... így mire a Szent Klára elért a legközelebbi jachtkikötőbe, már a fiatal szőlész hölgy is oda tudott sétálni. Ideje is volt ennek, mert egyre hidegebb és jegesebb lett a tenger.

Bár voltak megrendelt kutatási eredmények, nagy hangon beharangozottak, de most már esély volt arra, hogy az igazság is kitudódik.

Veronica

– Szeretném tudni, Drágám, hogy mit szeretnél? Hogyan folytassuk? Folytassuk-e egyáltalán – ezt Kalapos László kérdezte Stănescu Veronicától már a Deltában. Bizony... addigra már „drágám” lett belőle. A visszaút ugyan csak két hétig tartott, egy kicsit sietett László, és különben is Koppenhágából indultak. A segédmotort sem kímélte. Még azt is megpendítette, hogy Veronica utazzon csak szépen repülőgépen, ő szívesen megveszi neki a jegyet, de a nő hallani sem akart róla.

– Nem vagyok már olyan beteg! És ráadásul, ki tudja, mikor fogunk találkozni megint?

Így aztán a férfi beadta a derekát. Mit is tehetett volna mást?

– Legfeljebb igyekszem majd különösen vigyázni rád!

– És azt hogy gondolod? Csak puszi és más semmi? Ne gondold, hogy én ebbe belemegyek! A kórházból kiengedtek, életveszély tehát nincs, a többit meg majd meglátjuk!

Meg is látták! Talán az ötödik napon este Veronica úgy sétált be a kapitányi kabinba, hogy ott a visszafogottság durva udvariatlansággal ért volna fel.

Hát így lett a „drágám”. Lászlónk is úgy érezte, elég volt már az agglegényéletből, két válás után már jó lenne megállapodni! Ugyan igaz, hogy Veronica akkor harminchárom éves volt, a férfi pedig negyvenhét, de tény az is, hogy mindketten túl voltak már a kamaszkoron (a férfi a fiatalkoron is – jórészt), csodát egyikük sem várt, de kapott mindkettőjük kellemes, odaadó szeretetet, sőt nagyon úgy érezték, hogy szerelmet, annál többet meg ki várhat és milyen jagon?

Egyébként, egy hajóút arra is jó, hogy mindkettőjük addigi életét tüzetesen megbeszéljék, nem találva abban semmi kivetnivalót.

– Pisti pedig eltűnt. De akkor már elég sokat vitatkoztunk. Ivott is, nem volt éppen durva, de mivel csak magunkra számíthattunk, egy személy kiesése túlságosan nagy terhet jelentett egy nőnek ebben a foglalkozásban. Aztán... megtalálták, felakasztva. A rendőrök öngyilkosságot állapítottak meg. Nem voltak éppen a helyzet magaslatán. De elfogadtam a döntést, mert el akartam fogadni.

– És nem volt a férjednek az életében valami érezhető változás? Az előtt az eset előtt!

– Most megfogtál! Nem tudom. Már mondtam, hogy el akartam fogadni. Tudod, már a váláson is gondolkozni kezdtem. De valóban! Most mintha rémlene, hogy az első eltűnések ideje körül kezdett el komolyabban inni. Mintha valami megoldatlan gondja lenne... Vagy megoldhatatlan. És én sajnos nem kérdeztem meg.

– Most ne edd magadat emiatt! Elmúlt! Csak mintha gyanús lenne nekem. Az az öngyilkosság. Egy olyan ember esetében, akinek boldog a házassága. Aki megvalósította az élete álmát. Vagy legalábbis keményen menetelt a megvalósítás felé.

– Te pszichológus is vagy? Vagy rendőr?

A férfi elmosolyodott.

– Nem! De van egy fiatalkori jó barátom, aki rendőr. Most már tábornok. És annak idején sokat mesélt ilyesmikről. Fedésben is élt. Évekig. Szóval... tud a srác. Nekem meg csak úgy eszembe jutott. Akarod, hogy szóljak neki?

– Nem akarom! Határozottan nem! Szeretnék már egyszer normálisan élni! És lehetőleg veled!

– Ennek nem hiszem, hogy akadálya lenne. Persze, beszélnem kell az anyámmal. Komoly, okos nő! Azt hiszem, szeretni fogod! És ő is téged!

– Ismerem! Elfelejtetted, hogy én is vigyázóvári vagyok. Illetve hollóhegyi, de ez majdnem ugyanaz. Az én anyám is ott él még. Miklósfalván. Tudod, az árvíz óta. Hogy Hollóhegy víz alá került. De te? Hogy alakult, hogy most kapitány vagy?

– Ó! Az? Nem nagy ügy! Igazából most is informatikus vagyok. Csak egyszer, fiatal koromban volt egy kalandos utam. Ukrajnában. Akkor alapoztam meg a vagyonomat. És akkor jöttem rá, hogy van ez a képességem. A gazdagság megszerzésére. Igazából azt is kalandnak tekintettem. Az apám... de erről azt hiszem, majd egyszer többet mesélek. Ha meg akarod hallgatni... de különben is meghalt.

– Jó, de egy ilyen hajó...

– Persze! Kisfiú koromban sokat olvastam. Verne és egyéb könyveket. Kalandokról. Aztán, hogy így alakult az életem, megterveztem a Szent Klárát, mint látod, fel is szereltettem (mert nem egyedül építettem, ez természetes) mindennel, amit egy ilyenféle ember meg tud tervezni. Azt hiszem, azt akartam bizonyítani, hogy a régi tervezésű hajók semmivel sem voltak rosszabbak, mint a mostaniak. Azt hiszem, sikerült is. Csak akkor még sok olyasmit nem tudtak az emberek, amit ma már tudunk. Ennyi az egész.

A hajó megint Gorgova faluban kötött ki. Ott volt az állandó kikötője Romániában. Azután Szabó úrra bízták, mint máskor is. És mentek tovább Vigyázóvárra. Késő ősz volt már akkor, a szüret elúszott. Bár Veronica szerint volt egy ember, olyan vincellér-féle, aki, kis veszteséggel ugyan, de le tudta bonyolítani.

És aztán Veronica Ágneshez, Laci pedig Kalapos Erzsébethez.

Tudták, hogy kicsivel később mindketten folytatják majd a munkájukat.

– De most már nem hanyagoljuk egymást! Elég volt az egyedüllétből!

Tartották is magukat ehhez. Egy darabig. December közepéig naponta hol írtak, hol beszélgettek. Utána Veronica tartott egy kis szünetet, karácsonyig. Azt mondta, valami dolga van, ahol nem szívesen látják a számítógépet.

Karácsonykor megint hosszan leveleztek (kicsit meg vagyok hűlve, nem akarom, hogy így lássál!), azután megint csend. Januárban még jött egy rövid levél, hogy „most egy darabig nagyon el leszek foglalva, majd jelentkezem!” és megint csend. Se nem írt, se nem válaszolt.

Ez bizony rosszul esett Lászlónak, de mivel már kétszer megtörtént vele, hogy egy nő angolosan távozott mellőle, úgy gondolta, hogy ezúttal is valami efféle történt.

Elmúlt még egy hónap. És egyszer csak beállított hozzá egy középkorú, magas, csontos nőszemély. Alig ismert benne Stănescu Ágira. Ő azonban annál jobban ráismert, mert azonnal rikácsolni kezdett és két ököllel ütlegelte is. Közben olyasmiket mondott, hogy „Mit tettél a lányommal?! Miért hagytad, hogy ez történjen?!” meg ilyesmiket. Szegény Laci azt sem tudta, hogy most éppen mivel vádolják. Csak egy jó félóra múlva került annyi szünet, hogy elmondja, de hiszen Veronica szakított meg minden kapcsolatot, se nem írt, se nem válaszolt, még azt is megtiltotta, hogy meglátogassa! És akkor került Ágnes is olyan állapotba, hogy képes legyen elmondani, Veronica meghalt. A hírt a foksányi rendőrség közölte, hivatalosan, kérdezve, hogy mit tegyenek a holttesttel? Vagy inkább azzal, ami maradt belőle? Mert saját kívánságára elhamvasztották.

És most itt vannak, tanácstalanul, egy urnával a kezükben és nem tudják, mihez kezdjenek. Pedig még azt is írta a foksányi rendőrkapitány, hogy mivel nem merült fel semmi gyanús körülmény, és Veronica kórházban volt a betegsége alatt, ott is halt meg, épp ezért nyomozás nem volt az ügyben. Az orvosok hivatalos véleménye az volt, hogy valami kevésbé ismert trópusi betegség bizonyult halálosnak. Ez kézenfekvő, mert sokat utazott szegény. (No, ez alighanem különös! Trópusi betegség, Grönlandon! Ilyen sem volt még!) Következésképp, a lakáshoz nem nyúltak. Minden úgy van, ahogy a tulajdonosa hagyta, lezárva, lepecsételve. Érte lehet menni, sőt kell is, mert a lakást el kellene adni, a mindenféle ingóságot pedig le lehet vinni.

Szomorú temetés volt biz' az nagyon! Kevesen voltak. Ágnesen, Lacin és Erzsébeten kívül alig volt ott három ember. Dorin éppen szolgálatban volt valahol, csak egy részvétlátogatást küldött. És igen! A végére odavergődött valahogy Káli Bertalan is, a Gazda! Az is hogy tudta

meg Amerikában hamarabb, mint ők itt az országban?... Kezdték azon túl más szemmel nézni a milliárdost. Hogy alighanem meglehetősen befolyásos ember lehet! De most csak egyszerűen szomorú volt. Meg is volt rá az oka. Mert gondolatban már rég összevetette a grönlandi puskalövést és a mostani halálesetet, és kikalkulálta azt, hogy kétszer kettőnek négynek kell lennie. Még az is átvillant az agyán, hogy vajon a többiekkel mi lehet? A kutatókkal! Legott körlevélben kérdezte meg mindenkitől, akit elért, hogy mi van velük? De mind azt mondták, hogy jól vannak. Sőt! Válaszoltak is. Vagyis kicsi a valószínűsége az idegenkezűségnek. Mert annyi esze a Gazdának vígan volt, hogy mindegyiktől kérdezett valami furcsaságot, amit csak akkor tudtak megválaszolni, ha valóban ők a levelezők. De mindegyikük igazinak bizonyult.

– Most még, ha nem bánjátok, ha nem tartjátok tolakodásnak éppen most, veletek kellene beszélnem! Akár úgy, hogy sétálunk közben, akár úgy, hogy bemegyünk valamelyiketekhez – szolt a Gazda a temetés után. – Higgyétek el, nem mondanám, ha nem tartanám fontosnak!

Ágnes szabadkozott, hogy ő özvegyasszony, egyedül él, de Erzsébet azt mondta, hogy ők szívesen látják a vendéget. Különb is azt mondta, hogy fontos. És persze, jöjjön Ágnes is. Amúgy is kollégák voltak, már rég nem látták egymást.

Otthon aztán a kötelező udvariasságok után ki is bökte Bertalan, hogy ő bizony nem tartja természetesnek ezt a halálesetet. Sőt gyanakszik, hogy azok az orvosok sem tartották természetesnek, akik a halotti bizonyítványt kiállították. Mert különben nem írták/mondták volna azt a trópusi betegséget, tudván, hogy hol töltötte az utolsó évet. Persze... adta magát a vérzéses láz, ha már hamisít az ember, akkor tegye úgy, hogy ne legyen feltűnő. És mégis értsen belőle az, aki érteni akar.

László és Ágnes túlon túl el voltak keseredve ahhoz, hogy érdemben hozzászóljanak, de Erzsébet, aki nemcsak okos volt, hanem ugyanakkor minden lében kanál is, azonnal vette a lapot.

– Az ám, de mit lehet tenni most, hogy a testet elhamvasztották már? Saját kérésére!

– A hamvakhoz nem is kell nyúlni, szerintem sem – mondta a Gazda. – De van a nyomozásnak más útja-módja is. És úgy tudom, hogy van nektek itt egy sztárnyomozótok!

– Meghalt! – mondta egyszerre mind a három. Sőt Erzsébet, aki alighanem haragos is volt, hogy még csak nem is sikerült megismernie Veronicát, hozzátette: – Öreg volt és meghalt. De a te fiad Ágnes, úgy tudom, hogy rendőr. Legalábbis az akart lenni sulis korában.

– De nem lett az – legyintett a magas nő –, végül mégis a katonaság mellett döntött. Most is külföldön van valahol. Szolgálatban.

– De hát ki mondta nektek, hogy Strupka Tamás meghalt? Igaz, hogy öreg meg visszavonult, mert egyedül maradt, de élni nagyon is él! Csakhogy nem maradt Vigyázóváron. Falura költözött, s köszöni szépen, jól van. És néha még el is vállal egy-egy különösen nehéz nyomozást – válaszolt a Gazda –, még levelezünk is néha. Persze, ha nem akarjátok...

Végül megegyeztek abban, hogy előbb elmennek, mármint Ágnes és László, Foksányba, megnézik a lakást, a birtokot, s csak azután döntenek.

Így is történt.

A lakás – igazából szép kis ház egy jókora szőlőbirtok alján – még akkor is le volt pecsételve. Hivatalosan, a rendőrség által. Nem is akartak csak úgy kettesben bemenni, hanem hívtak egy hivatalos tanút a rendőrség részéről. És jól tették. Mert amit a házban találtak, az a legvadabb képzeletüket is felülmúlta. Olyan felfordulást, rendetlenséget addig még csak krimikben láttak. Nagyon kereshetett ott valaki valamit! De ki? És mit? És vajon megtalálta?

Hát a rendőr komolyan neki is látott mindent lefényképezni, csak azután hagyta őket bármihez is hozzányúlani.

– Kívánnak feljelentést tenni? Hogy indítsuk meg a nyomozást!

Intettek, hogy egyelőre nem. De a fényképekből kértek egy-egy példányt. Azután hagyták a hivatalos szervet elmenni. Ők maguk beszéltek a szomszédokkal, az sem volt valami közel, hogy most már talán jó lenne, ha senki nem menne be a házba! Mert most már valószínűleg nem keresés lenne az ok, hanem egyéb. Ígéret volt is, de jobbnak látták, ha egyikük mégis ott marad. Meg is egyeztek, hogy mikor váltják egymást.

A tavasz vége felé azért Kalapos László mégis felhívta egy ifjúkori barátját, aki akkoriban szintén rendőr volt.

Meg is jelent a nyár elején Nagy János nyugalmazott tábornok és meghallgatva mindenkit, azt mondta, hogy jó lesz, ha minél hamarabb kézbe veszi a dolgot. Persze... szép csendesen, mert itt az országban nem sok jogosultsága van neki a nyomozáshoz.

Nagyjából másfél éve múlt akkor annak, hogy egy fiatal házaspár felhívta Kalapos László informatikust, azzal a kéréssel, hogy venne részt egy kutatásban, valahol a sarkkör közelében.

És júniusban arról is értesítették, hogy Gorgova faluban, a jachtkikötőben kigyulladt és leégett a Szent Klára hajó.

Lászlónak kellemetlen szokása volt az, hogy amikor rossz hírrel lepték meg, hirtelenében románul kezdett el káromkodni. Most is azt tette. „Cum p**da mă-si²?” Mert ez már neki is sok volt. És ráadásul az a hajó, saját tervezés, majdhogynem felgyújthatatlan volt.

Lesipuskás

Hátulról, lesből lelőni egy visszavonuló hadsereg elmaradozó katonáját... nem tartozik az etikus, más néven erkölcsös cselekedetek közé, de az vessen követ a hátba támadó lesipuskásunkra, akinek már volt védtelen hazája, amelyet egy idegen ország orvul megtámadott, egészen a főváros közepéig nyomulva, s ott rabolva minden gátlás nélkül. Legyen az kívülről, avagy belülről jövő gátlás.

Az akció után a lövöldöző, mint aki jól végezte dolgát, elvette a katona borjújában lötyögő ládikát, egyebet nem érintett, és a fadobozzal a kezében csendesen elindult hazafelé. Otthon aztán kinyitotta és csak akkor nézte meg, hogy mi is rejtőzik benne. Megfelelően el is csodálkozott a tartalmat meglátva.

„Eeeeee? Hát érdemes volt ennyiért egy országon keresztülgyalogolni? Lopni, rabolni, más munkáján élősködni? Egy bohóckoronáért?” azért azon a koronán kívül még volt egy tárgy abban a ládikában, de az is szurokfekete volt.

„Na de hátha arany? És csak be van festve feketére!” nosza, meg is dörzsölte valami szeméttel, ami a kezébe akadt. Le is jött a fekete festék egy darabon. És alatta az a valami már nem fekete volt, hanem szürke. Mint a vas. Emberünk vasmunkás is volt régebben, életének egy szakaszában, hát tudta, hogy mi az, amit lát. Annyira tudta, hogy majdnem el is hajította az egészet, ládástól, mindenestől. De aztán meggondolta magát.

„Talán jó lesz a gyermekeknek!”

Saját gyermekei ugyan nem voltak, valami baj lehetett az asszonnyal – az, hogy éppen vele lehet baj, eszébe sem jutott – ez egyszersmind meg is terhelte valamennyire a házasságukat.

2 Hogy az anyja 3,14csájában?

De nem nagyon, mert a testvérének voltak gyermekei, három is, akik ha ritkán is, de látogatták őket.

Hát csakúgy folyt tovább az életük, mint azelőtt. Nem voltak már éppen fiatalok, a hajdani vasmunkásból előbb munkanélküli lett, később pedig afféle ügyeskedő ember. Olyan, aki megjavította a szomszéd szekerét, ekéjét, de ha alkalom adódott, lopott is innen-onnan, minden különösebb lelkiismeret-furdalás nélkül.

Egyelőre azonban a testvér látogatása nem volt esedékes. Jött helyette egy addig csak felületesen ismert ember. Ő többször is meglátogatta, hol ilyen, hol olyan apró munkákat hozott, kulcsmásolást, elgörbült szerszámokat, néha semmit, csak egy üveg sört. Amit megittak kettesben. Az ismerős aggregény volt, a nők valami okból elkerülték, vagy ő a nőket, így hát eszébe sem jutott, hogy a feleséget is meghívja arra a sörre, vagy ami éppen soron volt. Ez egyébként nem volt véletlen, mármint az, hogy a feleséget nem hívta meg sörözni. Valószínűleg el akarta kerülni a gyanakvást, mely szerint éppenséggel az asszony kedvéért kezdett el egyszerűből hozzájuk járni. Aztán, hogy lett volna oka annak a gyanakvásnak vagy nem, annak titkát megtartotta magának. Tény viszont, hogy az asszony nem viszonyult hozzá sehogy sem. Vagyis se nem dicsérte, se nem kifogásolta semmiféle módon a viselkedését, vagy akár őt magát.

Persze egy idő után csak megfogalmazódott a gazdában egy olyan gondolat is, hogy „de sok javítanivaló szerszámja van ennek a jóembernek! Vajon ki javította eddig azokat?” Mert egy idő után már nemcsak ő jött és hozta a különböző elromlott szerszámokat, hanem több esetben meg is hívta a mi emberünket a házába. Ott pedig valóban volt mindenféle szerszám. Jó is, rossz is. „Valami kereskedőféle lehet. Talán ócskás...” El is határozta, hogy a legközelebbi alkalommal csak megkérdezi ettől az ő újdonsült barátjától, hogy a sok javításért nem gondolja, hogy talán valami fizetséget is felajánlhatna?

De nem jutott el addig, hogy ezt megkérdezze. Az történt ugyanis, hogy egy útvjáról a gazda egyszer csak nem jött vissza.

No, ez máskor is megesett néha igaz, nem túl gyakran. Az asszony mindenesetre nem aggódott túlságosan. Majd megjön, ha úgy látja, haza kell jönnie!

Stabilizálódni kezdett akkoriban a helyzet az országban, nem nagyon lehetett csupán ügyeskedésből jól megélni, aki tehetett, valami rendes munka után nézett. Az ő házukra is rákerült egy firma, hogy „SZERSZÁMOK JAVÍTÁSA”. Ez, tekintve, hogy vidéken éltek, illetve falun, elég jó megélhetést biztosított. Hát ezek szerint a mester talán csak meg kell jöjjön, méghezá hamarosan.

Hanem úgy esett, talán véletlenül, hogy három nap elteltével csak megjelent az új barát. Hogy keresné a mester urat, mert volna valami sürgetős munka. Fizetne is, méghezá jól.

– Az ám, de nincs itthon az uram – felelte a gazda felesége, eléggé sajnálkozva, amikor meghallotta, hogy fizetős munkáról van szó.

A vendég még téblábolt egy ideig jobbra-balra, mintha menne is, meg nem is, de aztán csak elment azzal, hogy három nap múlva megint eljön, hátha akkor már otthon lesz a mester úr.

Jött is, de a mester még akkor sem jött meg. Így ismétlődtek a meddő látogatások még egy ideig, amikor is egyszer csak azt mondta az egyedül maradt asszonynak, hogy ő úgy látja, az ura már semmiképpen nem jön meg. Biztos, jobb helyet talált magának. Be kéne jelenteni, hogy eltűnt.

Be is jelentették. Ekkor ősz eleje volt. Kereste is a hatóság a környéken, meg messzebb is, csendőrség létezett már akkor, ki is voltak képezve jól, de sehol sem találták.

– Lehet, hogy Amerikába ment – röppentette fel valaki. Szokás kezdett ez lenni akkor, a jobb élet reményében tették azok, akiknek valami okból rendszeres munka nem jutott.

Ebben nagyjából meg is nyugodtak. Csak azt nehezményezte az özvegyen maradt nő, hogy hogy lehetséges, hogy őt nem vitte magával?

– Lehet, hogy csak egy hajójegyre volt pénze – vigasztalta a botcsinálta barát –, majd meglátod, csak visszajön egyszer! Vagy legalábbis hírt ad magáról. De ő sem hitte. Nem is jött hír. Pedig már lassan a tél eleje volt. Az asszony, özvegynek is beillett, kezdett fájni. A pénze is nagyon fogyott. Eleinte az időnként megjelenő vendég segítette alkalmilag, de aztán egyszer egy nagy lélegzetet vett és azt mondta:

– Ha már egyszer úgyis így áll a helyzet, ahogyan te magad is látod, hogy áll – a hosszú ideje tartó ismeretségnek lett az eredménye a tegeződés – akkor talán az lenne a legjobb, ha feltennénk a pontot az i-re. Én azt mondom, hogy szedd össze, amid van és amihez ragaszkodsz, hogy veled legyen, zárd be ezt a házat és költözz át hozzám!

A nő belátta, hogy így lesz a legjobb mindenkinek, az eltűnt férje még mindig nem adott hírt magáról (lehet, elsüllyedt a hajó, volt már ilyen!), a hatóság is ezt tanácsolta, még azt is felajánlotta a csendőrkapitány, hogy közbenjár az érdekében, nyilvánítsák halottnak a férjét, hogy férjhez mehessen ahhoz a Gyurihoz. Még Amerikába is sürgönyözött, onnét is az a válasz érkezett, hogy nem tudnak a mesterről. Pedig jól megbecsülnék a dolgos embereket, sajnálkoztak.

Úgy lett tehát, ahogy a Gyuri mondta. A házat lezárták, a bútor, edény s miegymást, ruhákat is, elvitték, s éltek tovább együtt. A halottnak nyilvánítás is megvolt. Össze is házasodtak, mihelyt lehetett.

Évek múlta után konstataulta valaki, olyan, aki tudott róla, az üres, pókhálós lakás felnyitása után, hogy a ládika a bohóckoronával, s még ezzel-azzal, eltűnt. Hová lehetett? Nem tudható. Az biztos, hogy az asszony nem kereste. A Gyurinak mondott embernek pedig nem mondott senki semmit, tehát nem tudhatott még a létezéséről sem.

Emlegetik a Hegyközt

Talay Bertit, aki pedig valami távoli rokonféle is, ott hagytuk el, hogy éppen útmutatást adott egy hallgatójának, olyan embert találni, aki a bonyolult Péter–Aba Sámuel korát illetően el tudja igazítani. A tanítvány, aki a Tábori Antónia névre hallgatott (ilyen szép neve volt, már ez egymagában is megjegyzésre méltó), talán azt gondolta, hogy a tanára saját maga fogja eligazítani. Azonban ő udvariasan bár, de visszautasította, valóban nem az ő szakterülete volt. Ha az abban a korban épült házakra lett volna kíváncsi, alighanem elvállalta volna. Így azonban egy olyan emberhez irányította, akiről Toni addig még nem is hallott. Mérgelődött is magában, hogy micsoda dolog, egy falusi paphoz küldték! Nem is ment jó darabig még a környékére sem. Később is csak külső hatásra változtatta meg az álláspontját, akkor is csak részben. Vagyis, hogy nem ment ő el, dehogyis ment el egyelőre abba a sáros faluba, ahol az a bizonyos Kovács Levente található volt, hanem... ha már az egyik évfolyamtársa is úgy nyilatkozott, hogy ő bizony ismeri azt az embert és tényleg különös, ráadásul pedig úgy a családja, mint a környezete valóban érdekes, önmagában is felér egy tanulmánnyal, sőt még egy címet is adott, hát írt arra a címre.

Udvariasan írt, tiszteletes úrnak szólítva a címzettet, s elmondva neki – a levélben – hogy a tanára hozzá irányította, ő sem tudja, hogy miért, mikor ő voltaképpen egy olyan téma iránt érdeklődik, amely csak nagyon áttételesen kapcsolódik a hithez.

A válasz gyorsan megjött, megnyugtatta, hogy a prof. nem tévedett, valóban érdeklődik ő maga is a jelzett kor és hely iránt, de ha többet szeretne megtudni, talán hívja fel telefonon, hogy ne legyen szükséges minden alkalommal esetleg napokat várni egymás válaszára. És addig is, míg ezen elgondolkozik, ajánlja neki, hogy keresse meg, ha már Vigyázóváron van, Kalapos Lászlót vagy Kalapos Erzsébetet, az ő barátait. Itt egy kis kajánsággal még azt is közbeszúrta, hogy valószínűnek tartja, nemigen bízik egy ismeretlen férfin.

Kalapos László elérhetetlen volt, de Erzsébetről nagyjából tudni lehetett, hogy péntek délutánonként társaság szokott nála összegyűlni, ahova általában el szokott járni az ő, mármint Tábori Antónia egyik barátja is.

El is mentek, de Antónia tűkön ült, mert a társaság csupa olyasmiről folytatott élénk beszélgetést, amiről ő vagy nem tudott, vagy nem érdekelt. Hogy mi van érdekesség Barmodon, él-e még Ember István bácsi és mivel foglalkozik mostanában, jól megvan-e a szomszédaival, s ilyesmi. Aztán egyszerre csak:

– El kéne menned oda egy nap, s találkozni az öreggel! Eredeti figura, de nagyon szeretetre méltó! – ezt az idős tanárnő bökte ki, amikor már nem is várta volna. – Ő ugyan főleg jogi esetekkel foglalkozik, de Leventét (ő Levinek mondta, mint jó ismerősét) jól ismeri, talán éppen otthon van ő is. De még előtte jó lenne, ha még egyszer beszélne a tanárával, hogy ne legyen felsülés már az első találkozásból.

Ez még igaz is lehet, gondolta Antónia és leszállt a magas lóról. A Talay Herbert lakását ismerte, néha oda hívta a diákjait, amikor olyan témáról volt szó, amely keveseket érdekelt. Ritkán akadt ilyen. Hát elment és becsengetett.

– Nocsak, maga az? Ki küldte vissza hozzám?

És ő kissé szégyenkezve elmondta, hogy Kalapos Erzsébet. Mivel László nem volt elérhető.

– Sohasem az. Illetve szinte sohasem. Ámbár most úgy tudom, hogy valóságos problémái akadtak. Amiket meg kell oldjon, ha maradni akar – nem részletezte, hogy milyen probléma, és azt sem, hogy hol akar, vagy nem akar maradni az a titokzatos László. Merthogy titokzatos, azt már hallotta, több helyről is. – No de mindenesetre, szóval a Hegyköz. És Kovácsék – így mondta, hogy Kovácsék, jelezve, hogy többen is vannak. Amire Antónia meglehetősen nagy szemeket nyitott. Mivel nem tudott erről semmit. – Na tehát, itt van némi anyag, amit jó lenne, ha átolvasna, mielőtt Leventéhez megy! Szereti, ha a tanítványai nem teljes tudatlansággal mennek hozzá.

– De hát ki az a Kovács Levente, hogy tanítványai vannak? És elvárásai!

– Hmmm! Azt hiszem, hogy ezt a maga barátnője, az a dokinő talán jobban tudja. Széki Zsuzsi. Akivel Kalaposékhoz is elment.

No ebből annyi mindenesetre világossá vált, hogy a tanára sok mindent tud róla, csak éppen nem beszél. No meg az is, hogy nem tévesztette szem elől a nemrég elmúlt időben. Kicsit büszke is lett magára ettől a felfedezéstől, megfordulván a fejében még az a gondolat is, hogy: „hátha akar valamit tőlem?”

És rögtön határozottabbak lettek a léptei. Miközben éppen a Széki házaspár lakása felé tartott. Méghozzá valóban azzal a céllal, hogy Kovács Levente felől érdeklődjön, sőt az egész Kovács család felől.

Szerencsére otthon voltak mindketten, férj, feleség, ezúttal kivételesen egyik sem dolgozott. A férfit is ismerte jól, érdekes, de szimpatikus pár voltak így együtt. Tudta róluk, hogy fogdókik mindketten, s azt is, hogy néhány évvel azelőtt nekik is megvolt a maguk kálváriája. Akkor azt az egész ügyet a lapok valami okból nem szellőztették, bár máskor, ha vezető politikusok akkora bakokat lönek, hetekig zeng tőle az országos sajtó. Ki tudja, talán olyanok léptek közbe, akik még a vezető politikusoknál is vezetőbbek voltak. Nem is derült ki az egész ügy teljes mélységében soha, de ami a két ifjú fogdoki szerepét illeti, az azért lassan elterjedt a társaságban. Nem utolsó sorban éppen Kalapos Erzsébetnek köszönhetően. (Vajon mi lehet a fiával?)

Akkoriban tehát valóságos hősökként ünnepelték a két fiataalt, legalábbis bizonyos körökben. Ezt azért nem létezett hatalom, amely megtiltsa. Igaz, a lényegről nem beszéltek. Mert ők maguk sem voltak teljesen tisztában vele.

– Na hát, Kovács Levi – Széki Olivér is így nevezte az ő jövőbeli és esetleges főnökét, vagyis jól ismerhette. – Mit tudsz róla?

Antónia bevallotta, hogy nem sokat. Azon kívül, hogy vidéki pap és hogy Talay Herbert sokra becsüli.

– No, ha már szóba hoztad, akkor kezdjük Talay Herbivel! Tudtad róla, hogy ünnepelt építész? – A nő rábólintott, hogy igen, tudja. – Mi akkor ismertük meg, amikor rendbe hozta a Kalapos Erzsi majdnem romos házát. No, ez is érdekes történet volt, de biztos, hogy nem elsősorban erre vagy kíváncsi. No tehát, Németországban történelmet is tanít, nem is tudom, talán Halléban, de ez csak úgy volt mondva, hogy kössem valami helységhez. Biztos, hogy a valóságban máshol él. Hanem, ami ennél sokkal érdekesebb, az az, hogy miért éppen a honfoglalás utáni száz év specialistája ökelme! Ugyan ez is inkább csak pletyka, de azt rebesgetik, hogy valami személyes vagy családi kötődése is van ahhoz a korhoz. Én nem tudom, nem foglalkozom vele. Mit szólsz hozzá? Eddig.

Antónia a vállát vonogatta.

– Ha a genetikusoknak hinni lehet az egy ős Évával és talán hét vagy nyolc ős Ádámmal kapcsolatban, akkor mindenkinek mindenkivel kapcsolata kell legyen – megborzongott. – Olyan ez az egész történet, mintha a Grimm testvérek találták volna ki. Hófehérke és a hét törpe. Sose szerettem! Lehet, hogy a biológusok éppenséggel viccnek szánták!

Most Olivéren volt a sor, hogy elgondolkozzon.

– Az én tudomásom szerint eredetileg komolynak szánták. De lehet, hogy azóta vicc lett belőle. Azonban még éppen csak az elején vagyunk. És te voltaképpen nem is róla akartál tudni.

– Igaz!

– No hát, Levi valóban lelkész. Református méghozzá. Ott szolgál, azon a vidéken, amelyen annak idején rengeteg dolog történt. Nem szeretnek foglalkozni vele. A hivatalos történészek, mármint. És Levi, akinek igen piszkálta az orrát, hogy miért hallgatják agyon a Hegyközt, mert úgy nevezik azt a régiót ma, hogy Hegyköz, nekifogott, hogy kiássa a történelem kútjából a rég eltemetett eseményeket, dolgokat. Elég szép eredménnyel sikerült is neki az az ásás. Ezért van az, hogy ma egyetemen is előad a témából, ha megkérik. Ti kifogtátok Talay Herbit, tehát valószínűleg titeket is meg fog bolondítani a misztikus történeteivel. Mármint Levi. Na és a családja! Az apja, Kovács Árpai, olyan ember, aki mindent tud, de egy egyetemet se fejezett be teljesen. Az anyja... no az anyjáról biztosan hallottál. Ő nem más mint Sz. Sz. Mária.

- A festőművész? Aki a legtöbb képét elpusztítja?
- No, azért ez sem éppen így igaz. Bár valóban elpusztítja azokat a képeit, amelyekkel nincs teljesen megelégedve. A barátai általában Mareszke néven tisztelik.
- És mi az az Sz. Sz.?
- Szatmári, Szentpétery. A lánykori nevének és az első férje nevének a kezdőbetűi. Azt hiszem, ennyit elég is, hogy tudj róla. Hiszen mindenki ismeri a képeit. De ám van még elég bogaras ember a családban. Például a nagypapa. Már nem él. Hallottad már azt a nevet, hogy Kovács Elemér?
- Hogyne! Ő lett volna?
- Úgy bizony! Meg is keserítette szegény Árpinak a fiatalságát!
- No, akkor valóban különleges család lehet. – Antónia mintha értékelni kezdte volna az illető család különlegességét, de persze ez leginkább csak látszat volt. Valójában unatkozott. Ami bizonyos fokig az arcára is kiült. Így hát Olivér nem is erőltette tovább a dolgot. Ő maga viszont elhatározta, hogy most már mégis csak elmegy abba a faluba. Talán van ott olyasmi, amit esetleg látni lehet és számára is érdekes lesz.
- De különben is, holnap itthon lesz – fejezte be Olivér. Nem mondta sem azt, hogy az Antónia kedvéért, sem azt, hogy nem.

Így hát a lány este módszeresen elkezdte elolvasgatni azokat a cikkeket, amelyeket a tanára ajánlott a Kovács Leventével tervezett találkozás elé. Meg is tudta azokból, hogy az a néhány falu, amelyek együttesen a Hegyköz nevet kapták a néptől – mert a hatalom még gondolatban sem respektálta sem a nép közös tudatában létező elnevezéseket, sem a történelmi (mikro)régiókat. És úgy általában semmit, ami a szerves múlthoz kapcsolná a ma élő embereket. Talán félt tőle, vagy mi a fene?

Megtudta aztán, hogy hogyan jöttek egymás után az uralkodásra Péter király, majd Aba Sámuel, azután pedig megint Péter, de akkor már három éve sem volt neki, mert a nép fellázadt ellene, kétszer is méghozzá. Előszörre elfojtotta a lázadást, akkor történt az, hogy Prokuj gyula fiait, Bonyhát és Bulyát kínhalállal végeztette ki. De ez már istenigazából sok volt a népnek. És megkezdődött a második lázadás, amely megfosztotta a tróntól. Menekülésre fogta a dolgot, Henrikhez akart menni, de elfogták. És alkalmatlanná tették az uralkodásra. Ami akkoriban általában a látásától való megfosztást jelentette.

De volt még más is. Mert nagyjából az a vidék volt az, amelyet abban a régi időben mint Bihari Dukátust ismertek. Amely vezető tisztségét fiatal korában Géza fejedelem viselte, majd amikor Taksony halála után elhívták az uralkodásra, Koppány vezér örökölte tőle.

És ott terpeszkedett annak a dukátusnak a keleti végein az a hatalmas erdő, amit Igfon Erdő, vagyis Szent Sűrű néven ismert az akkori ember. És ahol Imre herceg is halálát lelte.

Ez már kezdett sok lenni Antóniának. El is határozta, hogy lefekszik.

Akkor kezdődött azonban az igazi haddelhadd. Mert álmodott – az olvasottak s részben a hallottak, a délutáni beszélgetés hatása alatt – olyanokat, amelyektől ébren is a hideg rázta volna.

Először csak úgy érezte, hogy ő nem más, mint Hófehérke, a hét törpe pedig, mindegyiknek olyan arca volt, amilyennel a honfoglalás kori férfiakat szokták ábrázolni, csimbókos hajjal, egyébként tők-kopaszon, tehát azok az alacsony termetű férfiak meredt hímvestzővel üldözik, s közben azt kiabálják, hogy úgysem menekül előlük, mert mindenképpen utol fogják érni, hogy ő legyen az ős Éva. De akkor már mindegyikre fel is volt írva, hogy ők a biológiai ős

Ádámok. Antónia persze futott előlük, mint a nyúl, de hiába, mert egy hatalmas férfi megfogta, kijelentette, hogy ő Kovács Levente és a lázadásért karóba fogja húzni. És már készítette is számára a karót. Aztán az a férfi meggondolta magát, s azt mondta, hogy egyelőre elég lesz, ha nem látja, hogy mi történik vele. És egy éles késsel a szemét akarta kiszúrni.

Ekkor kezdett el visítani, amitől felébredt.

Csurom víz volt az egész teste, bele volt csavarodva a takaróba, attól nem tudott szabadulni. Nagy mérgesen lehajította a takarót, le is zuhanyozott, majd mivel a hálóinge is vizes volt (mi az ördög történt velem, hogy ilyesmiket láttam álmomban?), anyaszült meztelenül visszafeküdt és végre súlyos, de nyugodt álomba zuhant.

A mi hősnőnk nem volt gyáva leány. Ezért reggel, miközben a rántottát készítette magának, gondolatban kielemezte az éjszakai álmait, s rájött arra, hogy igazából igenis érdekli őt mindaz, amit megtudott, de valamiért, talán az egyéniségét, női önállóságát nem akarta feladni, s az küzdött benne a kutatói kíváncsisággal. „De ha már így van, talán inkább úszni kéne az árral! Hadd látom, hogy mi lesz ebből az egészből?” Még olyan kósza gondolata is támadt, hogy „lehet, hogy megérdemeltem? Hogy álomban jönnek a mélyebb gondolatok?” de azért nem éppen hideglelés nélkül nézett a Kovács Leventével való találkozás elébe.

A Nap megállt Gibeon fölött

Először csak egy üzenet jött: „A délutáni busszal érkezem!”

Ez azt jelentette, hogy vagy lekéste a reggeli buszt, vagy pedig nem is ő késte le, hanem a vonat késett. Így értelmezték Székiék is. De Antónia már annyira meg volt ijedve az éjszaka álmodott rettenetességektől, hogy legszívesebben elbújt volna. Ráadásul még igazolva is látta a félelmeit, mert a megfelelő időben hallott kopogás után nem egy fiatal férfi, hanem egy öreg jelent meg az ajtóban. Az idős embernek a ruhája... no, nem éppen toprongyos volt, de mindenképpen viseltes. Akár egy kertek alatt bujkáló szatír, vagy nőket erőszakoló perverz öregember lehetett volna. Az ellenézésre még rá is tett egy lapáttal az, amikor Széki Zsuzsi a nyakába ugrott az érkezőnek és két nagy puszival fogadta. Amire Olivér még csak meg se mozdult, nemhogy helytelenítette volna. „Micsoda falu! Micsoda fertő!”, de hamar megoldódott a rejtély. A látogató nem a fiatal lelkész volt, hanem az öreg Ember István.

– Levi is mindjárt itt lesz – engedte előre a magyarázatot az idős mérnök. Vagy borász? Ahogy tetszik.

Valóban, alig múlt el tíz perc és megjelent.

– Be kellett menjek apámékhoz – szabadkozott – és még nem is végeztem. Andrásékhoz is el kell menjek! Ilyen az, mikor az ember ritkán van otthon.

Aztán elmondta, hogy András a sógora, nővérének, Krisztikének a férje. Különben kollégák. Többféleképpen is.

Aztán, az Antónia kedvéért főleg, elmagyarázta, hogy Krisztike egy gyermekkori jó barátjához ment feleségül, aki nemcsak, hogy szintén lelkész, de még előtte szintén elvégzett egy másik egyetemet is. Most tehát vígan élnek a leánykával (bocs! Asszonyka!), még arra is képes volt, hogy felvette a Kovács nevet. Persze ennek volt egy olyan oka is, hogy szabadulni akart egy olyan névtől, amely a megyében általánosan ismert.

Antónia meg akarta kérdezni azt is, de a férfi nem hagyta, inkább folytatta a beszédet:

– És a parókián is zajlik az élet!

– Hogy zajlik? – ezt Zsuzsi kérdezte.

– Képzeljétek! Megjelent az apósom! Több mint öt éve nem láttam. Utoljára akkor láttam, amikor a lányát elvettem feleségül. Most meg... – széttárta a karját – segítségre van szüksége!

Végül még azt mondta, hogy sajnos, másnap már mennie kell. Vissza. Semmiképp nem akarja otthagyni az öreget egyedül, legalább addig amíg meg nem tudja, miről is van szó. De azt azért szeretné, ha Antónia vele menne! Elvégre azért jött, hogy találkozzanak. Illetve azért küldték. Ami nem ugyanaz.

– Akkor holnap – búcsúzott el késő délután. Ember István is vele ment. Úgy látszik, valami dolguk volt egymással.

Antónia meggondolta, hogy a lelkész – néha papnak mondta – kétszer is csalódást okozott neki. Mert nem volt sem törpe, sem pedig óriás. Igaz, jó kiállású férfi volt, s a papokra jellemző kenetteljes hanghordozás is hiányzott a beszédjéből. De mindent egybevetve, egészen közönséges kinézetű férfi volt. Jóképű, de semmi különleges. Annál inkább megfogta az öreg Ember István a fantáziáját.

– Valóban elég különös volt az életútja – helyeselt Zsuzsa –, egész fiatalon, frissen végzett mérnökként beleszeretett egy nagyon szép lányba, aki... ahogy az általában lenni szokott... semmibe vette. Később az a lány a bíróságon, vagy pontosabban az ügyészségen kapott munkát (semmi végzettsége nem volt neki az érettségén kívül), a híres Amariei mellett. Természetesen István, ahogy lehetett, utána ment rangrejtve, ahogy azt a királyoknál mondani szokták. Én nem ismertem akkor, de azt mondták, hogy mindent, még a legalantasabb munkákat is elvégezte, csak hogy a közelében lehessen. Aztán az a lány, valami általam nem ismert ok miatt börtönbe került (itt is rengeteg pletyka volt, hogy mi volt az ok, ne találgassunk!), elég az hozzá, hogy ott meghalt. Hivatalosan a cellatársai halálra kínozták. De én nem hiszem. Az Amariei kedvencét? Akit csak éppen egy kicsit meg akart leckéztetni? Ugyan már... De mások meg azt mondták, hogy egy látogatója, egy öreg papnő (valódi lelkész volt, teológia professzor), halált énekelt neki!

Itt mindkét nő megrázkódott egy kicsit, olyan vad volt az elképzelés. Sőt kértek egy pohár konyakot is.

– No, a nő meghalt, nem sokkal később az ügyész is meghalt, egyik haláleset sincs kiderítve, de Ember István maradt. Időközben annyira kitanulta a nyomozói szakmát, egyesek szerint jó barátságban volt Strupka Tamással is, hogy később, például Bucur prefektus többször is nagyon jó hasznát vette.

– Bocsi! Álmos vagyok – mondta Antónia elhaló hangon. Pedig nem álmos volt, hanem zúgott a feje a sok információtól, misztikumtól. Zsuzsa azonban szó szerint vette, s megágyazott neki. Persze még sokáig nem mert elaludni, nehogy megint úgy járjon, mint azelőtt való éjjel.

Ezúttal nem voltak megvadult álmai. Ellenkezőleg! Nagyon nyugodtan, mélyen aludta át az éjszakát. Csak reggel jutott eszébe, hogy milyen megnyugtatónak találta Kovács Leventét. „No persze! Hiszen pap! Az a dolga, hogy megnyugtató legyen, nem pedig az, hogy idegessítsen! De akkor mi ez a sok sejtelmes esemény, történés körülötte?” De még mielőtt megint ideges lett volna, eszébe jutott, hogy hiszen nem az ő leendő tanítója, mentora vagy mije generálta azt a misztikus légkört az este folyamán, hanem Zsuzsi. El is határozta, hogy megkérdezi tőle, miért tette.

– Te is ideges lettél az este? – kérdezett vissza a barátnője. – Lehet, hogy néha ilyen hatással van az emberekre? Gondolom olyankor, amikor valami nagyon foglalkoztatja. És az valamilyen módon kiárad belőle a társaságában tartózkodók felé. Mondjuk idegesség formájában. Már többször tapasztaltam ilyesmit nála. Pedig általában nagyon rendes, normális pasas. Persze lehet, hogy még nem tért magához teljesen.

– Miből? Beteg volt?

– Nem, de nemrég vált el. Még nincs egy éve...

– Szerette a feleségét?

– Nagyon!

– Akkor az asszony?

– Nem tudom. Látszatra az is szerette őt. De kívülről nagyon nehéz megítélni az ilyesmit. Főképpen utólag. Mindenesetre valami történhetett közöttük úgy két évvel ezelőtt, hogy azután már nem voltak képesek normálisan együtt élni. Kár! Szép nő volt. És ő is szép férfi.

Nem sokáig folytathatták, mert reggeli után kevés időre megjött a két férfi. Öreg és fiatal együtt. Hogy ideje menni, ha nem akarnak megint elkésni...

– Honnan?

– Hát a Levente kocsját javítják. Az Istváné pedig nem tudom éppen milyen állapotban van.

– Ezt Zsuzsi mondta. De hamar kiderült, hogy semmi vész, mert előállt az a bizonyos kocsi.

No, az valódi kuriózum volt. Első látásra meg sem lehetett állapítani, hogy milyen műhelyből került ki. Ha azt mondta volna valaki, hogy a híres T-modell kortársa volt, azon se csodálkoztak volna igazán. Aztán csak megtudták, hogy voltaképpen Skoda. Csak meglehetősen régi. Az öreg, úgy látszik, ügyelt a holmijára. Sőt, amikor elindultak, olyan pontosan járt a kis motor, mint az óra. Persze nem volt valami gyors, de a célnak megfelelt.

Levente, mivel nem ő kellett vezessen, nyugodtan beszélgethetett a reménybeli tanítványával.

– Egyébként mit tud arról, amit kutatnunk kell majd? Mivel engedte el Herbi? – ez volt az első alkalom, hogy a profot a becenevén említette. Amiből az is világos lett, hogy ismeri, még hozzá jól, de az is, hogy ritkán engedi meg magának az ilyesmit.

Antónia pontosan elmondta azt, amivel a tanára útra bocsájtotta. Mint egy jó diák. Nem volt az éppen lélek nélküli darálás, de különösebb hangsúlyt sem adott egyik vagy másik motívumnak. Érezni lehetett, hogy valahol a tudásának a határán jár. A lelkes bólogatott is hozzá szorgalmasan.

– Úgy! – mondta végezetül – ez... voltaképpen több, mint amit reméltem. Okos ember ez a maga tanára! Eddig mindig jó tudású embereket küldött nekem. Most sem cáfolt rá arra, amit eddig tudtam. A tudása jó! Nagyjából megfelel annak, amit egy fiatal kutatónak tudnia kell ahhoz, hogy jó irányban kezdje el, s ne térjen tévútra. Egy kicsit lélektelen, de majd meg fogjuk tölteni lélekkel. Ez már az én dolgom lesz. Meg még sok minden más.

Antóniát egy kicsit irritálta az, hogy a másik a lélek hiányáról beszélt. Emiatt azt mondta:

– Remélem, hogy aztán nem fogok rosszakat álmodni amiatt a „lélek” miatt!

– Miért? Mit álmodott?

A nő elmondta készségesen, csak a törpék felmeredő műszerét nem említette. De úgy látszik, a beszélgetőtársa a vesékbe látott, mert mosolygott a bajusza alatt. De mondani mindenesetre azt mondta, hogy:

– Nahát! Akkor máris kezd valami lélek körvonalazódni. Ebben hasonlít a legutóbbi tanítványomra.

– Hol van az a tanítvány?

A másik morgolódott egy kicsit, majd kibökte:

– A föld alatt. Meghalt.

– És mi baja volt neki?

Megint dünnyögés. „Elvégre joga van megtudni”...

– Túl sok volt benne a lélek. Megölték.

– Ki? És miért?

– Ezt még nem tudom. De éppen ezért hoztam magunkkal István bácsit. Hogy egyrészt ki-nyomozza, másrészt magát is megvédelmezze. Ha szükséges lenne. Strupka Tamás ugyanis már nagyon öreg. Legfeljebb tanácsadónak használható. De ez az István bácsi dolga.

Antónia előre nézett a sofőrülésben gubbaszkodó alacsony termetű öregre és valami olyan érzés mutatkozott meg az arcán, hogy „na hiszen! Akkor már több reménnyel lehetek az iránt, hogy én fogom magamat megvédeni”. De nem szólt. Levente is hallgatott. Csak Ember István szólalt meg nagy sokára, halkán. „Nem kell lebecsülni a felkínált segítséget. A mesebeli oroszánt is az éger szabadította ki, amikor a kötelét elrágta”.

A nő persze elszégyellte magát. A gondolataiért is, meg azért is, hogy így beleláttak. Kezdte észrevenni, hogy nem mindennapi emberekkel hozta össze a sors. És Talay Herbert.

Aztán sokáig egyikük se szólt. Rágogatták az elhangzottakat. Meg azt is, ami nem hangzott el. A nő, a tanítvány megint furcsán kezdte érezni magát. „Hogy ennek az embernek a tanítványa meg szoktak halni?” mintha Bram Stoker lett volna, miközben éppen Drakulához igyekezett. „Nem jó dolog ez!” és már meg akarta kérni a többieket, hogy tegyék ki a következő városban. Mert... kvázi, valamit otthon felejtett. De nem mert ilyesmit mondani. Aztán megszólalt Levente:

– Bizony! Történésznek, régésznek lenni nem mindig veszélytelen mesterség! Ha véletlenül a visszafordulást fontolgatja, készséggel kiteszem. Akár haza is szállíthatjuk. Igaz, Pista bácsi?

Ennél jobbat nem is mondhatott volna, ha azt akarja, hogy a lány továbbra is vele menjen. Hogy később mindenki megtudja, hogy egy csirke bátorságával rendelkező éretlen kislány? (Ezt a kifejezést egy amerikai, Floridában élő barátnője használta és tőle ragadt rá). Azt aztán nem! Azért is végigcsinálja! Miért? Mi történhet? Egy civilizált országban! Szégyen!

Persze hallott már imitt-amott tragédiákról, erőszakos halálról, Székiékkal is tréfálkozott már egyszer a sors, de hát ők akkoriban olyan környezetben forgolódtak, ahol az ilyesmi megeshetett. De mi történhet egy könyvbúvárral azon kívül, hogy elromlik a látása? Hangosan azonban ennyit mondott:

– Köszönöm! Ha rajtam áll, folytatjuk.

A két férfi egymásra nézett. Persze csak egy pillanatra, mert Istvánnak vezetni kellett. De mintha elismerés csillogott volna a szemükben. Ő pedig folytatta:

– Az a... tanítvány. Nő volt, vagy férfi?

– Férfi volt. Egy fiatal fiú. Tapasztalatlan. Sokat tudott, de nem számolt az emberi tényezővel.

Ekkorra már elhagyták a Kolozsvárt elkerülő autópálya-szerúséget és előttük megint hegyek tornyosultak. Antónia, udvarhelyi lévén, gondolatban ismerősként üdvözölte őket.

– Jöhettünk volna a másik úton is, a Szilágyság felé. De én jobbnak láttam erre jönni – ezt most Ember István mondta. És még hozzátette: – A kisasszonynak valószínűleg otthonosabb lett volna. De így többet megtud.

Nem folytatta. A lány pedig gondolkozhatott, hogy mi többet tud meg errefelé jövet, mint arrafelé?

Körülbelül öt óra volt, mire megérkeztek. Valóban szép volt a vidék. Lankás domboldalak mindenfelé, beültetve szőlővel, gyümölcsfákkal. Közben – akkor is, amikor Bánffyhunyadi szélén megálltak ebédelni, meg azért, hogy Ember István, aki a sofőr szerepét töltötte be megpihenjen – beszélgettek.

– Érdekes terület! Érdekes, kellemes és rengeteg szállal kötődik a régi magyar történelemhez. De ezt majd úgyis meglátja. Kezdetben az Árpád vére kezében volt, de talán már akkor is laktak itt szlávok is. Nézze például ezt – bökött rá egy falura a térképen. – Hegyközkovácsi. Itt minden bizonnyal a királyi, és annak előtte a fejedelmi családot és rokonait kiszolgáló kovácsok lakhattak. Ők minden bizonnyal szlávok lehettek. Mert ha magyarok lettek volna, akkor a helység neve Tárkány lenne. Az ugyanis a kovácsmesterek régi neve volt, még a honfoglalás után is. Olyan helység is van, kissé délebbre és keletebbre, a Fekete Körös völgyében. Látja? Sok falu, község nevében benne van a Hegyköz előtag. Alighanem a szőlőműveléssel kapcsolatos. Nem biztos, hogy olyan régre nyúlnak vissza ezek a nevek, de mindenképpen egységbe foglalják a régiót.

Néha a mérnök is közbeszólt egy-két mondatot, mint például azt, hogy egy jó ismerőse, Leventének volt földrajztanára, nagyon jó monográfiát írt a térségről.

– Igen. Géza bácsi – helyeselt a pap – sajnos, már azt se tudom, hogy él-e még, vagy meghalt. Majd odaadom, forgassa, érdekes dolgok vannak benne. Megszívlelendők. Különben is, ha valaki történelmet akar tanulmányozni, feltétlenül jól teszi, ha a földrajzot is ismeri. Egyszer jól rám is pirított Géza bácsi ezzel kapcsolatban. Emlékszel?

– Ühüm – reagált a kérdésre a sofőr – a Nedao menti csatáról volt szó. De te aztán úgyis visszajöttél ide és jól megismerted a helyet. – Megszerette – címezte ezúttal Antónia felé – be is lakta a legtöbb falut errefelé. Mások berzenkednek, ha a püspök elkezd helyeztetni őket. Ez meg maga kérte, mert meg akarta ismerni az egész térséget.

– És most? – vetette közbe a leány. – Van ott valami panzió, vagy hasonló, ahova megyünk? Ahol lakni fogok, amíg itt leszek?

– Van éppen, de én úgy gondoltam, hogy a parókián fogunk lakni. Mind. Nagy az épület, nagyobb családokra van méretezve. Én meg... mint látja, egyedül vagyok. Mostanában.

A leány nem merte megkérdezni, hogy mi volt annak az egyedül maradásnak az oka. Úgyis megtudja majd, ha sokat lesznek együtt. De csak halványan volt kíváncsi az okra. Ha sosem tudja meg, úgyis jó. Inkább izgatta a volt após. Hogy miért éppen a lánya elvált férjét kereste fel? Fura ügy, mindenestre.

De a leendő házigazda nem folytatta a témát. Úgy látszik, befejezettnek tekintette az ez irányú felvilágosítást. Helyette ezt mondta:

– Van a garázsban két villanybringa is. Majd meglátja, melyik felel meg magának. Mert nem bánnám, ha bejárná a környéket! Hogy lássa a saját szemével is azt, amit megbeszélünk. Pista bácsi majd elkíséri, amikor lesz rá ideje!

„Miért ne lenne? Hát nem kikapcsolódni jön velünk? Talán... nyomozni? Mit?” egyre bonyolódott a lány fejében az egész jövőbeni ügy. De az éjszakai nemalvás mégsem a

kellemetlen álmok miatt jött össze ezúttal. Inkább a sok új benyomás miatt. Amelyeknek a legtöbbje – ezt be kellett vallja magának – nem volt kellemetlen. Eddig.

Így aztán, más dolga nem lévén, ült a szobájában, számolta, isten tudja hányadszor, a sarkokat a mennyezeten, s hallgatott, hogy legalább a többieket ne zavarja.

Addigra már a volt após is előkerült. Egyáltalán nem hatott öregnek, ki tudja, tán még ötven éves sem volt, rövidre – kefére – nyírt hajjal, határozottan férfias vonásokkal. Amelyekbe, valószínűleg az elviselt vagy elviselendő megpróbáltatások miatt, valami keserű, kényszere-dett kifejezés is adódott. Viszont az egész férfi Antóniának határozottan szimpatikus volt.

Darabont János néven mutatkozott be.

A vacsoránál abban egyeztek meg, hogy másnap, ha kedve lesz és ha tud bánni a villany-bringával (igen egyszerű egyébként), talán legelőször Hegyközszentimrére kellene ellátogasson.

– Gondolom sejti, hogy ott leginkább mit érdemes megnézni!? Valakinek, aki az Árpádok történetét akarja kutatni a helyi emlékek szerint.

Darabont úr azonnal ajánlkozott, hogy ő elkíséri, de Levente leintette.

– Bocsáss meg, János bátyám, de veled dolgom lesz holnap. És különben is jobb, ha nem nagyon mutatkozol. Ha... – de aztán nem folytatta. Talán azt akarta mondani, hogy ha igaz az, amit elsőre mondott. De lenyelte.

A leányban viszont egészen más gondolat kezdett alakulgatni. „Mi a csuda? Tán csak nem féltékeny?”

Így aztán nem csoda, hogy a sok újdonság odavezetett, hogy nem tudott elaludni. Pedig különálló szobát kapott. Igaz ugyan, hogy a főépületben volt, de általában nem kellett zavarjon senkit, akár ha kimehetett a folyosóra vagy az udvarra, sétálni a holdfényen.

Egyelőre azonban nem volt sétálós kedve, csak feküdt az ágyban és hallgatta az unkák énekét. Szépen felelgettek egymásnak hárman is. Volt köztük egy vastagabb hangú, egy vékonyabb és egy valahol a kettő között.

Aztán a békák elhallgattak, mintha megzavarta volna őket valami. Vagy valaki. Úgy is kellett lennie, mert néhány perc múlva a hangokat is meghallotta. Két férfi vitatkozott, de nem voltak elég közel ahhoz, hogy megértse, amit mondtak. Néha, amikor egyik vagy másik felemelte a hangját, na akkor értette, de abban sem volt köszönet. Hol magyarul, hol románul beszéltek és mintha az egyik panaszkodott volna, hogy őt mindig félreértik, holott... no itt egy darabig nem lehetett érteni. Aztán: „Ki fognak nyírni!” Megint semmi egy ideig, bár azalatt is vitáztak, de messzebbre sétálhattak, majd: „Oda nem mehetek! Semmiképpen nem mehetek!” Azután egy ideig megint csak a határozatlan hangok, amikből nem értett semmit, majd tisztán és világosan ennyi: „Nem szabad odavinni! Az a halál! Nem érted? Az az életbiztosításom!”

Azután elhallgattak. Talán el is mentek. Antónia pedig találgathatta, hogy kik voltak azok és miről vitatkoztak olyan vehemensen.

Reggel kilenc óra felé lehetett, amikor kitipegett a szobájából, még hálóíngben – a nők ösztönösen tudják, hogy mikor szexibbek és azt is, hogy mikor kell azok legyenek – elnézést kérni, hogy ilyen későn került elő, de nem aludt jól az éjjel, s csak most ébredt fel.

Levente egy asztal előtt ült, egy csomó lap és könyv, sőt térkép is előtte, azokba dugta az orrát. Csak annyit felelt, hogy semmi baj, nem kerget senkit sem senki.

– De én azt ígértem, hogy a legtöbb három hét, amennyit maradok...

Levente akkor hátrafordult, s mosolyogva azt mondta:

– Az sem baj, akkor majd megkérjük a Napot, hogy álljon meg az égen, míg a dolgainkkal nem végeztünk. Mint valamikor Gibeon fölött!

No, ez paphoz méltó kiszólás volt, de Antónia még mindig nem tudta, hogy mit gondoljon. Csak annyi volt világos, hogy addig mindenképpen maradhat, amíg a gondolatai ki nem tisztultak Pétert és Sámuelről.

Az anya, a lány és az apja

A villanybrínga váratlanul tökéletes állapotban volt. Mintha mindennap használta volna valaki. Akku feltöltve, minden csapággy megolajozva és az egész úgy kiegyensúlyozva, hogy öröm volt nézni. Antónia el is határozta, hogy kihasználja az alkalmat és egy jót csavarog a környéken. Csak a harminc kilométeres autonómia aggasztotta, de az is csak az elején. Mert idejekorán rájött, hogy a csomagtartóban még két akku sunyít. Arra nem is gondolt, hogy azok nincsenek feltöltve, hiszen akkor nem lennének útra készen a csomagtartó dobozában.

„Hát akkor lássuk”! Végeredményben Levente nem mutatott valami nagy érdeklődést a reggel folyamán, mielőtt elindult. De hát miért is mutatott volna? „Az a gondolat, hogy esetleg féltékenységgel, alighanem tévedés volt. Én pedig egy buta tyúk vagyok! Soha nem értettem a férfiakat! Soha!”

Majdnem könnyezett, amikor a kis motort beindította. Elmentében még látta Darabont, hogy kijött a szobájából és nagyot lélegzett a reggeli friss levegőből. Aztán hajrá! A legteljesebb csendben elindult felfedezni azt a Szentimre nevű falut.

Amikor Darabont János bement a lelkész szobájába, ugyanúgy találta Leventét, mint egy negyedórával azelőtt a leány. De ekkor, alighanem végzett időközben a munkájával, mert hátrafordult és köszöntötte a megjelenő valamikori apóst.

– Antónia elment – bökkent rá.

– Hová?

– Azt nem mondta. Igazából lehet, hogy nem is látott engem. Csak elment. Villanybríngával. Mert olyan halk volt, mint egy pillangó.

– Igen? Akkor tudom, hogy hová ment.

– Igen, de nem is reggelizett! Levi, te sosem törödsz a nőkkel? Még most sem? Irénkével is...

Elhallgatott, mert látta, hogy a fiatal pap egészen felemelkedett a székéről, s közben úgy nézett rá, hogy jobbnak látta, ha elhallgat. Mert esetleg a másik annyit mondhat neki, hogy „hívtalak én, hogy ide gyere?” és akkor hova mehet? Hát hallgatott. Lenyelte a mondanivalót. De a lelkész nem szólt többet. Ellenkezőleg, reggelizni invitálta.

Egy Icuka nevű nő látta el a mindennapi teendőket a parókián. A nőnek persze férje is volt, de az máshol dolgozott. Máshol és minden bizonnyal valami mást. Mert általában ritkán fordult elő arrafelé. Csak néha jött el a feleségéért egy apró Chevrolettel. De csak este, ha sokáig volt dolga az asszonynak.

Nos ez az Icuka addig, míg a férfiak előszállingóztak, már előkészítette a reggelit. Sőt, reggeli után, amikor Darabont már elszivárgott valahová és ember is visszavonult, csak ő tudja, hogy

hová és miért, a nő még maradt. Úgy látszott, mondani akar valamit. Vagy valamiket. A lelkésznek. Csak éppen, hogy négy szemközt.

Helyre kis kemény húsú asszonyka volt, talán valamivel túl a negyvenen. Székely. Vagy ő, vagy a férje. Vagy mindketten. Mert Korbulyné volt a neve a férje után.

Most tehát maradt. Aztán, amikor már csak Levente volt az ebédlőben, ki is pakolt. Méghozzá eléggé kifejező arccal/szemekkel.

– Azért, tiszteletes uram, ez mégsem járja! Ne legyen már olyan nagyon szigorú! Vagy a sok tudománytól már nem is ér rá az emberekkel törődni?

– Miért? Mit tettem? – nézett tettetett ijedtséggel a másik.

Korbulyné erre még jobban felpaprikázódott. Most már nem is igyekezett megválogatni a szavait.

– Hogy miiiit? Hát miért engedte el reggeli nélkül azt a szegény lányt? Nemcsak, hogy elengedte, de szinte még küldte is a figyelmetlenségével. És amikor János bá szóvá tette, akkor olyan vasvilla szemeket meresztett rá, mintha embert ölt volna! Pedig neki volt igaza! Na ezért!

A pap lélegzett egy mélyet, aztán megkérdezte:

– Ennyi az egész?

– MA csak ennyi! Én nem tudom, hogy mi a baj a volt feleségével, nem is az én dolgom, de ez... nem tisztességes!

Leventének már a nyelve hegyén volt, hogy mi köze hozzá, de aztán eszébe jutott, hogy ez a nő idősebb is, mint ő, azonkívül ingyen, csak szívjóságból látja el a szolgálatot a parókián már több mint egy éve, pedig vagyonosak, akár utazgathatnának is ehelyett a munka helyett. Ki tudja, miféle sötét titkok rejtőznek a házaspár múltjában is, amelyekért így vezekelnek? Mert Korbuly Gábort is ismerte és becsülte is. Kertész volt, őt is kisegítette már sokszor, meg másokat is. Szintén ingyen. Hát talán jobb lesz, nem megütni a magas Cét! Inkább leült a reggeli maradványai mellé és a nőt is helytel kínálta. Csak azután kezdett el beszélni.

– Nos, Icuka, ami igaz az igaz. Valóban udvariatlan voltam. Nem a leánnyal, őt meg akarom edzeni. Hogy tanuljon meg egy olyan környezetben dolgozni, amely számára közömbös, sőt legtöbbször ellenséges. És még ilyen körülmények között is jó munkát végezni. Ha megtanulja, akkor sokra viheti. Remélem, nem tévedek! De ami Jánost illeti... no ez egészen más dolog. Régóta ismeri?

– Nem, dehogy! Csak itt ismertem meg. Nem ingem, sem kabátom.

– És hallgatni tud-e? Persze nem akkor, amikor esetleg kínozzák, amitől Isten mentsen, hanem csak a társasági beszélgetésbe nem beleszólni azt, amit most esetleg mondok.

– Na ÚGY tudok hallgatni.

– Jó! Akkor elmondom. No hát, van nekem egy jó barátom. Némileg rokon is, akár sógornak nevezhetném, nem tudom, hányadik foknál szűnik meg az ilyenfajta rokonság. Tehát ennek a fiatalembernek, szintén Leventének hívják, a bátya – ikerbátya van neki – az én nővéremet vette feleségül. Krisztikét.

– Igen. Ismerem őket. Csak nem jól.

– Nahát, ez a srác először Irénkének csapta a szelet. De aztán beleszeretett egy másik lányba, aki később meghalt. Csak azután jött az én nővérem. Irénke akkor nagyjából hoppon maradt,

nem tudom miért, szép lány volt már akkor is. Ezek iskolai szerelmek voltak. A srácok akkoriban csapongtak ide-oda. Gondolom, ez ma is így van.

– Így.

– Akkor Irénke Leventéhez csapódott. Vagy Levente csapódott hozzá, nem tudom. Akkoriban Irénke az édesanyjával lakott, meglehetősen szerény körülmények között, aminek az okát akkor nem tudtam. Mindenesetre együtt mentek egyetemre, mert Irénke jófejű leánya volt. Úgy volt, hogy össze is fognak házasodni. Ám abból sem lett semmi.

Az apa akkoriban a fővárosban élt, ritkán gondolt a családjára. Pedig kár volt, mert nemcsak a lánya, de a felesége is okos és szép asszony volt. Én mindenesetre akkoriban csak egyszer láttam, közvetlenül az érettségi előtt. Vagy utána? Már nem tudom. A szüleink jó barátságban voltak, tudniillik a srác szülei és az anyémek. Onnét tudok bizonyos dolgokat. Másokat meg összeraktam a saját fejemből.

Hát a házasságból akkor nem lett semmi. Miért? Talán az apa mestersége miatt, talán más okból. János akkoriban, már akkor is, azt hiszem, helyesebb így mondani, egy országos titkosszolgálatnál dolgozott. Ez nem olyan volt, mint régen a szeku, verőlegényekkel meg mi egymás, ámbár lehet, hogy olyanok is voltak, csak én nem tudok róla. János mindenesetre nem olyan volt. A szakmáját tekintve elektromérnök, de már konyított valamit a számítógépekhez is. Tanult is hozzá, mert ő is jófejű, szorgalmas ember, és emiatt egyrészt kedvelték a főnökei, másrészt a ranglétrán is szépen lépegetett felfelé.

Aztán, hogy a másik Levente – a szüleink egymásról vették a névadási mintát – nem nősült meg az egyetemi évek alatt, én pedig éppen kéznél voltam, és mi tagadás, meg is szerettem Irénkét, hát én vettem feleségül. Eredetileg nem jártam vele rosszul. No, akkor láttam Jánost másodszor. A házasságunk alkalmával. Valami okból, akkor még nem tudtam miért, de sem Irénke, de még inkább János, nem akartak templomi esküvőt.

János, aki akkoriban nem is János volt, hanem Ioan. És nem Darabont, hanem Dărăban. Nem örültem annak a névváltoztatásnak, de elkönyveltem, hogy biztosan megkövetelték a munkahelyén. Ja, és még adósa vagyok azzal, hogy elmagyarázzam, miféle titkosszolgálat is volt az? Vagyis még most is létezik. Sőt, sokáig igen szépen prosperált. De már biztosan sejti. Az, amelyik a polgárok lehallgatását, annak biztonságát és titkosságát biztosítja. Én pedig – a pap széttárta a karját – benősültem. Egyébként az Irénke anyja nem ilyen karriert futott be. Sőt, igazából semmilyen karriert nem futott be. Irodai dolgozó volt, érettségivel.

Ennek még örültem is, mert legalább nem a spionokat kaptam telibe. És a házasságunk sem volt rossz. Nagyon jól működött, egészen addig, míg az anyósom munka nélkül nem maradt. Most már tudom, hogy miért, akkor nem tudtam. Beteg lett, egy nagyon súlyos betegség támadta meg, olyan, amiről ma sem tudják, hogy mi okozza. Gyógyítani meg még úgy sem tudják. Egyesek allergiára, mások genetikai eredetre, ismét mások valami ismeretlen vírusra gyanakodnak. Tüneti kezelés van. Az orvosok igyekeznek azt elérni, hogy tompítsák a tüneteket és lassítsák az előrehaladását. A neve szklerózis multiplex, ha már hallott róla – Icuka intett, hogy igen – és főleg a nőket támadja meg.

Aztán eljött az az idő is, amikor az Irénke édesanyja már nem tudta ellátni a munkáját. Az a betegség rohamokban halad előre és a rohamok idején általában érzésbénulás következik be. De lehet más is. MELLETTE lehet más is.

Ha nem lettünk volna házasok, a nyomor következett volna a családra. És János nem jött haza. Aztán egyszer csak mégis hazajött. Erzsébet már nagyon súlyos állapotban volt, egy csomó idegrendszeri tünete volt.

És akkor, az alatt az idő alatt, a felesége szíven lőtte magát a férj szolgálati pisztolyával.

Tudom, hogy előtte való napon sokat beszélgettek kettesben, de nem hiszem, még ma sem hiszem, hogy ő keserítette volna el annyira, hogy azt a végzetes lépést megtegye. Nem hiszem.

A pap ekkor már felállt a székről amelyen azelőtt ült és sétált le s fel az ebédlőben.

– Gondolja el Icuka! Hogy a feleségem, aki végignézte az anyja szenvedését, az apja részvétlenségét, és azt is elhitte, akkoriban sokan hitték így, hogy az a betegség genetikai eredetű is lehet, tehát öröklődhet is.

És akkor az apja visszament Bukarestbe. Mert hívta a munkája. AZ a munka.

Én nem vagyok orvos, ilyen dolgokhoz édeskeveset értek, de ma már azt gondolom, hogy az Irénke fejében akkor valami elpattant. Persze nem szó szerinti értelemben. Ismétlem, ezt MA gondolom így. Akkor benne voltam a sűrűjében, nem volt se időm, se kedvem filozofálni ezen. Csak azt láttam, hogy semmi sem elég jó neki, mindent és mindenkit kritizált, veszedős lett, sőt, erről is csak később értesültem, másoktól, ivott is.

És egyszer bejelentette, hogy el fog válni tőlem. Mert talált valakit, akivel jobban megérti magát, mint velem. Még csak nem is itt vált el tőlem, hanem Bukarestbe költözött az apjához. Előzőleg János itthon volt, lehet az is, hogy ő vette rá, én nem is láttam. De az is lehet, hogy csak a kezdeti impulzust adta meg. Legyek jóhiszemű!

Mindenesetre gyorsan elváltunk. Volt-e ebben szerepe a János titkosszolgálati állásának, vagy nem, azt nem kutattam. Most sem kutatom. Reménykedtem, hogy Irénke megnyugszik végre! És azóta mindössze egyszer láttam. Hallom, hogy mostanában nagyon ad a külsejére. De nincs neki élettársa.

És akkor most egyszeriben megjelent nálam Darabont János. Megint Darabont és megint János. És nálam. Nem a lányánál. Bár ezt megértem.

– Miért?

– Azért, mert egy ilyen múlt után, ha az ember meg van szorulva, akkor jobb, ha a titkait, annak a múltnak a titkait, nem bízza egy olyan nőre, aki néha elmeorvosi kezelés alatt áll.

– De – Icuka csak nem értette, vagy talán tette magát, hogy nem érti – egyáltalán miért kellett, miért volt szükséges neki idejönni?

A pap megint egy jó nagyot lélegzett.

– Azért Icuka, mert bajok vannak. Óriási nagy bajok. A cégnél, amelynél dolgozik. Illetve dolgozott. Mert azonnal nyugdíjazták.

– ???

– Azt hiszem Icuka, hogy körülbelül olvasott, vagy hallott arról a nagyon csúnya gyilkosságról, sőt mintha híre lenne, hogy gyilkosságsorozat volt, amely nemrég Olténiában történt. Voltaképpen még a csapból is ez folyik mostanában. Mindenki bénázott. A rendőrök, az ügyész, a politikusok, mindenki, akinek az lett volna a kötelessége, hogy kiderítse a szomorú, sőt rettenetes eseményt. Eseményeket. Olyan sokan bénáztak, hogy az már nem lehet véletlen. Sem pedig akaratlan. Fiatal lányok haltak, erőszak történt sorozatban, és mégis... bénáztak.

És most idejön ez a Darabont János, kétségbe van esve, van is rá oka, hogy rajta fogják elverni az egészset. Rajta, akinek sok hibája van, de én biztosan hiszem, hogy EBBEN az ügyben semmi hibája nincs.

Hát ezek után mondja meg, Icuka! Tehettem-e máshogy? Nem szeretem ezt az embert, semmiképp nem szeretem és ezt ő is tudja jól, de nem emberi kötelességem, hogy segítsék a bajba jutotton? Milyen pap lennék akkor, ha nem tenném?

– Igaza van, Nagytiszteletű uram (már akkor nagytiszteletű)! Nincs mit tenni. Ember István ezért van itt? Nyomozni?

– Igen. De nem csak ezért! De talán várjuk meg Antóniát, milyen eredménnyel jön meg! És még valaki kell megjöjjön! Csak még nem tudom, mikor ér ide. Egy régi ismerősöm. Ügyész. Marinescu a neve. Husiban teljesít szolgálatot. Mindenképpen hasznos lesz.

– Igenis! – válaszolt Korbuly né vékony hangon.

Akiből végül paraszt lett

– Látja, van egy kis értelmezésbeli eltérés abban, hogy milyen területet értettek akkoriban az Erdély név alatt, ellentétbe azzal, ahogy ma értelmezzük. Látja a különbséget?

Tanító és tanítvány hajolt esténként ugyanazon térkép fölé és próbálták megérteni az Árpád-kori emberek, főleg az udvari emberek használt kifejezéseit.

– Minden bizonnyal valamelyik erdőn túl kellett lennie annak a területnek – vágta rá Antónia.

– Mire gondol?

– Magától adódik a megoldás. Itt van a Bihari Dukátus keleti oldalán az Igfon Erdő. És a Bihari Dukátus volt az a terület, amelyet már korábban is töviről hegyire ismertek azok a szerzetesek, akik az udvarban a krónikairással meg az elnevezésekkel foglalkoztak. Annál távolabbra nem merészkedtek. Ott kezdődött az ERDŐ. Így! Nagybetűvel. A Silvania. Ékes latin nyelven. Ami pedig azon túl terült el, az már Erdőelve, vagyis az erdőn túli terület volt. Vad eszékelők éltek ott, saját vezetőjük volt, a gyula, sőt saját írásuk is. NEKIK megmaradt.

– Szerinted miért? – hol tegezték, hol magázták egymást. A tegeződés egyébként az idős Ember István javaslatára történt, aki ugyanis azt gondolta, hogy emberibb közelségből jobban megértik majd azt, amit érteniük kell. (Pontosabban nem magyarázta meg a gondolatát.)

– Azt hiszem, éppen az idegenből jött térítő papok miatt. Régebben arra is gondoltam, hogy a királyi udvarból a főurak nem mentek arra megfelelően nagy létszámú sereggel, hogy „tűzzel-vassal” irtsák az általuk pogányságnak nevezett ősi kultúrát. De rá kellett jönnöm két alapvető tényre. Az egyik az, hogy a foglaló magyarságnak nem volt érdeke, hogy a jól katonáskodó, ősi kultúrájában megmaradt székelységet megváltoztassa, a másik pedig az, hogy a szerzetesek igazából kevesen voltak és az udvar közelében is nagy szükség volt rájuk. Márpedig, ha egy eszékelő legény (akkoriban még sokan így nevezték magukat, hogy eszékelő) az ősi hagyományaik védelmében agyonüt egy-egy okvetetlenkedő barátot, olyan területen, amely, az imént mondtam, nem ellenőrizhető közvetlenül, akkor a bánat az övék. Már tudniillik a szerzeteseké. Mert a magyar király biztosan nem indított volna büntetőexpedíciót egy elkóborolt barátért. A saját védelmezői ellen. Ezt az utódaikra hagyták.

Antónia vidáman vigyorgott a jól sikerült levezetésen. Leventének is tetszett. Kérdezte is:

– És akkor mi maradt? Természetesen ellenőrzött területnek!

– Igen. Ez a vidék. A Bihari Dukátus. És ebből a megfontolásból nagyjából következik, hogy itt egyrészt hasonlított az élet az udvar közvetlen közelében megélhez, másrészt mégis eléggé a szélen volt ahhoz, hogy a nagy disznóságok itt történjenek. Például a herceg halála.

– Imre?

– Igen. Akit pedig Henriknek kereszteltek a rendelkezésre állt szentelt vízzel. De magyar ember fordított egy kicsit a dolgon, s így lett belőle Imre. De még ezt sem értem.

– Miért nem érted, Toni?

– Azért, mert szerintem a Vajk, Szent Vojtek apát után, pontosan olyan jól megfelelt volna. És mégis...

– Igen. ...és mégis. Talán ott van a kutya elföldelve, hogy abban az időben szokás volt a kettős névadás. És a kettő közül az egyikkel, rendszerint a másodikkal, az elvárt orientációt is hangsúlyozni akarták. Mint például Aba Sámuel esetében a Sámuellel a bolgár barátságot. Sámuel cár például. Itt meg, Imre esetében, körülbelül a nyugati orientációt. Főleg a németet. Persze én sem látok bele az akkori szerzetesek gondolataiba. De valahogy így kerek a dolog. De látod? Mindig visszatérünk a mi fontos fordulópontunkhoz. Péter és Sámuel megkerülhetetlen királyságához. Amiért éppen küldött téged Herbi. De addig még van egy fontos utad. Szentjóra kellene menned. Sőt, az ottani kollégához is benézned, hogy kikérdezd arról, ami majd eszedbe jut. Bízom benned, hogy tudni fogod, mit kérdezz! De különben is, itt van ez a könyv, este nézz bele, biztosan meglátod azt, ami már nekem is szöveget ütött a fejembe.

„Az a könyv” voltaképpen egyes lapokból, rövid tanulmányokból, krónikarészletekből állt. Csak egy helyen volt egy fél-lap külön, s még aláhúzva is. Valószínűleg Levente által. Viszont az egészet, úgy ahogy össze volt válogatva, nagyon érdekesnek találta. És mintha irányította volna is az olvasót egy bizonyos irányba.

„No, ezt biztos Levente válogatta! Csak tudnám, hogy engem akar beállítani bizonyos irányba, vagy ő is úgy gondolja? Na, majd a szentjói 'kolléga' megvilágítja!”

„7. Nem sok idő múltán betegségbe esett, melytől utóbb testében megfogyatkozott, s mivel a nyavalya hosszan tartó gyöngeséggel nehezedett rá, már a lábára sem tudott állni. Látta pedig udvarának négy legfőbb nemese, hogy hosszan és súlyosan betegeskedik, s mert szívük mélyén még mindig hitetlenségben tévelyegtek, csalárd tervet kovácsoltak, és megkísérelték leromlott állapotát halálra váltani. Már esteledett; mielőtt a házban meggyújtották volna a világot, egyikük a homály leple alatt vakmerően behatolt, és a gyilkos tethöz egy csupasz kardot rejtett köpenye alá. Alig tette be lábát oda, ahol a király pihent, csakis égi ösztönzésre a penge lehullt, és a földhöz ütődve megpendült. Nyomban felriadt a király, és kérdezte, mi az, bár már tudta, mi történt. Az az ember megtörve, szorongva bevallotta örült tervét, bánta, közel lépett, térdre esett, a király lábát átkarolta, beismerte, hogy bűnözött, és kegyelemért könyörgött. A bocsánatért esdeklőt el nem kergette, gonosztettét gondtalanul elejtette, az pedig parancsára cinkosait az árulásban leleplezte. A következő napon a király rendeletére a felkutatott gyilkosokat elővezették, és ő fejükre ítéletet mondott. Hogy pedig az utódoknak okulására legyenek, és tanulják meg uraikat a legnagyobb tisztelettel tisztelni, látásuktól őket megfosztotta, ártó kezüket levágatta, s akik igaztalanul az igaznak vére ellen fondorkodtak, igazságos ítélettel bajos életre jutottak.”

Hát igen. Ez van. Vazul és társai. Ezt eddig mindenki tudja. De a kézlevágást nem szokták emlegetni. Na, majd meglátom!

De nem nagyon volt mit meglátni. Az idős pap bácsi csak azt ismételte meg, ami abban az összetákolt könyvben benne volt már. Mindössze annyit tett hozzá, hogy azért a középkori krónikaíróknak sem kell éppen minden szavát kritika nélkül elhinni. Hiszen ezek a legendák – mert ez is az – nem egyebek, mint propagandairatok. Mint manapság a választási kampányra készülő politikusok stábja szokta megfogalmazni a rózsaszínű ígéreteket a gazdája fenyezésére. Aztán, ha vagy kétszáz év múlva, egy esetlegesen bekövetkező katasztrófa után az

akkori történészeknek kizárólag és csakis a ma használt kampányiratokra kell támaszkodni, azt képzeljük el, hogy milyen véleményekkel lesznek a mai emberekről!

No, ez egyszer érdekes! Igaza van az öregnek, de én mégsem lettem tőle okosabb!

El is indult visszafelé, nekiszontyolodva, még dél sem volt. Mert a környékbeli templomok nem harangozták még el a tizenkettőt.

Nem tudta, hogy hol tévedt el. Sem akkor, sem később. Az út pocsék volt addig is és azután is. Ráadásul nem is érezte magát valami jól már reggel óta. Később eléggé szidta magát, hogy miért kellett aznap elindulni, amikor pedig tudta, hogy ez ma esedékes. De már mindegy volt. A feje zúgott, nem is látott valami tisztán. Még szerencse, hogy meglátta azt a kútat.

Ott állt a kút a semmi közepén, de szép tisztának nézett ki. Talán a csordát hajtották arra delenként, hogy igyanak az állatok. Legalább erre vallott a kút körüli letaposott föld, állati ürülékkel (juhok? Kecskék?) tele. És egy pad is volt ott, nagyon egyszerű pad, egy csenevész fa alatt. Az a fa nem úgy volt csenevész, hogy még fiatal volt és kicsi, ellenkezőleg! Jó nagyra nőtt, de levelek alig voltak rajta. Alighanem a gyökere körül kiszáradt föld és a sok taposás miatt.

Most... valami okból, nem jártak arra állatok. Pedig jó lett volna, mert egyre rosszabbul érezte magát. Leült a padra és várta, hogy a rosszullét elmúljon. Aztán később, hogy nem akart múlni, végig is feküdt rajta, keskeny volt a pad, de valamennyit mégis segített, pedig a két lába a végén lelógott róla.

A feje kalapált. De mégis, a gondolatai tiszták voltak.

Ez a fa nem más, mint az a bizonyos égigérő fa. Amely tartja az eget, a hagyományok szerint. Csak fel kéne mászni a törzsén és fent lenne a Felső Világban. De felmászni? Örült, ha nem kell megmozdulnia. Mert minden moccanásra erősödött a kalapálás. A hasa is fájt, de ezt tudta, hogy így szokott lenni ilyenkor. Eleget szenvedett máskor is miatta, és valami a lába között is történt. No persze, ez így szokott lenni. Jó lenne egy tampon! De nincs. Hogy ez éppen most kellett előjöjjön! Soha nem volt valami különösképpen szabályos, de ez... így éppen most... határozottan bunkóság volt tőle.

Amellett érezte, pontosan érezte, sőt tudta, hogy nem először van ilyen helyzetben. A fa, a pad és a lába közt az a valami.

És most mindjárt kell jöjjenek a törpék. Mind a heten. Ahogy egyszer már megtörtént.

Nem jöttek. Illetve...

A kísérteties déli napsütésben, valahol messze, a gyors felszálló légáramlat miatt reszkető levegőben valami, valaki mégis közeledett. Azok lehetnek a törpék is. Csak a reszketés miatt nem látni, hogy hányan vannak. Alighanem igen kicsik lehetnek, mert lábuk szinte alig van. Mintha a levegőben úsznának mind közelebb.

Ám ahogy közeledtek, mind világosabban kivehető volt, hogy csak egy valaki az. (Összeálltak a törpék eggyé?)

Még közelebb jött az a valaki. Most látta, hogy férfi, méghozzá jó megtermett.

Na, most jön az, hogy ki akarja szűrni a szemét!

Nem az következett. Ahelyett inkább fölé hajolt és azt mondta:

– Ó! Hát itt van? Mi meg hogy kerestük!

– Ki az a mi? – no, ezt sikerült kimondani. No nézd csak, és már nem is fáj olyan nagyon a feje! És a többi, a gyengeség, az érzés a lába között (de hiszen van ott egy tampon! Hogy felejtette el?) lassan megszűnőben van.

– Hát a tiszteletes úr! Mind a kettő. A miénk is, meg a szentjobbi is! Már nem tudtuk, hogy hova lett!? Merthogy alig múlt tizenegy, amikor nagy sietve távozott és még mindig nem ért haza. Ejnye! Nem szép dolog megijeszteni az embereket!

– Rosszul vagyok – ezt könnyű volt úgy mondani, hogy hihető legyen. Hiszen valóban rosszul volt még egy kicsivel előbb.

– Igaz is! Valóban elég halovány! Ez az erős napsütés! Várjon, húzok egy kis vizet!

Valóban megnyikorgatta a vedret a kútban, s Isten tudja, valahonnan egy valamiféle rongyot is előszedett és a homlokára tette.

A fejfájás enyhült. Fel is tudott ülni.

– Így no! Most már jobb! Látom, a motor is itt van, senki nem vitte el egy körre. Nahát! Akkor még üldögéljen egy kicsit itt az árnyékban! De aztán, ha úgy gondolja, el is indulhatunk. Ne féljen, nem kell gyalogolni, én kocsival vagyok! Ilyenkor a déli kísértetórában minden veszedelemre számítani kell. De most már itt vagyok! Nem lesz semmi baj!

Valahogy elvándorogtak addig a kocsigig. No, ez nem olyan volt, mint az Ember Istváné. Persze nem volt éppen hivalkodó, de elég nagy volt és kényelmes. És benne hűvös volt!

– Mondta a feleségem, hogy indítsam be a légkondit (én személy szerint utálok), mert még napszúrás is lehetséges ebben a melegben! No, meg is vagyunk! Most a motort! Ne féljen, utazott az már itt a csomagtartóban! Szokva van hozzá!

Olyan könnyen emelte meg a kis villanymotort, mintha egy kisszéket tenne arrébb. És olyan finoman is tette le a helyére odabent. Antónia csak most vette észre, hogy a megmentője milyen izmos. Valóban szívesen legeltette rajta a szemét. Pedig tán nem is illett volna ilyen állapotban. De jól esett ránézni.

– Most azon gondolkozik, hogy ki lehetek, ugye? Nem hiszem, hogy találkoztunk volna. A feleségem szokott a tiszteletes úrnál segíteni, amióta egyedül maradt. Tudniillik a tiszteletes, nem a feleségem. Én Korbuly Gábor vagyok! Akiből végül paraszt lett. Így hallotta, ugye?

Antónia őszintén bevallotta, hogy sem így, sem más formában nem hallotta. De mivel időközben lassan elmúlt a rosszulléte, kíváncsi kezdett lenni erre a nagyon izmos emberre aki, mint megtudta, nem más, mint Icukának a férje. No, Icuka is elég titokzatos valaki, de a férje... úgy érezte, még titokzatosabb. No persze, ez nem volt igaz, csak a herkulesi izmok miatt látott bele többet, mint amennyi volt benne. Míg Icuka valóban nem mindennapi fiatal-kort tudhatott a magáénak. Merthogy volt ő minden, még rabszolga is. Kétszer. De ez érdekes módon sehogy se érdekelt a mi Antóniánkat. Annál jobban az izmos férj. De az vessen rá követ, aki az ellenkező nemből ne azt látta volna meg, ami éppen vonzóvá teszi!

Az út nem volt hosszú, és Gábor még szórakoztatta is. Jobb híján a saját élettörténetével. Hogy az édesanyja korán özvegyen maradt, egy darabig egyedül nevelte, majd feleségül ment egy inkognitóban levő rendőrtábornokhoz – akkor még nem volt tábornok –, ám a falu, ahol akkoriban laktak, éppen frontfalunak számított éppen. Két népesség, a nagyobb számban érkező betelepülők és a háttérbe szorult őslakosok frontja ott húzódott. Ott is! Többek között. Ráadásul mindebbe a nemzetközi pénzarisztokrácia is beleszólt, s a háromfelől jövő áldás egyik következménye az volt, hogy az édesanyját egyszer úgy megverték, hogy néhány év múlva bele is halt. No, akkor a nevelőapja új asszonyt hozott a házhoz. Annak az asszonynak a múltja elég zivataros volt, de a férjét valóban megszerette. Csakhogy a népek közötti

öklelőzés nem akart szünetelni, s egy zavaros történet (ravaszul meg is volt szerkesztve, nemcsak zavaros volt) kapcsán elhitették a tábornokkal – még mindig inkognitóban és még mindig mély fedésben –, hogy a mostohafia beleszeretett a kétszeresen mostohaanyjába. El is hajtotta magától mind a kettőt. Aminek aztán szabály szerint az lett a következménye, hogy valóban megszerették egymást. A nő akkoriban örökölt egy komolyabb gazdagságot, a híres Cohen örökségnek a fele volt az (a másik felét a Gazda örökölte, de ez most nem számít), abból jól megéltek, még az egyetemet is elvégezte. Mivel a mezei munka mindig vonzotta, így lett agronómus, pontosabban kertészmérnök. Később a volt mostohaanyja is meghalt eléggé fiatalon, s ő egyedül maradt a nagy vagyonnal. Most is nyugodtan megélhetnének belőle Icukával, akár utazgathatnának, de a feleségének egy fogadalma van, amit be akar tartani. Lényegében ez köti őket a református egyházhoz. És persze Leventéhez, akinek a családját még régebből ismerik.

Közben meg is érkeztek.

– Hát ezért mondják rám, hogy én vagyok az az ember, aki végül is paraszt lett – fejezte be éppen a kapu előtt.

– És a tábornokkal mi lett? – Antónia nem hazudtolta meg a kíváncsiságáról szóló híreket.

– Ó! Az! Időközben megszűnt a fedettsége és valóban tábornok lett belőle. Még az is lehet, hogy találkozni is fog itt vele. Na, menjünk be!

Aznap este már nem kérdezték, inkább rábízták Icukára, hogy kísérje be a szobájába, vetköztesse le, dugja ágyba és kényeztesse, ahogy tudja.

– Az Igfon Erdő felé tévedt el. Már ami még megmaradt belőle – számolt be Gábor az eseményekről a másik szobában. Én mindig mondtam, hogy az a kicsi, maradék erdő előbb-utóbb igazságostóvá válik majd! Igen nagy hatása van! Túlságosan! Nem a mai kor emberének való! Pedig alig maradt belőle néhány fa. Azt hiszem, a földnek is van emlékezete. És annak a földnek az emlékezete igen erős! Lám, mit tett azzal a vékony kislánnyal! Vajon miért?

– Gondolom, idegen volt számára. Amint hogy itt az is! De azért ezt ne nagyon hangoztassa Gábor bátyám, mert még képesek lesznek kivágni az írmagját is. Kár lenne érte!

– És nem is használna nekik semmit! Mert nemcsak a fák emlékeznek, hanem a föld maga is. Csak nem tud beszélni.

– Vagy nem akar...

A Hartvik Legenda és egyéb események

Antónia betegeskedett még vagy három napig, de az már messze nem volt olyan félelmetes, mint amikor az Igfon Erdő maradéka mellett lett rosszul, s esett össze arra a padra. A három nap alatt Icuka volt szinte állandóan mellette, mert nő lévén, ő legjobban tudta, hogy mi ilyenkor a teendő. De Levente sem hanyagolta el, hanem elég sűrűn meglátogatta, vagy legalább érdeklődött az egészsége iránt.

– Semmi baj, nagytiszteletű uram, női dolog. Csak most váratlanul jött és jóval erősebb volt a hatása, mint máskor – mondta a kérdésére az önjelölt minden eszű asszony és még hozzátette: – Majd, amikor gyermeke született, mindez megváltozhat. Vagy nem.

„Váratlan és erősebb mint máskor!” morfondírozott magában a fiatal pap, majd még ezt gondolta hozzá: „Aha! Az erdő”!

Három nap után már végül mégsem volt mire várni, Antónia is felkelt az ágyból és új tudásvágygal vetette rá magát a könyvekre. Amelyek ezúttal is inkább lapok voltak.

– Ezzel kéne kezdeni! – irányította Levente, mutatva neki a lapot, amelyen ez állt, mintegy kimásolva valami legendából vagy kódexből:

„27. Egy bizonyos Mercurius nevű szerzetest, aki papi rendjében az Örök Szűz kincstárának őre volt, s a mennyei haza szeretete miatt a világról is lemondott, azon órában, melyben a koporsót felnyitották, nehogy a szent ereklyéből valamit elragadjon, megdorgált a király, és messzire küldött onnan. Mikor szomorú arccal ült a kórusban, egy fehér ruhába öltözött ifjú összecsavart szövetet adott át neki, mondván: „Rád bízom ezt megőrzésre, s ha eljön az idő, felfedésre.” A szent szolgálat végeztével a szerzetes az épület sarkában a szövetet kibontotta, s elsápadt, hogy Isten emberének ép kezét, rajta a csodás mivű gyűrűvel meglátta; anélkül hogy tudtak volna róla, magával vitte a monostorba, melynek igazgatása reá volt bízva, s várva várt az ifjú által Krisztustól megjövendőlt időre. Itt a földbe rejtett kincset sokáig eltököltén egyedül vigyázta és őrizte, majd a kolostor alapítóit értesítette, végül, hogy közeledett a kinyilvánítás ideje, a királlyal is közölte. Ez a püspököket és Magyarország első embereit csakhamar összehívatta, s miután ott Krisztus sok csodás jótéteményét pazarolta, ő az ünnepélyes napot Isten embere jobbjának felemelésére meghatározta.”

– Hartvik legenda – tette hozzá – és ezt is óvatosan kell kezelni, mert természetesen propagandairat ez is, mint a többi. De legalábbis érdekes. Vagy talán inkább lényegre mutató. Majd megbeszéljük, hogy melyik része az, amely a másikkal összefügg, s miért ébreszt kételyeket.

Ugyanazon a napon szólt a Levente telefonja. Husiból telefonált Marinescu ügyész.

– Bocsásson meg, Kovács úr, de eddig nem értem rá, teljesen el vagyok borítva munkával, s ráadásul a helyettesem is szabadságon volt. De most már visszajött, a maradék munkát rábízom, s legkésőbb holnapután ott leszek!

Ez volt az egyik.

A másik pedig az, hogy szintén azon a napon, de már délután, Darabont János is félrehívta egy kicsit a volt vejét, hogy kettesben legyenek.

– Levi! Elnézést kell kérjek, de én is el kell menjek néhány napra! Legkésőbb egy hónap, s itt vagyok megint! Addig viszont megkérnélek valamire. Ezt a hátizsákot bízom rád, megőrzésre! Ha egy hónap letelte után nem vagyok itt, vagy üzenek valamiképpen, hogy nem tudok jönni, akkor bontsd ki és tégy a tartalmával lelkiismereted szerint! Addig, ha lehet, tedd el valahová, ahol nincs szem előtt. Padlásra, vagy ki tudja... Pincébe talán nem, mert én sem tudom, mi történhet a tartalmával.

– Miért? Mi van benne?

– Akár hiszed, akár nem, én sem tudom pontosan. Valami érték, de nem pénz, vagy drágakövek. Egyelőre többet nem mondhatok. De nem is nagyon tudnék.

Azzal eltűnt, mint a mesebeli macska, csak a mosoly maradt még utána egy darabig.

„No, ezt jól megugrasztotta Marinescu” gondolta a lelkész a valamikori apósa távozása után, majd hozzátette szintén gondolatban: „Ki tudja, mit követett el és mikor?” Mert azt, hogy a Caracal-i eseményekben részt vett volna, azt nem hitte egy percig sem. Nem szerette a pasast, de gyilkosságok? Azt már nem hitte. Mindenesetre, Marinescunak meg kell majd köszönje amikor lehet, határozta meg el.

És ez volt a második esemény azon a napon.

Két nap után valóban betoppant Marinescu, pontos volt, mint egy óra és mint mindig. Alacsony, jól öltözött, finom úriember benyomását keltette. De azért senkinek nem voltak illúziói, tudták, hogy kemény, mint az acél és kegyetlen, mint a tigris. És kitartó. A vadászkutya szimatával rendelkezve. De most éppen ilyen emberre volt szükségük. És olyanra, aki nem fél szembemenni akár magával az ördöggel. Vagy a kormánnyal, ami nagyjából ugyanaz, vagy még annál is veszélyesebb.

Hagyták pihenni estig, aztán összeült a „stáb”. Olyanok voltak négyen, mintha valami összeesküvők lettek volna. Pedig legjobb tudásuk szerint semmi sem állt tőlük távolabb.

– No! – mondta az ügyész, amikor meghallgatta azt, amit Levente elmondott. – Ahogy én értem, két dologban szeretnétek, vagy csak szeretnél, engem felfogadni. Igazából mindkettő elég kényes ügy, ráadásul az egyik nem is tartozik a hatáskörömbé. Inkább valami régész vagy történész lenne erre való. Vagyis, hogy a két király, Péter és Sámuel idejében egy Talay nevű ember, feltételezem, a tanárodnak az őse, milyen szerepet vitt az akkori eseményekben. Miért nem kérted meg elejétől kezdve István bácsit? Nála ügyesebb nyomozót aligha tudnék megnevezni, még az Amariei idejéből. Pedig, mint biztosan tudod, én is Amariei tanítvány vagyok. Aztán itt van a másik dolog. A barátod esete. Kalapos Laci. Ráadásul még ismerem is. Hogy szétverték azt a bizonyos nagyon drága műszert, hogy meghalt a barátnője, s ráadásul még leégett a hajója is. Pontosabban kiégett. Valaki nagyon pikkelhet rá! De akkor miért nem lőtte le egész egyszerűen? Szóval, ez az ügy valóban kedvem szerint való. De! Tud ez a barátod arról, hogy engem kértél meg erre a nyomozásra?

Levente intett a fejével, hogy igen.

– Azért, mert én hivatalos nyomozó szerv vagyok, és sajnos ilyen súlyos ügyben nem dolgozhatok egyedül! Saját szakállamra. Mások is meg fogják tudni és mint az lenni szokott, a barátod számíthat egy kis zaklatásra. Ez nem megy másképp. Főleg, ami a barátnőjét, azt a Veronicát illeti. Ha te most hivatalos feljelentést írsz nekem, hogy szerinted csakis gyilkosság történhetett, mert Veronicát mindenki szerette, és csak a legutóbbi tevékenysége, tudod, Grönland, satöbbi miatt puffog rá valaki vagy valami, mert nemcsak ember, hanem szervezet is lehet, sőt minél jobban meggondolom, annál valószínűbb, hogy az utóbbi. Ami az előjeleket tekintve még sokkal veszélyesebb. Főként itt nálunk! Tudod, miért, nem kell taglaljam. Ajjaj! Ha Ioana tudná, hogy mibe keveredtem már megint, lehet, hogy egyenesen elválna tőlem. Amit nagyon nem szeretnék. És ez az oka annak, hogy a harmadik dologról, az apósod ügyéről még csak hallani sem akarok! Vegyük úgy, hogy nem mondtatok nekem semmit, úgy lesz a legjobb! Abba a Caracal-i ügybe semmiképpen nem akarok belemászni. Sem jogosítványom nincs a titkosszolgálatokat zaklatni, sem akaratom. Én szeretem Ioanát és szeretném, ha mellettem is maradna. Pedig megmondta világosan, hogy ha megint a hatalom ellen fordulok, akkor elhagy. Eleget szenvedett, ezt neked tudnod kell!

Levente megint intett. Ember István is bólogatott. Antónia pedig nem értett semmit.

– Egyébként tudjátok ti, hogy mi az én nevem a kollégák között? A befejezetlen ügyek ügyésze. És ez nem vicc, illetve nem csak. Mert rendesen az történik, hogy beletenyerelek valami zaftos ügybe, és amikor már mindent tudok, akkor leállítanak. Én pedig „jobb a békeség” alapon le is állok. De ez erre a ti dolgotokra nem vonatkozik. Mert ahogy értettem, ti nem akarjátok feltétlenül, hogy ezek a dolgok bíróság elé kerüljenek. Ami egyébként is kétélű fegyver. Könnyen visszafelé sülni is, főleg, ha kifogtok egy ronda bírót. De ha csak tudni akarjátok, és azt szeretnétek, hogy a barátotok megnyugodjon végre, akkor... állok elébe.

Marinescu még eltöltött velük két rövid napot, de már csak baráti minőségben. Azután elment. Várta a felesége.

Az ügyész távoztával a kis közösség visszatért a mindennapokhoz. Illetve nem teljesen. Mert először is, két napig Levente alig ért rá a tanítványával törődni. Minduntalan az öreg mérnökkel beszélgetett, még hozzá úgy, hogy ezúttal is régi térképeket, papírokat nézegettek. Csak valószínűleg más okból, mint Antóniával. Akivel időközben közeli jó barátok lettek. De minden barátság ellenére, a lány az említett két napon a Korbuly házaspár gondjaira volt bízva. Akik persze minden kívánságát megpróbálták kitalálni, még azelőtt, hogy kimondta volna. Nem is értette, hogy honnét az a rendkívüli szimpátia irányában. Vagy legalábbis igyekezett nem megérteni.

De a két nap elmúlt és Ember István is elment valahová. Igaz, hogy ő vissza-visszajött, néhány nap vagy egy hét elmúltával, hogy Leventének beszámoljon, mit is végzett. Erről azonban Antóniát általában nem értesítették. Igaz, különösebben nem is volt kíváncsi. „Nyomozati dolog”, könyvelte el magában, s ahhoz se kedve, se tehetsége nem volt.

De a legendákhoz is visszatértek, többször is, és azok a visszatérések mind kedvesebbek voltak a lány számára.

– Kételyeim vannak – jelentette ki Levente. Amire Antónia kérdéssel válaszolt:

– Fel lehet húzni egy gyűrűt egy halott kéz ujjára?

– Igen! – mondta Levente. – Beszéltem a sógorommal. Nem tudom, mit tudsz róla, de orvosit is végzett. András. Nos, ő mondta, hogy ha az a kéz mumifikálódott, akkor általában kiszárad, s az ujjak vékonyabbak lesznek, mint amilyenek életükben voltak. Azt lehet róluk le- és felhúzni, amit az élet folyamán soha. Mert a lágy szövetek szinte teljesen eltűnnek a kiszáradás miatt.

– Nem tetszik nekem ez a Mercurius őrkanonok! Csaló! És aki egy dologban csal, másban is megteszi.

Ezt Antónia mondta. De Levente úgy látszik, más szempontból nézte ugyanazt a történetet.

– Nem kell őt olyan szigorúan megítélni! Lehet, hogy mindössze ragaszkodott a trónöröklés természetes rendjéhez. És amikor az már sehogy sem volt lehetséges, akkor ügyesen kreált egy olyan mítoszt a kedvenc hőséne a testét felhasználva, amely mítosz neki megelégtetést hozott, ártani pedig nem ártott senkinek. Azóta sem.

– Én azért Szent Istvánt jobban tisztetem, minthogy ilyen viccet elnézzek bárkinek is!

– Nem tudja senki! – szelídítgette a pap. – Még mi sem. Még mi is csak gyanakszunk. Látod? Erre gondoltam, amikor azt mondtam, hogy nem ártott vele senkinek!

– Vajon volna valami mód, hogy kideríthessük? – ábrándozott Antónia.

Levente elmosolyodott.

– Nem volna! Olyan közeli rokonok voltak, hogy egy genetikai vizsgálat sem mutatna ki semmi biztosat.

– Azért furcsa lenne...

– Ez az egész világ furcsa! Egyébként ne essünk tévedésbe! Szent Istvánt én is tisztetem. Rendkívüli volt az a munka, amit véghez vitt. Már csak a nagysága miatt is! De ő is tévedett. Többször is. És néha nagyokat.

Néha, általában háromnaponként, Ember Istvánról is hírt kaptak. Rendszerint csak rövid üzenetet. Olyanokat, mint: „Nyomon vagyok!” vagy: „Fogom már a grabancát!”, de néha olyat is, hogy: „Tévútnak bizonyult”.

Volt olyan eset, hogy valahonnan a Regátból írt, persze ugyanúgy röviden. És volt olyan, hogy egy hétig semmi.

Egyszer, egy reggel, Antónia azon kapta Leventét, hogy valami egészen nem a témájukhoz illőt olvasgat a neten, nagy élvezettel. Még mosolygott is hozzá nagy vidáman. Nem is állta meg, hogy meg ne kérdezze:

– Hát ez meg mi?

A lelkész nevetve válaszolt.

– Szórakozás. Nekem is kijár. Egy barátom írta, Andrásnak az apja.

A lány nézte a címet: Az arany macska.

No, ez valóban inkább csak szórakoztató irodalom lehet. Ettől aztán egyből sokkal emberibbnek érezte Leventét. S ugyanakkor sokkal közelebb magához. Hiszen ő is szokott ilyesmit olvasni, kikapcsolódásnak. A férfi viszont nem tudta mire vélni a lány arcán a mosolyt, s ajkán a hallgatást. Szabadkozott tehát.

– Érdekesesek voltak ezek a régi egyiptomiak! Szent állatként tisztelték a macskákat. Ha kimúlt, bebalzsamozták, éppen úgy, mint az embert. Ha pedig valaki egy macskát elpusztított, halállal lakolt. Szóval érdekes! De azért ezt mégse hittem volna...

– Mit?

– Azt, hogy elkészítették a macska életnagyságú szobrát. Aranyból. Nem is egyet, hanem tán huszonnégyet, vagy mennyit. És most jön az érdekes része, azokat a macskaszobrokat befestették valami fekete festékkel, hogy el ne lopják a templomokból. Persze, biztos loptak is el belőlük, de látod, itt írja Kiscsabi, hogy egy megmaradt egészen a Mani idejéig. Tehát a Krisztus utáni kétszázas évekig. Mert az a fekete festék úgy volt elkészítve, hogy bele is ivódott a cirmosba, tehát ha megkaparták, akkor sem lett sárga, hanem valami olyan szürke, mint a vas. Szóval... nem nagyon jön, hogy higgyem.

A lány vállat vont.

– Miért ne? Az egyiptomiak sokat tudtak, olyasmit is, ami később feledésbe merült.

Szerencsére üzenet érkezett, méghozzá két helyről egyszerre.

Ember István azt írta, hogy kész a nyomozás, mindent tud, nemsokára hazajön – úgy látszik, éppen külföldön tartózkodott.

Marinescu pedig azt, hogy jól halad az ő nyomozása is, Kalapos Lacira már semmi veszély nem leselkedik.

Valóban ősz lett közben. Antónia gondolkozott, hogy hazamenjen-e? Az egyetem elkezdődik nemsokára, de még azelőtt szeretne egy kis időt a szüleivel is tölteni.

– Jó! De szeretném, ha a jövő nyáron megint eljönnél!

– Szeretnéd?

– Nemcsak! Kérlek és hívlak is! Úgy megszoktalak már, nehéz lenne nélküled!

– Megszokás?

– Ó! A csudába is! Nem látod, hogy szeretlek?

Így történt. De azért Antónia mégiscsak haza kellett menjen. És az egyetem is várta. De most már tudta, hogy más is várja. Ott, a Hegyköz elnevezésű térségben.

Ezen az őszön Kalapos Lászlót is behívták a nyomozó ügyészhez. Ki is kérdezték töviről hegyire, hogy is volt az a grönlandi dolog?

– Egyáltalán milyen minőségben volt ott maga?

– Meghívtak.

– De maga nem meteorológus!

– Mint informatikust hívtak meg.

– És Veronica?

László nagyot sóhajtott.

– Veronica véletlenül talált meg. Őt, szőlész lévén, szintén érdekelte ez a mostani klímaváltozás. Mivel pedig én már készülődtem, mellém szegődött. Talán mindkettőnknek jobb lett volna, ha akkor nem talál meg! Úgy látszik, meg van írva számomra, hogy ne legyen szerencsém a nőekkel!

– Nem veszekedtek? Vitakoztak?

– Soha! Nagyon szerettem.

– És másokkal?

– Nekem nem volt vitám. Egymás közt? Biztos volt több is... Elvégre tudóscsoport. Volt.

– Még csak egy kérdés! Ismer véletlenül egy Dărăban Ioan nevű embert? Mostanában Darabont Jánosnak hívhatja magát.

László nagyon hülye képet vághatott erre a kérdésre, mert a nyomozó elnevette magát. De azért egy idő múlva mégis sikerült válaszolni.

– Nem ismerem. Ki az?

– Itt én kérdezek! De maga hazamehet! A hajóját illetően legyen szíves a rendőrségen hivatalos feljelentést tenni. Természetesen ismeretlen tettes ellen. De nem hiszem, hogy megkerülne a gyűjtogató. Csak a formáknak rendben kell lenniük. Az azonban már nem ránk tartozik. Ha akarja még, újjáépítheti! És még valami! Ez fontos! Arról a kutatásról... ott, Grönlandon! Meg akar jelentetni valamit? Tanulmányt, ilyesmit.

– Nem! Nekem elég az, amit én tudok.

– Értem. Szóval egy magányos farkas! Nagyon helyes!

Még zaklatták egy ideig, de aztán, mint minden más, ez is hamvába holt.

László tehát lassan megnyugodhatott volna. De nem nyugodott meg. Ellenkezőleg, az idő múlásával egyre mérgesebb lett. Sajnálta Veronicát, sajnálta a hajóját – milyen szép volt! És jó is – és sajnálta a Szabó-féle geovizort is. „De hát micsoda dolog az, hogy ilyesmi megtörténhet?” puszogott, amikor senki sem látta. És olyan idő volt bőven. Elhatározta, hogy a hajót egyelőre nem építi újra.

„Majd motorozok ezután is! Mint régen.”

Kalapos Lacit egyébként mindenki komoly, nyugodt, megállapodott embernek ismerte. „NYEKK” volt, ahogy ő szerette mondani saját magáról, vagyis: nyugodt, elegáns, komoly, kitartó. Hát most ebből nem sok látszott. Annál inkább abból, hogy valami nyomasztja. Sőt, nemcsak nyomasztja, de rendkívül fel is háborítja. Többeknek feltűnt, hogy... ez nem volt jellemző rá, magában beszél, méghozzá nagyon mérgesen. És nem tudták, mi lelte. És nem

tudták, mi lelte. Éppenséggel úgy nézett ki, hogy egyesek nem is mertek hozzászólni, mert úgy képzelték, ha megteszik, robban.

Valóságos lelki felüdülés volt számára, hogy véletlenül találkozott egy régi nőismerősével. Valamikor, tán nem is olyan régen, az életét mentette meg annak a nőnek, de az egészségét biztosan. Most meg... nézd, milyen elegáns és csinos is!

De aztán hamar kiderült, hogy az a véletlen nem is volt olyan nagyon véletlen.

– Komoly kérésem volna hozzád – mondta a nő az obligát kávéivás vége felé. – Megvan még a motorod?

Mondta, hogy meg, éppen a napokban határozta el, hogy rendbe teszi és ezentúl többet fogja használni. Merthogy elég mostohán bánt vele az utóbbi időben.

– Akkor jó! Lesz rá alkalmad! De nem most rögtön, hanem egy kicsit később. Majd én jelentkezem!

Még dumáztak egy ideig erről-arról, majd elváltak. És mindketten sokkal jobb kedvűek voltak, mint azelőtt. Ahogy ugyebár történni szokott, amikor az ember régi ismerőssel találkozik. László még azt is elgondolta hazamenet, hogy: „Igen érdekes nő lett Vasadi Emminek ebből az Ilona lányából! Nem szép, inkább érdekes.”

Ördögi igazságok

Aztán... nagy sokára előkerült Ember István is. Az első kérdése Antónia volt.

– Hol van a kislány?

– Hol lenne? Hazaküldtem a szüleihez. Meg az egyetemre.

– Képes voltál?

– De ember! Tudod, milyen évszak van most? Bocsi, nyelvbtlás volt! Ez egy kisbetűs ember. Hogy lehet valakinek ilyen lehetetlen neve?

Az öreg vidáman vigyorgott.

– HIHI! Gondoltam már, hogy megváltoztatom, de nagyon hozzám nőtt! Na de legyünk komolyak! Csak még egy kicsit térek vissza: Vigyázz arra a kislányra, mert anélkül maradsz! Pedig ilyent még egyszer nem kapsz!

– Jó! De azért talán lássuk egy kicsit a mi dolgunkat is! Talán nem tudod, de Talay Herbi nem tér vissza ebben a félévben, így aztán a tanítás is rám marad. Csak tudnám, hogy hogy tudom a kettőt összeegyeztetni? Ez a Herbi is... Ha egyszer az ember elvállalt valamit, akkor csinálja végig! Most aztán szaladgálhatok Vigyázóvárra és vissza! Hetenként. Mint a kicsi majom, mikor szerelmes lett a zsiráfba! Na, mindegy. Mit láttál?

– Jó! Tehát követtem a tizenkilences román csapatok útját. Ez volt az első, anélkül nem látnám az összefüggéseket. Kezdjük tehát Bandholtz tábornokkal! Szimpatikus nekem az az ember. Nemcsak a múzeumi dologért, de egyébként is. Szóval, megkérdezte a katonától a nevét. Azt mondta: Gheorghe. Azt hiszem, nem tévedek, ha úgy számítom, hogy annak a seregnek egynegyede Gheorghe volt. Tút a szénakazalban!

Hát mentem szépen utánuk, s kérdezősködtem. Szerencsémre, az a bevonulás nem olyan volt, mint amilyen általában egy hódítás szokott lenni. Inkább valami expedíciós átrohanás mindenütt, ahol nem ütköznek ellenállásba. Kicsit talán emlékeztetett a honfoglalás és Szent

István ideje közötti kalandozó portyákra. Ez az! Portyázás volt. Mindenfelé, ahol lopni, rabolni lehetett. Lehet, hogy ők maguk sem hitték az óriási szerencsájukat. Mert ellenállás nem volt. Szinte sehol. De portyázás vagy sem, mégiscsak voltak csapatrészek, amelyek eljutottak Győrig. Ott aztán... nem csináltak semmit. Vagy legalábbis nem mást és nem többet, mint azelőtt is mindig. Persze megvolt annak az oka és a számítása, hogy miért kellett lerohanni egy teljesen védtelen országot, még ha időlegesen is. De erre nem érdemes kitérni, mert egyrészt te jobban tudod, másrészt a mi kérdésünkhöz nincs köze. Vagy vajmi kevés.

Na, Győr előtt még megvolt néhány a Gheorghék közül. Aztán, ahogy a sereg elkezdett visszafelé vonulni, mintha csak kirándultak volna (én nem tudom, hogy kik és mivel parancsolták őket vissza, mert Bandholtz ahhoz nem lett volna elég), elkezdtek ritkulni a Gheorghék. A határnál – a mai határra gondolok – már csak valami harminc volt belőlük. De kiderült, hogy egyik sem az igazi. A mi Gheorghénk szerencsére krónikus lemaradozó volt. És kellett legyen valamije, amire nagyon vigyázott. És még van egy ismertető jele! A többiek Dózsa Györgynek nevezték. Vagyis románul, Gheorghe Dojának. Sokat bosszantották is ezzel, de ő sztoikusán tűrte. Vagyis az, amije volt, valahogy Dózsa Györggyel kellett kapcsolatban legyen.

No, ez volt a másik támpont.

Utána, jobb meggyőződése ellenére, Bukarestbe is elmentem. Ehhez ráadásul még Marinescut is fel akartam használni, de nem lehetett. Eltűnt. Nyomtalanul. Tudd meg, hogy ez igaz! Nincs sehol. Utánaérdeklődtem, azóta se került elő.

De különben is, mint már mondtam, a mai országhatárnál már megszűnt a dózsagyörgyözés. Legalábbis nem említette senki a még élő akkori tisztek közül.

Nagy nehezen kiderítettem, hogy valahol Kecskemét és az országhatár között szívódhatott fel. Akkoriban, és még egy darabig még, a román hadsereg a Tiszánál állomásozott. Tehát, ha volt az a Gheorghe, azon a vidéken még meg kellett legyen. Aztán jött Horthy Miklós és a román hadsereg szépen visszavonult a mai határok mögé.

Tehát azon a területen kellett felszívódnia „Dózsa György kettő”-nek. Először azt hittem, hogy ott maradt és átvedlett magyarrá. Sokan voltak úgy abban az időben. De aztán a véletlen segített.

Egy tanyán láttam meg. Csinos kis fakereszt volt, mindössze annyi felirattal, hogy „Nyugodjon békében!”

És érdekes! Azelőtt létezett Dózsa György 2., azután pedig nem. Hát ő kell legyen az, aki abban a sírban nyugszik. Annyit még megtettem a sok szaglászás mellett, hogy arra a kereszt-re ráírtam, hogy Gheorghe. Legyen neki neve a szerencsétlennek! Annyi mindenkinek kijár, még az országrablónak is.

De mi lett a „kincsevel”? Nagyon nagy nem lehetett, mert akkor szekéren kellett volna szállítani, gondolok például a tüzes vastrónra. De a kard is túl hosszú lett volna csak úgy egy dobozban. Különben is, az akkori román hadseregben elég szigorúan szabályozva volt, hogy ki viselhet kardot. Akármilyent. Közkatoná semmi esetre sem. Mi maradt? A tüzes vaskorona. Az elég kicsi, dobozban elfér és a kutya se keresi. Csak én kerestem, de nem találtam.

Az történt ugyanis, hogy annak a tanyának az akkori tulajdonosa már nem volt meg. Szép is lett volna! De a családja is eltűnt az idő forгатagában. Sem gyermek, sem unoka, akitől kérdezősködhetnék. Aztán... megint a szerencse! Egy öreg néni mesélte, hogy a tanya tulajdonosát nem sokkal az előbb elmeséltek után megölték. A gyilkost persze keresték, akkor, amikor már volt rendőr és csendőr, de ő is felszívódott. Méghozzá az előző tulajdonos feleségével együtt. Merre ment, hová ment, nem lehet tudni. Egy dolgot tudott még. A néni. Azt,

hogy a neve Darabont volt. Egyébként valami olyan kereskedőféle volt. Elromlott szerszámokat javíttatott meg, s adta el azokat gazdáknak.

Na! Nem csigázlak tovább! Azért sem, mert erről már vannak hivatalos iratok. A feleség gyereket szült, azt be kellett jelenteni a bírónál! Hát az a Darabont nem volt más, mint a te valamikori apósodnak a nagyapja.

– Itt a vége, fuss el véle! Mert az apósom meg elment. Ahogy meghallotta, hogy Marinescu idejön, úgy kifutott, hogy talán még azóta is fut. Szóval, kereshetném. De nem teszem. Legyen meg Isten akarata!

– Ámen!

Február után, vagyis a második félévben a magyar nép és az ország történetét valóban Kovács Levente tanította azon az egyetemen. Voltak olyanok, akik előre tudták, voltak, akik nem.

Tábori Antónia természetesen nem lepődött meg, hiszen már rég lelevelezték Leventével. Azt is, hogy tavasszal valóban visszamegy a parókiára, további kíváncsiságok kielégítése végett. Azért az a kíváncsiság az ő maga személy szerinti és emberi érdeklődését is magában foglalta. Amely emberi érdeklődésnek a tárgya természetesen a fiatal pap volt.

Így esett, hogy áprilisban a legszűkebb baráti és rokoni körben a két fiatal között házasság kötött. Nem volt azon jelen, csak az éppen a parókián tartózkodó Korbuly házaspár, az idős Ember István, az Antónia részéről pedig az ő szülei.

Attól kezdve, miként természetesen addig is, a fiatal házaspár teljes élete a lehető legkonvencionálisabban folytatódott tovább. Nemigen van mit írni sem a társasági, sem a nemi életükről, mivel az is ugyanolyan konvencionális volt. De azért ők nagyon meg voltak elégedve a világgal. És abban leginkább egymással.

Attól fogva Antónia akkor ment Vigyázóvárra, amikor Levente vitte és hozta, és ez természetesen a tanulás okán történt.

Úgy tűnt, hogy az Igfon Erdő, már ami még megmaradt belőle, szintén hozzászólt az Antónia jelenlétéhez, sőt meg is kedvelte, mert egyre többször sétáltak arrafelé. És mindig nagyon szívesen. Hol egyik, hol másik maradék erdőfolt felé vették az irányt. Így aztán nem volt csodálkoznivaló, hogy valamikor, május közepén, az egyik ilyen sétán Antónia egy nagyot sikított és annak megfelelő mértékű ugrást is produkált. Hogyisne, amikor egy bőven oszlásnak indult hulla feje vigyorgott vele szemben.

Levente is megdöbbsent. Főképpen azért, mert a ruhája után felismerni vélte azt, ami a valamikori apósából megmaradt.

Ekkor nagyjából három éve volt annak, hogy Kalapos László útnak indult Grönland felé a Szent Klára fedélzetén.

– Na szegény! Hát ide jutott. Hányattatott élete után ilyen vég lett az osztályrésze! Ritkán járt egyenes úton, de ezt a véget senki nem kívánta neki – szólt Levente, amikor a tetemet meglátta. Illetve azt, ami abból maradt. És az emberből, akinek a lányát valaha szerette, s feleségül is vette – vajon miféle sötét családi történetek vezették arra az útra, amely végül ide juttatta?

Természetesen be kellett vonni a rendőrséget, a helyit, mert az volt illetékes. Marinescu ráadásul még mindig nem volt elérhető.

– Az erdő! – kommentálta a Korbuly házaspár, egymással szép egyetértésben, amikor a leletet meghallották. – Az erdő, amely mindenkinek megadja azt, ami neki jár! Amelynek emlékezete

van, ezer évre visszamenőleg és emlékszik Gézára, Imre hercegre, Istvánra és Vazulra, Mercurius kanonokra, de emlékszik Bocskayra is és Hagymássy Katára, és Mária Christiernára, és mindenkire és mindenre, és jaj annak, aki ezt az erdőt, a mi erdönket megharagítja!

– Egyelőre azonban az történt, hogy elvágták a nyakát – mondta józanul a kiszálló rendőr –, alighanem gitárhúrral.

– HÁHÁHÁ! – nevetett Icuka. – Ti azt hiszitek, hogy EZ az erdő arra fanyalodik, hogy mindenféle hókuszpókuszokat vessen be, ha egyszer ölni akar? Mikor annyi ember él a földön, aki mind gyilkolásra vágyik? Akár a régi haverjai is annál a szolgálatnál! Talán nehéz lenne rávenni őket? Tényleg baj lehet valahol az emeleten, ha ilyesmit képzeltek! Hát persze, hogy az embereken keresztül, azok által végzi el a feladatait! Az ilyen gyászosakat meg főképpen!

Ebben, jobb híján, meg lehetett egyezni. A rendőr végezte a feladatát tovább is, nem jutván semmi eredményre. Aztán egy alkalommal segítséget kért a főnökétől, mivel úgy látszik, egyedül nem boldogult. Kérdezte, hogy kik azok, akikről feltehető, hogy itt az országban gitárhúrt használnak gyilkossághoz. Merthogy azon a vidéken senki nem tud gitározni, sőt gitárja sincs senkinek. A főnök sem tudott biztos információval szolgálni. Meg kellett kérdezze az ő főnökétől is. Na, az aztán tudta. Meg is mondta.

Attól kezdve az a rendőr nem jött többet arrafelé. Az a hír járta, hogy el is helyezték egy másik vidékre, jó messzire.

Meglett a hivatalos verzió is, amely szerint Darabont János valószínűleg öngyilkos lett, felakasztotta magát egy gitárhúr segítségével. Valószínűleg azért így, hogy biztosabban meghaljon. Megkoronázandó az addigi zűrös életét.

– Hoppá, korona! Nézzük csak meg, mi van abban az itt hagyott hátizsákban! Most már hozzá szabad nyúlni, sőt kell is, mert szegény már soha nem tér vissza!

Elővették tehát a hátizsákot. Ott volt a keresett ládika. Kinyitják – üres.

Abban az évben, Vigyázóváron szeptember elején egy szombati napon elegáns hölgy szállt le az érkező autóbusról. (A keskeny nyomtávú vasutat még mindig nem állították helyre. Persze, a sínek nagy részét is ellopták már, de ki törődik vele?) A hölgy valami kevéssel, talán két évvel túl lehetett már a negyvenen, elegáns napszemüveget viselt, s általában mindenképpen nagyon szép volt és elegáns. Körülnézett. Történetesen éppen arrafelé volt dolga egy fiatalembernek, aki a Kovács András névre hallgatott és nem volt más, mint Leventének a sógora. A nő olyan nagyon ismerősnek tűnt neki, hogy meglepetésében halkán fel is kiáltott:

– Marinescu Ioana!

A nő is arrafelé fordult. Nem mutatta jelét annak, hogy felismerte volna az ifjút. De azért levette a napszemüvegét és jól megnézte. Majd helyreigazító hangsúllyal ennyit mondott:

– Nem! Burlea Ioana!

A fiatalember diákkorában viharos szerelmet érzett az egyik tanárnője iránt. Nem ritka dolog az ilyesmi, de akkoriban még nem volt divatban az, hogy az ilyen szerelmeket be is teljesítsék. Ez a fiatalember tehát most belenézett a volt tanárnője sötét... éjsötét szemeibe, de most már nem sülyedt el bennük. Csak ennyit mondott:

– Bocsanat! Összetévesztettem valakivel! – folytathatta volna úgy, hogy „egy tisztességes emberrel”, de jól nevelt férfiú volt, hát visszanyelte a felkívánczoló mondatot.

Van egy ismerősöm Budapesten. Voltaképpen kettő, nővérek. A ***** Múzeumban dolgoznak. Ezek közül az egyik, az, amelyik éppen szolgálatban volt, csendesen forgatta a kezében azt a tárgyat, amelyet éppen az előbb hozott a múzeumnak egy futár. Motoros futár volt. A neve is ismert, de nem mondom ki, mert épp eleget zaklatták mostanában, miért adjak okot én is továbbiakra? A nő nézegette, s halkán beszélt hozzá:

– Na, hazakerültél? Ennyi év után? Isten hozott itthon! Ne félj, jó dolgod lesz! Vigyázunk majd rád, nem úgy, mint akkor, régen! Ezt a csúnya festéket is le fogjuk szedni rólad. Meglátod, szebb leszel, mint új korodban!

Péter és Sámuel királyok koronáját tartotta a kezében.

Utószó

„Csak ember műve csattog és zörög, melynek határa egy arasznyi lét!” (Madách)

„Ez lehetetlen! Kéziratot nem lehet elégetni. A kézirat nem ég el!” (Mihail Afanaszjevics Bulgakov)

Miért van az, hogy a legnagyobb szerzők a legnagyobb igazságokat mindig és következetesen az ördöggel mondatják ki? Azt hiszem, ez azért van így, mert az ördög igazsága, az a legmagasabb rendű igazság, amelyet az emberi agy még felfogni képes. Az igazi, az isteni igazság olyan magasan van fölöttünk, hogy azt még felfogni is képtelenek vagyunk. És ha véletlenül mégis sikerülne valamit felfognunk belőle, azt hiszem az első reakciónk a tiltakozás lenne.

VÉGE

Marosvásárhely,
2019. augusztus 8.